Programmabegroting 2022-2025

Gemeente Sluis

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 2
Algemeen 3
Voorwoord 4
Leeswijzer 5
Programma's 7
Programma 1: Ruimte en beheer 8
Programma 2: Economie 16
Programma 3: Sociaal Domein 24
Programma 4: Bestuur en veiligheid 31
5: Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien 36
Financiële positie 38
Uitgangspunten 39
Begrotingssaldo / meerjarenperspectief 2022-2025 40
Overzicht van baten en lasten 42
Overzicht van incidentele baten en lasten 44
Structureel en reëel evenwicht 45
Taakstellingen 46
Geprognosticeerde balans 47
Investeringsplan 2022-2025 50
Reserves en voorzieningen 51
Overzicht van structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves 53
EMU-saldo 54
Paragrafen 55
Paragraaf lokale heffingen 56
Paragraaf Weerstandsvermogen 70
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen 77
Paragraaf Verbonden partijen 83
Paragraaf Financiering 97
Paragraaf Bedrijfsvoering 99
Paragraaf Grondbeleid 104
Bijlagen 109
Bijlage 1: Investeringsplan 110
Bijlage 2: Begrippenlijst 113
Bijlage 3: Overzicht IV3-taakvelden 116
Bijlage 4: Indicatoren 118
Bijlage 5: Meerjarenperspectief 121

Algemeen

Hierbij bieden wij u de begroting 2022 aan, inclusief de meerjarenraming 2023-2025. Als leidraad voor deze begroting dienden het coalitieakkoord Dynamisch continuerend en grensverleggend, het visiedocument Krachtig Verbonden en de op 8 juli 2021 vastgestelde kadernota. Tevens zijn de gevolgen van de meicirculaire 2021 en een aantal nieuwe ontwikkelingen verwerkt.

Voorwoord

Geachte leden van de gemeenteraad,

Hierbij bieden wij u de begroting 2022 aan, inclusief de meerjarenraming 2023-2025. De begroting is gestoeld op de kadernota 2022-2025, die op 8 juli 2021 door u is vastgesteld. Zowel de kadernota als de begroting zijn tot stand gekomen in een bijzondere tijd, waarin het coronavirus veel impact had op de economie en het dagelijks leven. Met de toenemende vaccinatiegraad en afnemende besmettingen hebben wij positieve moed dat er in 2022 sprake mag zijn van ‘een nieuw normaal’. Wij hebben altijd uitgesproken dat we de goede dingen uit coronatijd willen behouden. In deze begroting ziet u hiervan diverse voorbeelden terug.

Opbouw
De begroting geeft inzicht in onze doelen en voornemens en een financiële doorkijk voor 2022. Belangrijke onderleggers daarvoor zijn de speerpunten en ambities uit Krachtig Verbonden en uit het coalitieakkoord. Het document bevat de volgende 3 hoofdblokken:

- Programma’s
- Toelichting op de financiële positie
- Wettelijk verplichte paragrafen

In de begroting zijn de gevolgen van de meicirculaire verwerkt. In het raadsvoorstel dat u bij deze begroting wordt aangeboden, wordt aandacht besteed aan de septembercirculaire.

Meerjarenperspectief
Het meerjarenperspectief laat een gezond beeld zien, waarin structurele lasten gedekt kunnen worden met structurele baten. In het begrotingsoverschot zien wij ruimte om nieuwe ontwikkelingen op te pakken en tevens een buffer te leggen voor onzekerheden en risico’s (zoals open einde regelingen). De begroting draagt hiermee bij aan de versterking van onze leefbaarheid en het economisch klimaat, en is in evenwicht met onze financiële positie.
Met dit meerjarenperspectief geven we tevens ruimte aan de nieuwe coalitie om verder te bouwen aan een leefbare en economisch gezonde gemeente.

Oostburg,

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN SLUIS,

De secretaris,	De burgemeester,
S.I. de Kievit-Minnaert	mr. M.M.D. Vermue

Leeswijzer

Begroting

In de begroting treft u eerst de financiële positie aan, gevolgd door het programmaplan, de verplicht voorgeschreven paragrafen en tot slot de bijlagen.

De indeling van de programma's is conform Krachtig Verbonden.

Het programmaplan bestaat uit de volgende vier programma's:
- Ruimte en beheer
- Economie
- Sociaal Domein
- Bestuur en veiligheid

Na de programma's volgt het overzicht met de algemene dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien.

Per programma wordt achtereenvolgens weergegeven:
- Inleiding:
  Waar draait het om in het programma
- Speerpunten:
  Onderdelen van het beleid waarvoor extra aandacht is en waarbij per speerpunt 2 vragen worden behandeld:
  1. Wat willen we bereiken?
  2. Wat gaan we daarvoor doen?
- Verbonden partijen
- Wat gaat het kosten?
- Investeringen
- Beleidskader

De vraag 'Wat gaat het kosten?' wordt op programmaniveau beantwoord. Ter informatie is in ieder programma een specificatie van de lasten en baten per taakveld toegevoegd.
Het beleidskader omvat de van kracht zijnde beleidsdocumenten. Dat kunnen ook beleidsdocumenten zijn waarvan de periode waarvoor deze opgesteld zijn intussen verstreken is, maar die nog niet zijn vervangen door nieuw beleid.

Na de programma's wordt nader ingegaan op de financiële positie voor begrotingsjaar 2022 en het meerjarenperspectief 2023-2025.

Naast de genoemde programma's wordt een belangrijk deel van de begroting gevormd door de in het Besluit begroting en verantwoording (hierna BBV) verplicht voorgeschreven paragrafen:

- Lokale heffingen
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Onderhoud kapitaalgoederen
- Verbonden partijen
- Financiering
- Bedrijfsvoering
- Grondbeleid

Indicatoren
De gemeente Sluis past de basisset verplicht voorgeschreven indicatoren toe. Het doel van de verplichte basisset is het inzichtelijker maken van de begroting en een betere onderlinge vergelijkbaarheid van de gemeentebegrotingen mogelijk te maken. De verplichte indicatoren inclusief toelichting zijn opgenomen in bijlage 4. Voor boekjaar 2022 is een inschatting gemaakt van de verwachte omvang van de indicator.

Alle indicatoren en beschikbare cijfers zijn te ontsluiten via de website www.waarstaatjegemeente.nl. Op deze website is ook achtergrondinformatie beschikbaar over de bronnen en definities van de indicatoren en wat er precies wordt gemeten met de indicatoren.

Een aantal indicatoren uit de basisset is wellicht niet voor alle gemeenten beschikbaar, maar is wel van belang voor alle gemeenten. Gemeenten waarvoor de informatie beschikbaar is moeten deze opnemen in de begroting. In de Regeling beleidsindicatoren is bepaald dat als de informatie niet beschikbaar is, de gemeenten deze niet op hoeven te nemen.

Bijlagen

Als bijlagen zijn in de begroting opgenomen:
1. Bijlage 1: Investeringsplan
2. Bijlage 2: Begrippenlijst
3. Bijlage 3: Overzicht taakvelden
4. Bijlage 4: Toelichting indicatoren
5. Bijlage 5: Meerjarenperspectief

Programma's

Programma 1: Ruimte en beheer

Inleiding
Er is sprake van een gedeeltelijke mismatch tussen vraag en aanbod op onze woningmarkt. De gemeente Sluis streeft naar een passende huisvesting voor iedere doelgroep. Er wordt ruimte geboden voor innovatieve woonvormen en voor initiatieven die wonen en zorg combineren.

Alle 17 kernen en buurtschappen zijn belangrijk. Stads- en dorpsraden spelen een belangrijke rol bij de vorming van initiatieven. Gedurende de komende raadsperiode gaat extra aandacht uit naar Aardenburg, IJzendijke en Nieuwvliet(-Bad). Voor Aardenburg en IJzendijke wordt een integraal plan voor de gehele kern opgesteld. Daarnaast wordt voor het gebied rondom Nieuwvliet een masterplan opgesteld. De projecten in Cadzand-Bad, Waterdunen en Aantrekkelijk Oostburg bevinden zich in een uitvoerende fase. Voor het project Havengebied Breskens is de uitvoering in 2019 gestart. Daarnaast gaan we de komende jaren uitvoering geven aan het nieuwe beleidsplan Speelvoorzieningen.

Een goed onderhouden openbare ruimte is belangrijk voor de leefbaarheid. Deze ruimte dient bovendien goed toegankelijk te zijn voor mensen met een beperking. Een openbare ruimte waarin we aandacht hebben voor klimaatadaptatie dat begint bij bewustwording van verandering van het klimaat. De openbare ruimte moet uiteindelijk in 2050 klimaatrobuust zijn ingericht. Hiervoor zijn we samen verantwoordelijk. Goed onderhoud en een goede toegankelijkheid gelden ook voor de bestaande natuur. Uitgangspunt is dat in principe geen nieuwe natuur wordt ontwikkeld en dat de bestemming 'Natuur' geen belemmering vormt voor de ontwikkeling van omliggende percelen.

Een duurzame gemeente is het streven maar duurzaamheidsmaatregelen moeten wel lonen. Uitbreiding van het aantal windturbines is niet aan de orde; het inzetten van landbouwgronden voor het plaatsen van zonnepanelen is een ontwikkeling, die zorgvuldig moet worden onderzocht.
De gemeente Sluis zet zich in voor doorontwikkeling van inzameling van huishoudelijk afval om de doelstellingen uit het landelijk programma VANG-Huishoudelijk afval (VANG-HHA) te kunnen benaderen.

Verkeersveiligheid en een goede doorstroming van het verkeer zijn van groot belang. Hierbij geldt ook de aanwezigheid van voldoende parkeerplaatsen en het hebben van een efficiënt parkeersysteem. Ook streven wij naar behoud en versterking van een goede gebiedsontsluiting.

Speerpunten

1.1 Beheer openbare ruimte en accommodaties
De openbare ruimte is goed onderhouden, toegankelijk en zo duurzaam mogelijk ingericht en de gemeentelijke accommodaties zijn beperkt in aantal, goed onderhouden, energiezuinig en toegankelijk voor mensen met een beperking.

Wat willen we bereiken:	Wat gaan we daarvoor doen:
1.1.1 Ruimtelijke Ordening Een goede digitale bereikbaarheid (5G) c.q. zo hoog mogelijke dekkingsgraad voor onze inwoners, ondernemers en toeristen.	Via Monet gaan we in gesprek om de mobiele bereikbaarheid te versterken. We maken afspraken met bedrijven over de uitrol van glasvezel.
1.1.2 Wonen en bouwen We hebben in 2040 een toekomstbestendige, duurzame	We geven uitvoering aan het plan van aanpak Plancapaciteit, dit in samenhang en

woningvoorraad die kwalitatief en kwantitatief in balans is met de behoefte. Door samenwerking met provincie en regiogemeenten is er sprake van (meer) concrete financiële ondersteuning door het Rijk.	afstemming met de Regiovisie Zeeuws-Vlaanderen en de herziening van de regionale Woonvisie. Dit leidt o.a. tot het opstellen van een paraplubestemmingsplan, regionale woningmarktafspraken en herziene prestatieafspraken met Woongoed Zeeuws-Vlaanderen.
1.1.3 Kernenbeleid Evenwicht in vraag en aanbod van voorzieningen in de vijf grootste kernen van de gemeente. Behoud van een goede binnen- en buitensportaccommodatie in de vijf grootste kernen van de gemeente. Een ontmoetingsruimte voor algemeen gebruik in de overige kernen. Breed gedragen visies voor de kernen Aardenburg, IJzendijke en Retranchement	We geven uitvoering aan het plan van aanpak Plancapaciteit Sluis. We geven uitvoering aan de nota Sport zoals die in de raadsvergadering van september 2021 is vastgesteld. Vooruitlopend daarop worden de binnensportaccommodaties in de kernen Aardenburg (2022) en IJzendijke (2024) vernieuwd door de realisatie van nieuwe multifunctionele centra. Op 25 februari werd de visie Krachtig Verbonden vastgesteld. Ingediend amendement 11c betrof het Kernenbeleid en Sport en activering. Besloten werd dat het niet gewenst is dat er actief ingezet wordt op het terugbrengen van deze voorzieningen in de kernen die niet tot de vijf grootste behoren. Dit geldt eveneens voor de dorpshuisvoorzieningen in de kleine kernen. Deze gebouwen/accommodaties worden in de verduurzamingsopgave van de gemeentelijke gebouwen meegenomen. Een integraal voorstel wordt t.z.t. aan de raad voorgelegd. We werken de visies voor de desbetreffende kernen uit in samenspraak met onder andere de stads- en dorpsraden.
1.1.4 Cultureel erfgoed Faciliteren van behoud, ontwikkeling en exploitatie van particulier erfgoed en andere (semi) overheidsinstanties (o.a. kerken en molens). Versterken betekenis cultureel erfgoed voor toerisme en recreatie. We streven naar behoud van het (historische) polderlandschap.	Cultureel erfgoed vormt een wezenlijk onderdeel van het toeristisch recreatief product en is daarom ook wezenlijk onderdeel van de activiteiten op het gebied van streekpromotie en gastheerschap. In 2022 wordt hieraan verder vorm en inhoud gegeven. Niet alleen de musea maar ook andere vormen van cultureel erfgoed (o.a. molens en kerken) spelen hierbij een belangrijke rol. De samenwerking in de Zwinstreek krijgt verder vorm en inhoud. Ingezet wordt op het verkrijgen van het Vlaamse predicaat Landschapspark. Voor de Zwinstreek wordt

	hierbij ingezet op het opstellen van een masterplan om zodoende het landschap te behouden, versterken en beleefbaarder te maken.
1.1.5 Gebouwen en openbaar groen Vermindering van het aantal gemeentelijke vastgoedobjecten (accommodaties).	We inventariseren het gemeentelijk vastgoed (gebouwen, infrastructuur en openbaar groen) en stellen op basis daarvan en in relatie tot de opgave verduurzaming een meerjaren onderhoudsplan op, inclusief een investerings- en beheerskostenraming (huur inbegrepen). In lijn met de uitgangspunten van Krachtig Verbonden worden diverse gemeentelijke gebouwen afgestoten.
1.1.6 De openbare ruimte is goed onderhouden en is aangepast aan de klimaatverandering.	We willen de openbare ruimte onderhoudsarm en klimaatadaptief inrichten. Daarvoor zijn de bewustwording en het uitwerken van de Uitvoeringsagenda/Strategie de eerste stappen vanuit klimaatadaptatie. De onkruidbestrijding in de openbare ruimte staat onder druk door het verbod op gebruik van bestrijdingsmiddelen. We zetten in op extra middelen voor een extra onderhoudsploeg van Dethon om dit probleem beheersbaarder te krijgen.
1.1.7 Optimaal onderhoud aan bomen in openbare ruimte.	Uitvoering geven aan het nieuwe onderhoudsbestek Bomen waarvoor in het vierde kwartaal 2021 opdracht wordt gegeven.

1.2 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing
Een betere aansluiting van vraag en aanbod op de woningmarkt met aandacht voor nieuwe woonvormen, combinaties wonen-zorg en het voorkomen van (langdurige) leegstand. Dit geldt voor alle kernen waarbij specifieke aandacht zal uitgaan naar Nieuwvliet, IJzendijke en Aardenburg. Tevens is het van belang om in te spelen op veranderende wetgeving en daarbij rekening te houden met de veranderende rol van de overheid.

Wat willen we bereiken:	**Wat gaan we daarvoor doen:**
1.2.1 Omgevingswet Een vlotte overgang van bestaande naar nieuwe wetgeving. Zoals nu voorzien wordt de Omgevingswet in juli 2022 van kracht. Deze wet voorziet in het samenvoegen van vele wetten en verordeningen, met als doel deregulering, minder vergunningen en meer overzicht voor de burger.	Voorbereidingen treffen voor de invoering van de Omgevingswet. Voor de inwerkingtreding moet tenminste voldaan worden aan de minimale actiepuntenlijst van de VNG (laatste versie 9 juni 2021), gericht op processen vergunningverlening en toezicht en handhaving, burgerparticipatie, adviesrecht, gedecentraliseerde bodemtaken, kostenverhaal, leges, mandaat en planschade.

1.3 Natuur, Landschap en duurzaamheid
Behoud van een kwalitatief mooi landschap met een juiste balans tussen de verschillende functies. Goed toegankelijke (recreatie)natuurgebieden en een gezonde agrarische sector maken hiervan onderdeel uit.

Wat willen we bereiken:	Wat gaan we daarvoor doen:
1.3.1 CO2-reductie Een evenredige bijdrage leveren aan de gestelde doelen met betrekking tot CO2-reductie vanuit het Klimaatakkoord van Parijs, het Nederlands Klimaatakkoord en de RES Zeeland.	Het onder voorwaarden toestaan van maximaal 20 MW aan zonneparken voor het opwekken van duurzame energie nabij het verdeelstation in Oostburg. In samenwerking met de provincie extra uitbreiding van 10 MW zon op dak. Pilot zonneoverkapping met energieopslag en laadpalen op een parking in Sluis. Het betrekken, informeren, stimuleren en waar nodig ondersteunen van inwoners en bedrijven om stapsgewijs energie te besparen (o.a. door isoleren en elektrificeren) en op termijn (uiterlijk 2050) aardgasvrij te wonen. Dit doen we middels een communicatieplan, burgerparticipatie, energieloketten, stimuleringsregeling 'Duurzamer en langer thuis' en op termijn wijkuitvoeringsplannen.
1.3.2 Verduurzamen De gemeente als organisatie verder verduurzamen vanuit een voorbeeldfunctie.	De mogelijke maatregelen uit het verduurzamingsplan prioriteren aan de hand van wettelijke verplichtingen, het opstellen van een CO2-voetafdruk van de organisatie, tijd- en kostenindicatie van de maatregelen, ambitieniveau en de uitkomsten van de intern uitgezette enquête Duurzaam op mijn werk.
1.3.3 Klimaat Een openbare ruimte in de kernen en het buitengebied dat behalve klimaatadaptief is ingericht, ook een drager is van het landschap en een bijdrage levert aan behoud en versterking van de biodiversiteit.	Een samenwerking initiëren met de partijen in het buitengebied waarbij we integraal en gezamenlijk de uitdagingen (verzilting, droogte, hitte, verlies biodiversiteit, landbouwtransitie) inzichtelijk maken en toewerken naar oplossingen.

1.4 Verkeer, vervoer en waterstaat
Optimaliseren van de mobiliteit. Dit houdt in ieder geval in: een veilig routenet (gebiedsontsluiting), een effectief parkeer- en vervoerssysteem en goede bereikbaarheid van voorzieningen. Tevens wordt gestreefd naar een goed werkend watersysteem.

Wat willen we bereiken:	Wat gaan we daarvoor doen:
1.4.1 Parkeren De juiste parkeerder op de juiste plaats. Dit vraagt met name aandacht in de kernen en langs de kust.	We ontwikkelen een parkeervisie voor parkeren aan de kust en in de kernen. De eerste fase is aanpassing van de huidige

	parkeervisie om digitalisering mogelijk te maken in het eerste halfjaar van 2022. Deze aangepaste visie wordt in december 2021 aan de raad ter vaststelling aangeboden. Vervolgens ontwikkelen we de parkeervisie in 2022 verder in nauwe samenhang met de omvangrijkere op te stellen mobiliteitsvisie. Daarna worden de uitvoeringsplannen van de parkeervisie voorbereid.
1.4.2 Ketenmobiliteit Een combinatie van OV, deelfiets of –auto behoort daarbij tot de mogelijkheden (slimme mobiliteit), Evenals een koppeling met de vervoersvoorziening op grond van de Wmo (binnen de financiële kaders). We willen bij deze ontwikkelingen binnen het OV op een actieve manier betrokken worden.	We nemen deel aan het provinciaal en regionaal overleg om te komen tot een goed werkend vervoerssysteem, waarbij vervoersvormen zo mogelijk gecombineerd worden en ketenmobiliteit van deur tot deur centraal wordt geregisseerd. Deelfietsen, deelauto's en vervoer op afroep worden daarbij ingezet op trajecten aansluitend op de OV-dienstregeling of juist daar waar een OV-dienstregeling ontbreekt.
1.4.3 Gebiedsgerichte aanpak We streven naar een breed gedragen wegen-categorisering en slagenstructuur (inclusief de route parallel aan de kust).	We nemen initiatief om met de andere wegbeheerders en belanghebbenden te komen tot GGA-projecten (gebiedsgerichte aanpak). Momenteel bereiden we een gemeentelijke mobiliteitsvisie voor die voor de raadcyclus van december 2021 geagendeerd staat.
1.4.4 Riolering Een actueel Gemeentelijk Rioleringsplan 2020-2024 (gebaseerd op de evaluatie van de planperiode 2014-2018) waarin zowel de vigerende als de toekomstige wetgeving en de strategie voor de komende jaren op het gebied van hemel-, afval- en grondwaterzorg (inclusief de daarbij behorende financiële middelen) zijn verwerkt. Het GRP geeft inzicht in wat we hebben en vooral hoe het systeem functioneert als geheel en heeft als doel maatregelen uit te werken om het risico op wateroverlast te verminderen.	Inventariseren, ontwerpen en uitvoeren van de maatregelen die voortvloeien uit het gemeentelijk rioleringsplan in samenspraak met waterschap Scheldestromen.

Verbonden partijen

Openbaar Lichaam afvalstoffenverwijdering Zeeland OLAZ
De gemeenschappelijke regeling Openbaar Lichaam Afvalstoffenverwijdering Zeeland (O.L.A.Z.) is het samenwerkingsverband van alle 13 Zeeuwse gemeenten op het gebied van de afvalverwijdering. De Zeeuwse gemeenten hebben hun taken op het gebied van de afvalverwijdering overgedragen aan O.L.A.Z. Dit met uitzondering van de inzameling van de uit de huishoudens afkomstige afvalstoffen. O.L.A.Z. is verantwoordelijk voor de verwerking van door of namens de gemeenten ingezamelde afvalstoffen. Eén van de taken is het in de markt zetten van de ingezamelde afvalstoffen. En uiteindelijk ook het sluiten van contracten met verwerkers voor het verwerken van de ingezamelde afvalstoffen. In opdracht en voor rekening van O.L.A.Z. exploiteert de Zeeuwse Reinigingsdienst (ZRD) de milieustraten in de

provincie Zeeland. Het bestuur van O.L.A.Z. bepaalt het acceptatiebeleid op de milieustraten. O.L.A.Z. brengt de exploitatiekosten van de milieustraten in rekening bij de gemeenten.

Milieustraten
Door de VANG-doelstelling van de rijksoverheid (75% afvalscheiding en gemiddeld 100 kilogram restafval per inwoner per jaar) worden steeds meer afvalstromen via de milieustraten gescheiden ingezameld. Ook de wetgeving dwingt de gemeenten om bij de milieustraten steeds meer afvalstromen te scheiden (30-32 afvalstromen). Tezamen met de marktontwikkelingen zorgen deze voor steeds hogere kosten voor de milieustraten. Er is onderzocht waar de knelpunten liggen bij de huidige milieustraten en er is een voorzet gegeven naar hoe de milieustraten in de toekomst eruit moeten komen te zien. In 2022 en de jaren erna krijgt één en ander een vervolg.

Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Zeeland
Omgevingswet
Een belangrijke ontwikkeling op onder meer milieugebied is de komst van de Omgevingswet (geplande inwerkingtreding in juli 2022). De RUD voorziet in 2022 kwalitatief en kwantitatief klaar te zijn voor de minimale en wettelijk verplichte zaken met betrekking tot de uitvoering van de Omgevingswet. Op basis van de minimale actiepuntenlijst van de VNG (laatste versie 9 juni 2021) dienen onder andere samenwerkingsafspraken te zijn gemaakt met ketenpartners over het werkproces. Hiertoe wordt een omgevingstafel ingericht, waarvan ook de RUD deel uitmaakt. Het inrichten van de omgevingstafel wordt uitgevoerd binnen de projectgroep Omgevingswet in nauwe samenwerking met het samenwerkingsplatform Omgevingswet Zeeland.

Toezicht en handhaving groene wetten
In de periode tot juli 2022 waren de taken van de Inspecteur Groene Wetten erg aan verandering onderhevig. De huidige ontwikkelingen op het gebied van stikstof, het soortenbeleid en de nieuwe Omgevingswet zijn aanleiding geweest voor een brede heroriëntatie op dit taakveld. In overleg met Gedeputeerde Staten wordt een visie opgesteld voor groene handhaving voor de komende vijf jaar.
Ondermijning
Om een meer gestructureerde inzet vanuit RUD Zeeland te realiseren en te waarborgen, is een plan van aanpak opgesteld over de inzet en mogelijkheden van RUD Zeeland voor het tegengaan van ondermijning.

Overige ontwikkelingen
De RUD verkent de samenwerking met VRZ en GGD en de provincie Zeeland onderzoekt de robuustheid van de RUD. In beide trajecten zijn inmiddels adviezen uitgebracht door het bureau Berenschot respectievelijk TwijnstraGudde. Op basis van deze adviezen volgt in het najaar van 2021 besluitvorming die grote consequenties kan hebben voor de huisvesting, de inrichting en mogelijk de begroting (2022 en verder) van de RUD.
Uitgangspunten deelnemersbijdrage
In 2020 stemde het algemeen bestuur in met de evaluatie P*Q en wordt vanaf het uitvoeringsjaar 2021 op werkelijke uren afgerekend. Naar verwachting vindt in 2021 opnieuw een evaluatie plaats van de P*Q systematiek. In 2022 wordt het afrekenen op werkelijke uren geëvalueerd. De begrote deelnemersbijdrage voor 2022 bedraagt € 10 miljoen.

Wat gaat het kosten?

(Bedragen x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten	32.416	34.362	33.539	33.898	34.128	34.562
Baten	15.138	15.117	15.178	14.368	14.408	14.654
Saldo van baten en lasten	**-17.278**	**-19.245**	**-18.361**	**-19.530**	**-19.721**	**-19.908**
Toevoeging aan reserves	1.586	403	15	15	15	15
Onttrekking aan reserves	785	1.193	309	435	330	272
Geraamd resultaat	**-18.079**	**-18.455**	**-18.066**	**-19.111**	**-19.405**	**-19.651**

Specificatie taakvelden 2021 (bedragen x € 1.000)

	Taakveld	Lasten	Baten	Saldo
02-1	Burgerzaken	47	3	-44
03-1	Beheer overige gebouwen en gronden	318	78	-240
063-1	Parkeerbelasting		2.225	2.225
11-1	Crisisbeheersing en brandweer	2.621	7	-2.614
12-1	Openbare orde en veiligheid	338		-338
21-1	Verkeer en vervoer	7.534	296	-7.238
22-1	Parkeren	676		-676
24-1	Economische havens en waterwegen	334		-334
42-1	Onderwijshuisvesting	596	97	-500
52-1	Sportaccommodaties	1.680	230	-1.450
53-1	Cultuurpresentatie, -productie en participatie	-483	27	-456
54-1	Musea	541	30	-511
55-1	Cultureel erfgoed	417	3	-414
57-1	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	4.993	449	-4.545
61-1	Samenkracht en burgerparticipatie	2.113	733	-1.380
72-1	Riolering	3.276	4.822	1.546
73-1	Afval	3.136	3.883	747
74-1	Milieubeheer	1.285	10	-1.275
75-1	Begraafplaatsen en crematoria	567	432	-134
81-1	Ruimtelijke ordening	1.165	269	-897
83-1	Wonen en bouwen	1.419	1.585	166
Totaal		**33.539**	**15.178**	**-18.361**

Investeringen:

De volgende investeringen zijn gepland:

Investeringen

De volgende investeringen zijn gepland:

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025
Omvormen halfverharding	86	88	90	93
Vervanging openbare verlichting (masten)	126	126	126	126
Vervanging openbare verlichting (armaturen)	108	108	108	108
Duurzaam onderhoud bruggen	60	75	42	58
Speelterreinen	28	23	162	117
Vrijvervalriool vervanging/renovatie	1.374	1.676	1.727	1.727
Vrijvervalriool afkoppelen/verbetering	876	107	53	53
Renovatie Individuele behandeling waterafval	32	-	-	-
Gemalen/pompunits bouwkundig	30	31	32	33
Gemalen/pompunits mechanisch	30	31	32	33
Gemalen elektrisch	77	79	81	82
Pompunits elektrisch	180	153	24	24
Rioolpersleiding vervanging	151	154	158	162
Vervanging bedrijfsvoertuigen	215	270	62	143

Beleidskader

- Krachtig Verbonden (2021)
- Gebiedsplan West Zeeuwsch-Vlaanderen; Natuurlijk Vitaal (2004)
- Gebiedsplan West Zeeuwsch-Vlaanderen; Natuurlijk Vitaal, bijstellingsnota (2010)
- Masterplan Aantrekkelijk Oostburg (2012)
- Visie Duurzaam Sluis 2013-2020 (2013)
- Masterplan Voorzieningen (2011)
- Welstandsnota (2012)
- Erfgoedvisie (2013)
- Nota Strategisch eigendommenbeleid (2012)
- Groenbeheerplan 2017-2021
- Gemeentelijk Rioleringsplan 2020-2024
- Beheerplan Openbare verlichting 2013-2022
- Beheerplan Speelterreinen 2009-2018
- Beheerplan Gebouwen 2013-2020
- Notitie Verkoop en verhuur van openbare grond 2017
- Notitie Handhaving eigendomsrecht bij onrechtmatig gebruik gemeentegrond 2017
- Wegenbeheerplan 2017-2026
- Convenant met stads- en dorpsraden
- Integraal veiligheidsbeleid 2018-2022 met jaarlijks een bijbehorend uitvoeringsprogramma
- Ambitiedocument Wederopbouw Oostburg: Kwaliteiten en kansen Toetsingskader bij afgifte omgevingsvergunningen
- Beleidsnota Archeologie, eerste herziening 2017
- Kerkenvisie Sluis 2018
- Voorwerpen in de openbare ruimte gemeente Sluis 2016

Programma 2: Economie

Inleiding
Een gezond ondernemersklimaat en voldoende arbeidspotentieel zijn essentieel voor de leefbaarheid en om de toekomst van een welvarend West Zeeuws-Vlaanderen te waarborgen. De gemeente geeft ondernemers volop de ruimte en wil hiervoor optimale randvoorwaarden creëren. Er komt meer aandacht voor acquisitie van bedrijven en het bedrijventerrein in Eede wordt uitgebreid.

Recreatie en toerisme vormen voor onze lokale economie een zeer belangrijke pijler. De gemeente Sluis zet in op een betere bereikbaarheid van onze kust en biedt ruime mogelijkheden aan ondernemers die willen inzetten op kwaliteitsverbetering. Het bieden van gepaste huisvesting voor werknemers die tijdelijk in de gemeente verblijven, maakt hiervan onderdeel uit.

Ook de agrarische sector is van groot belang, zowel voor de karakteriserende aanblik van ons landschap als voor de continuïteit van de voedselproductie. De gemeente Sluis steunt ondernemers die willen uitbreiden als gevolg van schaalvergroting.

Speerpunten

2.1 Economische ontwikkeling De werkgelegenheid wordt versterkt op basis van samenwerking.	
Wat willen we bereiken:	**Wat gaan we daarvoor doen:**
2.1.1 Arbeidsmarkt Een evenwichtige, inclusieve, toekomstbestendige Zeeuwse arbeidsmarkt.	In 2022 is er extra focus op mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt vanuit de doelgroep banenafspraak. Hiervoor ondersteunt de arbeidsmarktregio Zeeland werkgevers die moeite hebben met het invullen van vacatures. Concreet: - 100 inclusieve organisatieanalyses bij werkgevers om functies te creëren voor mensen die graag willen werken maar (nog) niet beschikken over de juiste kwalificaties. We streven in 2022 naar 5 analyses binnen onze gemeente (25 in Zeeuws-Vlaanderen); - Vanuit de uitgevoerde analyse realiseren we 80 extra plaatsingen. Dit zijn er 4 voor Sluis (20 voor Zeeuws-Vlaanderen). De businesscase om het expatcentrum Zeeuws breed te organiseren wordt in 2022 afgerond. In 2022 nemen we een besluit over de toekomstige positionering en financiering van het WSP.
2.1.2 Onderwijs Een toekomstbestendige onderwijsinfrastructuur door behoud van	Periodiek monitoren we hoe effectief de startgroepen bijdragen aan het behoud van

leerlingen in het Nederlandse onderwijssysteem en een verbeterde samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven.	kinderen in het Nederlandse onderwijssysteem. We stimuleren partijen om het aantal praktijkroutes uit te breiden en extra plaatsen te realiseren binnen de sectoren Zorg en Techniek.
2.1.3 Economisch beleid De ontwikkeling van economisch beleid en een strategie voor de toekomst, samen met de verschillende sectoren en ondernemers-verenigingen .	We stellen gezamenlijk met de verschillende sectoren en ondernemers een economische agenda op en voeren deze uit. We werken toe naar uniforme samenwerkingsafspraken met middenstands-/ ondernemersverenigingen.
2.1.4 Toerisme Een eenduidige en herkenbare toeristische promotie van de streek met aandacht voor de profilering van het (vaak nog verborgen) achterland en de kernen.	We geven uitvoering aan de visie op streekpromotie en gastheerschap middels het vastleggen van prestatieafspraken met de stichting Gastvrij Zeeuws-Vlaanderen. Specifiek gaat hierbij aandacht uit naar de koppeling met Zeeuwse activiteiten. De regio is immers onderdeel van de bestemming Zeeland. Samenwerking hierin is dan ook van belang om onze regio als onderscheidend onderdeel van Zeeland te positioneren. In de uitvoering gaat specifiek aandacht uit naar de profilering van het achterland en de koppeling met het cultureel erfgoed. Inzichtelijk wordt gemaakt op welke wijze ondernemers (kunnen) bijdragen aan de promotie van de regio waardoor de regio gezamenlijk en krachtig kan worden gepositioneerd.

2.2 Bedrijfsinfrastructuur Er is sprake van een gezond vestigingsklimaat voor bedrijven.	
Wat willen we bereiken:	**Wat gaan we daarvoor doen:**
2.2.1 Bedrijventerreinen Een goede invulling van de bestaande bedrijventerreinen en van alternatieve vestigingslocaties, passend binnen de uitgangspunten van de NED-regeling.	We zetten in op een zo snel mogelijke realisatie van de uitbreiding van het bedrijventerrein De Vlaschaard zodat er weer nieuwe vestigingslocaties beschikbaar komen.
2.2.2 Een op de vraag afgestemd aanbod van bedrijventerreinen.	We streven er naar om ook in de toekomst te kunnen beschikken over voldoende bedrijventerreinen. We doen dit door:

	- het reeds in 2022 (i.p.v. 2023) uitvoeren van de werkzaamheden tot de aanleg van de extra ontsluiting in de zuidoostelijke strook van het bedrijventerrein Deltahoek Uitbreiding. Hierdoor kan ook dit gedeelte van het terrein beter worden verkaveld; - het bedrijventerrein De Vlaschaard uit te breiden met 2,5 ha netto uitgeefbaar terrein; - vooralsnog geen invulling te geven aan het voornemen tot het weg bestemmen van de private bedrijventerreinen. Het aanvullende bedrijventerrein in Nieuwvliet en Sluis vergroot het aanbod voor geïnteresseerde bedrijven die zich willen vestigen in onze gemeente.
2.2.3 Winkelgebieden Sterke, geconcentreerde winkelgebieden met zo min mogelijk leegstand.	We gaan winkelgebieden sterker en compacter maken. Daarbij maken we gebruik van differentiatie tussen de winkelkernen en de functies die ze vervullen. Planologische ruimte voor detailhandel wordt teruggebracht. We gaan in overleg met de detailhandelsbranche om samen de wensen en mogelijkheden op het gebied van blurring nader te onderzoeken. Met blurring wordt brancheverbreding bedoeld zoals bijvoorbeeld een boekwinkel die ook een horecahoek inricht. Sanering van planologische ruimte voor detailhandel is mogelijk aan de orde op basis van het DPO en het onderzoek van de provincie.
2.2.4 Agrarische sector Een toekomstbestendige en duurzame agrarische sector.	We gaan (economisch) beleid opstellen voor de agrarische sector gericht op versterking van het platteland.

2.3 Recreatie, toerisme en cultuur De productiviteit in de toeristische sector wordt in samenwerking met andere sectoren verhoogd, onder andere op basis van promotie.	
Wat willen we bereiken:	**Wat gaan we daarvoor doen:**
2.3.1 Rood-voor-groen Een passende vereveningsbijdrage rood-voor-groen waarbij sprake is van een evenwichtige bijdrage aan voorzieningen en die niet belemmert om te investeren in kwaliteit.	Hieraan is voldaan door herziening van de rood-voor-groen regeling, uitgewerkt in de nota Grondbeleid 2021. Dit speerpunt kan in 2022 komen te vervallen.
2.3.2 Toerisme	

Behoud van een evenwichtige balans tussen inwoner, toerist, ondernemers en omgeving.	Aandacht voor het versterken van ambassadeurschap en gastheerschap is onderdeel van de prestatieafspraken met de stichting Gastvrij Zeeuws-Vlaanderen. Hierbij wordt voortgeborduurd op de marketingacties vanuit *We zien je hier graag* waarbij is ingezet op het versterken van de binding met de regio. De uitgangspunten van Trots op je regio worden hierbinnen geïntegreerd.
2.3.3 Een goede afstemming tussen toerisme en zorg.	We willen invulling geven aan de verbinding tussen de sectoren toerisme en zorg op grond van het stimuleringsprogramma Gezondheidstoerisme en de aanpak Vitaal West Zeeuws-Vlaanderen. Ook onderzoeken we opnieuw samen met Nucleus, Recron en CZ de mogelijkheden van een vakantiezorgpost. Op deze vakantiezorgpost kunnen toeristen met iedere zorgvraag, op vaste tijden, binnenlopen.
2.3.4 Strandbeleid Behoud van het weidse, open en natuurlijke karakter van de kust zowel langs de Noordzee als langs de Westerschelde.	Het strandbeleid wordt geëvalueerd en geactualiseerd. Hierbij geven we ook aandacht aan het onderscheidende karakter van de Westerscheldekust. Het geactualiseerde beleid moet een kader vormen voor behoud en ontwikkeling van het strand waarvan het belang en het gebruik ook buiten het zomerseizoen steeds belangrijker wordt. In navolging van de badposten in Cadzand-Bad, het Zwin en Nieuwvliet wordt de mogelijkheid onderzocht om de badposten in Groede en Breskens te vervangen. Dit in lijn met de in 2020 gerealiseerde posten en – vanuit de gebruikservaringen van deze posten - in nauwe afstemming met de reddingsbrigade. Onderzocht wordt hierbij of – met oog op de veiligheid van badgasten – uitbreiding van het aantal posten (al dan niet met subposten) wenselijk en mogelijk is.
2.3.5 Visie toeristenbelasting Een breed gedragen visie op de besteding van de toeristenbelasting waarbij bestaande onderzoeken leidend zijn.	We gaan met betrokken partijen (waaronder HISWA-RECRON en ondernemersverenigingen) een visie opstellen met betrekking tot de besteding van de toeristenbelasting.
2.3.6 Cultureel	Er is een structureel overleg tussen de

Meer structurele afstemming, samenwerking en kennisuitwisseling tussen de gemeente en cultuurinstellingen en tussen cultuur- en erfgoedinstellingen onderling.	werknemers van cultuur, musea, erfgoed en toerisme/recreatie opgezet. In het overleg staat voorlopig streekpromotie centraal. Met als doel integraal naar de verschillende beleidsterreinen te kijken. Ook extern wordt de samenwerking actief opgezocht. Een verkennend overleg over de rol van molens in streekpromotie vond plaats. Het jaarlijkse molenoverleg wordt opgepakt waarbij streekpromotie aan de agenda wordt toegevoegd. Aan de hand van de museumvisie (vastgesteld in 2021) wordt de samenwerking tussen musea onderling en de gemeente verder ingevuld. Vanaf mei tot eind 2021 is capaciteit beschikbaar gesteld om hieraan uitvoering te geven. In het najaar vindt een culturele markt plaats met en voor alle culturele instellingen uit de gemeente.

Verbonden partijen

NV Economische Impuls Zeeland
De gemeente Sluis heeft de afgelopen jaren als aandeelhouder deelgenomen aan de NV Economische Impuls Zeeland. De gemeente Sluis onderschrijft de doelstellingen van Impuls en profiteert net als de andere aandeelhouders van de afspraken, die in samenspraak met de andere aandeelhouders in het jaarplan van Impuls worden vastgelegd. De jaarlijkse bijdrage aan Impuls van € 1 per inwoner wordt sinds 2020 structureel geïndexeerd conform de volgens de VZG-richtlijn toegestane inflatiecorrectie.
Impuls Zeeland vormt samen met HZ Kenniscentrum Kusttoerisme sinds 2014 ook de Toeristische Uitvoeringsalliantie (TUA) in Zeeland. De gemeente Sluis werkt samen met de andere Zeeuwse gemeenten, provincie Zeeland, TOZeeland en de TUA op basis van een meerjarig strategisch uitvoeringsprogramma aan een duurzame ontwikkeling van de bestemming Zeeland.

Holding Zeeuwse Visveilingen B.V. (HZV)
De gemeente Sluis heeft een verschil van inzicht met de meerderheidsaandeelhouder en HZV zelf over de toekomst van het bedrijf. Concreet ziet dit verschil van inzicht op de continuïteit van het bedrijf en de positie van Breskens als aanlandplaats van garnalen. De gemeente ziet, in samenspraak met lokale bedrijven en vissers, mogelijkheden voor Breskens in relatie met de totale planontwikkeling in het Havengebied en werkt dat op dit moment verder uit. HZV, daarbij gesteund door de meerderheidsaandeelhouder, wenst alle bedrijfsactiviteiten te verplaatsen naar Vlissingen. De gemeente heeft inmiddels de in de aandeelhoudersovereenkomst voorgeschreven procedure in werking gezet om de samenwerking tussen de aandeelhouders te beëindigen. In eerste instantie wordt in een mediationprocedure gepoogd afspraken te maken over de beëindigingsvoorwaarden. Afhankelijk van de uitkomst heeft dit gevolgen voor de ontwikkelingen in en rond het Havengebied Breskens.

PZEM N.V.
Na de afwikkeling van de ontvlechting van Evides is PZEM aangekomen in de laatste fase van de uitvoering van de aandeelhoudersstrategie: de fase waarin de laatste onderdelen zoveel mogelijk gezamenlijk moeten worden verkocht. Dit zal ook de moeilijkste transactie worden.

Omdat het belang in EPZ en de daarmee samenhangende contracten op dit moment niet verkoopbaar zijn en (voorlopig) bij PZEM moeten blijven, zullen de overgebleven commerciële activiteiten moeten worden afgesplitst. Deze ontvlechting, ook wel herstructurering genoemd, vindt nu plaats. Hierdoor zullen er naast Evides twee energie-onderdelen binnen PZEM komen.
Eén met de EPZ-gerelateerde activiteiten en het tweede onderdeel met de overige activiteiten, ook wel de wholesale-activiteiten genoemd. Deze wholesale-activiteiten betreffen de B2B en met name de PPA (purchase power agreement) portefeuille, de trading desk, het 50% belang in gascentrale Sloe, de pijpleiding Zuid-Beveland Leiding, het belang in biomassacentrale BMC Moerdijk en overige contracten omtrent gasopslag en transport. Deze wholesale-activiteiten zullen wellicht verkocht gaan worden en deze verkoop kan gezien worden als sluitstuk van de aandeelhoudersstrategie. Deze was erop gericht om de PZEM/Delta-activiteiten te vervreemden en de risico's voor de aandeelhouders zoveel mogelijk terug te brengen.
Wat vervolgens (na verkoop van de wholesale-activiteiten) overblijft in PZEM is het belang in EPZ en de liquiditeitspositie in de vorm van beleggingen en uitzettingen. Naarmate we dichterbij de sluiting van de kerncentrale komen, of door verbeterde resultaten dankzij hogere energieprijzen, zal er overliquiditeit ontstaan. Deze overliquiditeit zal waar mogelijk en door de tijd aan de aandeelhouders worden uitgekeerd. De beheerorganisatie van deze activiteiten wordt ingericht als onderdeel van het wholesale verkoopproces. De huidige governance structuur blijft op deze activiteiten van toepassing.
Inzake EPZ is sprake van een discussie over de bedrijfsduurverlenging. Bij een eventuele bedrijfsduurverlenging maakt PZEM een financieel economische beoordeling, naast de evaluatie van de technische en operationele haalbaarheid. PZEM ondersteunt de lijn van EPZ dat hiervoor, naast een aanpassing van de wet, een duidelijke afspraak moet worden gemaakt met de rijksoverheid over de vraag hoe om te gaan met beperking van het marktrisico voor de aandeelhouders, alvorens een voorstel tot het definitieve onderzoek naar de technische haalbaarheid aan de aandeelhouders van EPZ kan worden voorgelegd.
Gezien de lange doorlooptijden is een tijdige besluitvorming essentieel.
EPZ zal als vergunning- en locatiehouder een belangrijke rol kunnen spelen bij de discussie over de bouw van nieuwe kerncentrales in Nederland. Zo heeft het kabinet de opdracht gegeven om een marktconsultatie uit te voeren onder welke voorwaarden marktpartijen bereid zijn te investeren in kerncentrales in Nederland.

Wat gaat het kosten

(Bedragen x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten	2.562	2.602	2.392	1.933	2.080	1.844
Baten	1.285	879	950	479	631	402
Saldo van baten en lasten	**-1.276**	**-1.723**	**-1.442**	**-1.453**	**-1.449**	**-1.443**
Toevoeging aan reserves	35	35	151			
Onttrekking aan reserves		71	1	1	1	1
Geraamd resultaat	**-1.311**	**-1.686**	**-1.591**	**-1.452**	**-1.448**	**-1.441**

Specificatie taakvelden 2022 (bedragen x € 1.000)

	Taakveld	Lasten	Baten	Saldo
32-2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	896	857	-39
33-2	Economische promotie	146	30	-116
34-2	Economische promotie	779	56	-724
57-2	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	570	8	-563
Totaal		**2.392**	**950**	**-1.442**

Investeringen
Geen investeringen gepland

Beleidskader

- Krachtig Verbonden (2021)
- Coalitieprogramma: Dynamisch, continuerend en grensverleggend (2018-2022)
- Activiteitenplan Recreatie en Toerisme 2.0
- Kadernota Recreatief verblijf (2012)
- Horecabeleid Sluis (2014)
- Nota Terrassenbeleid (2017)
- Regionaal bedrijventerreinprogramma Zeeuws-Vlaanderen 2016-2025 (2017)
- Bad-Cadzand; Zeeuwse wellness en vitaliteit met internationale allure
- Uitvoeringsprogramma badstatus Cadzand-Bad (2014)
- Strandnota Toekomst van het strand (2016)
- Nota Grondbeleid 2015-2020 (2016)
- Regionale woningmarktafspraken Zeeuws-Vlaanderen (2013)
- MKBA Zeeuws-Vlaanderen (2013)
- Ontwikkelingsplan Natuurlijk Stijlvol Cadzand-Bad (2006)
- Schilvisie Cadzand-Bad (2011)
- Masterplan Havengebied Breskens
- Koersdocument uitwerking sociaal economisch uitvoeringsplan op basis van het Visiedocument Krachtig Verbonden 2016-2020 (2015)
- Convenant Kustvisie (2-17)
- Prestatieafspraken met Woongoed ZVL
- Nota Venten gemeente Sluis 2016

Programma 3: Sociaal Domein

Inleiding
Participatie, zowel op de arbeidsmarkt als in het sociaal maatschappelijk leven, zijn belangrijk voor het welzijn en welbevinden van individuen. Evenals gezond bewegen en sporten. Hulp op maat, zorg nabij en innovatie zijn daarbij de leidende uitgangspunten. De gemeente Sluis streeft naar een toekomstbestendige zorginfrastructuur. En zet daartoe – indien nodig – in op ontschotting van beschikbare middelen over de grenzen van wettelijke rollen en verantwoordelijkheden heen. Een beroep op de gemeente is echter niet altijd vrijblijvend: een aanvraag om een uitkering is bijvoorbeeld een aanvraag om werk!
Voor de leefbaarheid van de streek en het vestigingsklimaat voor mensen en bedrijven zijn vooral het behoud van kwalitatief goed onderwijs en goede zorg dichtbij belangrijk. Dit zijn dan ook speerpunten in ons beleid. We werken daarbij nauw samen met de andere gemeenten, onze maatschappelijke partners en de zorgverzekeraar.

Plan van aanpak programma Sociaal Domein
Reeds in de Kadernota 2019-2022 en Begroting 2019-2022 is aangegeven dat er oplopende tekorten zijn op het gebied van het Sociaal Domein. De volgende taakstellende bezuiniging is opgenomen:

2021:	€	1.650.000
2022:	€	1.702.000
2023: € 1.702.000		
2024: € 1.702.000		

Om die reden is besloten tot het vaststellen van het programma Sociaal Domein. Het doel van dit programma is: *Breng beleid en uitvoering van gemeentelijke taken/dienstverlening in het sociaal domein binnen de financiële, inhoudelijke, beleidsmatige en juridische kaders.* Daarbij is een organisatorisch goede inbedding van belang.

Inmiddels is de volgende afbakening voor het programma Sociaal Domein vastgesteld:
Sociaal domein is een term gebruikt voor alle sectoren die te maken hebben met de sociale kant van het gemeentelijke beleid: zorg, welzijn, onderwijs, gezondheidszorg, opvoeding, inburgering en sociale activering.

Dit sluit aan bij de indeling/afbakening van het onderdeel Sociaal Domein, zoals gehanteerd in het visiedocument Krachtig Verbonden.

In 2020 vond een inventarisatie plaats van het huidige en gewenste beleid in het Sociaal Domein. Op basis hiervan zijn de gewenste beleidsrichtingen vertaald in een beleidsplan en implementatieplan Sociaal Domein. De effecten hiervan worden vertaald in een begrotingswijziging.

Speerpunten

3.1 Samenkracht
Inwoners nemen verantwoordelijkheid voor elkaar en voor hun woon- en leefomgeving.

Wat willen we bereiken:	Wat gaan we daarvoor doen:
3.1.1 Maatschappelijk werk We realiseren een algemene voorziening voor maatschappelijk werk voor de begeleiding van kwetsbare inwoners. Deze voorziening is duidelijk herkenbaar en vrij toegankelijk. Het belang van de klant staat voorop.	Maatschappelijk werk is onderdeel van de scenario's. In 2022 geven we verder uitvoering aan dit scenario. Hierbij wordt het advies over de inrichting van de toegang meegenomen.

We bieden onafhankelijke cliëntondersteuning voor kwetsbare inwoners bij het indienen van een aanvraag voor geïndiceerde hulp voor degenen die dat nodig hebben c.q. wensen. We doen dit bij voorkeur in samenspraak met de onafhankelijke cliëntondersteuning die door de zorgverzekeraar op grond van de Wet langdurige zorg wordt geboden.	Samen met de gemeenten Hulst en Terneuzen nemen we deel aan een koploperproject Cliëntondersteuning. Voor dit project is er ondersteuning vanuit VWS, inclusief een budget. Met dit project evalueren we de huidige vorm van cliëntondersteuning en is een advies voorzien voor een toekomstig model.
3.1.2 Accommodaties Er is evenwicht in vraag naar en aanbod van voorzieningen waarbij functioneel/doelmatig, toegankelijk en betaalbaar de kaders zijn.	In 2021 werd het vastgestelde masterplan Voorzieningen geëvalueerd en een vervolgnotitie wordt opgesteld voor de vervolgstappen, inclusief strategisch eigendommenbeleid Sluis. Vanaf 2022 geven we uitvoering aan het strategisch eigendommenbeleid (afstoten/behoud, samenvoeging, toegankelijkheid en duurzaamheid) en het nog vast te stellen huurbeleid.
3.1.3 Toegankelijkheid Alle gemeentelijke gebouwen en de openbare ruimte zijn toegankelijk voor onze inwoners en toeristen en organisaties worden gestimuleerd om hun gebouwen, openbare ruimten en evenementen toegankelijk te maken.	In 2022 voeren we de acties uit de nota Lokale agenda toegankelijkheid verder uit. Eind 2022 wordt een nieuwe nota aan de raad aangeboden.
3.1.4 Mantelzorg Mantelzorgers voelen zich gesteund, ondersteund en gewaardeerd. We creëren bewustzijn, bij zowel mantelzorgers als hun sociaal netwerk. We zetten in op een mantelzorgvriendelijke werkomgeving.	We geven uitvoering aan de acties uit het beleidsplan Mantelzorg 2020–2024 met extra aandacht voor het zorgen voor een mantelzorgvriendelijke werkomgeving.

3.2 Ondersteuning en begeleiding

Alle inwoners (inclusief nieuwkomers) kunnen naar wens en vermogen participeren in de samenleving en op de arbeidsmarkt. Waar nodig worden mensen in een kwetsbare positie gestimuleerd, geholpen en beschermd.

Wat willen we bereiken:	**Wat gaan we daarvoor doen:**
3.2.1 Toegang tot zorg Een ondersteunings- en hulpaanbod dat past bij wat mensen nodig hebben, dat aansluit bij onze basisvoorzieningen en dat effectief, dichtbij en betaalbaar is.	Er wordt een dienstverleningsconcept opgesteld waarin proces- en casusregie en het meten van de effectiviteit van zorg zijn geborgd.

3.2.2 Arbeidsparticipatie Zoveel mogelijk mensen vanuit de uitkering aan een baan helpen (zie 2.1.1). Een goed taalniveau voor alle inwoners en een vlotte integratie van statushouders en andere nieuwkomers, zodat ze volledig kunnen meedoen in de samenleving.	We starten met de uitvoering van de nieuwe Wet inburgering. We evalueren periodiek en informeren de gemeenteraad via de bestuursrapportage en het jaarverslag.
3.2.3 Begeleide participatie Een algemene voorziening creëren voor arbeidsmatige dagbesteding die voldoende is qua capaciteit, spreiding en variëteit (in doelgroep en soort) en die aansluit bij de kenmerken van onze populatie.	De voorziene startdatum van de algemene voorziening dagbesteding is het eerste kwartaal 2022. Voor de uitvoering stellen we een passend budget beschikbaar aan de betrokken zorgaanbieders. De losse indicaties dagbesteding worden beëindigd.
3.2.4 Onderwijsondersteuning/leerling-zaken Iedere leerling moet naar school kunnen. Als vervoer een belemmering vormt, dan treffen we een voorziening in de vorm van leerlingenvervoer. Dit vervoer is adequaat en kostenbewust. We beperken ons daarbij strikt tot wat wettelijk mogelijk is. We streven naar inclusief onderwijs. Zoveel mogelijk jongeren hebben een startkwalificatie.	We hanteren in 2022 de door de gemeenteraad vastgestelde Verordening leerlingenvervoer. We voeren de opgestelde visie in het document Rondom het Kind uit en zorgen voor een goede aansluiting tussen onderwijs en zorg, zodat alle kinderen gelijke kansen krijgen en het maximale uit hun capaciteiten kunnen halen. We geven uitvoering aan de Leerplichtwet en het leerlingenvervoer via het RBL. Monitoring vindt plaats via het Dashboard Sociaal Domein.
3.2.5 Maatwerkvoorzieningen Wmo We willen dat mensen die in financiële problemen dreigen te komen, vroegtijdig hulp zoeken. We willen het aantal cliënten dat gebruik maakt van geïndiceerde maatwerkvoorzieningen terugbrengen naar het gemiddelde aantal bij vergelijkbare gemeenten.	Het beleidsplan Schuldhulpverlening is vastgesteld in 2021. In 2022 worden indicatoren schuldhulpverlening toegevoegd aan de kwartaalrapportage Sociaal Domein. In 2022 worden de Wmo-beleidsregels geactualiseerd ten aanzien van individuele voorzieningen (algemeen gebruikelijk en/of per woonzorglocatie). Als onderdeel van de brede monitoring Sociaal Domein beoordelen we of het aantal indicaties afneemt.
3.2.6 Maatwerkvoorzieningen Jeugdzorg Jeugdhulp is beschikbaar, bereikbaar en toegankelijk.	In 2022 richten we ons op de uitvoering van de actielijnen die zijn vastgesteld door de 13 Zeeuwse gemeenten in de

Afname aantal indicaties en kosten in de jeugdzorg. Terugdringen van het aantal meldingen Huiselijk Geweld en Kindermishandeling.	Transformatieagenda Jeugd. Deze actielijnen zijn opgesteld volgens de landelijke transformatiedoelen voor een structureel houdbaar jeugdhulpstelsel . We richten ons daarnaast op monitoring via het Dashboard Sociaal Domein. Het plan van aanpak rondom scenario 28 (versterken proces- en casusregie) wordt uitgevoerd. Zeeuws en landelijk wordt er in 2022 gewerkt aan het opstellen van een hervormingsagenda. Monitoring vindt plaats via Dashboard Sociaal Domein.
3.2.7 Geëscaleerde zorg Een goede, naadloze aansluiting tussen enerzijds de extramurale begeleiding vanuit de Wmo en anderzijds het aanbod op het gebied van beschermd wonen, maatschappelijke opvang, vrouwenopvang en verslavingszorg.	Er wordt uitvoering gegeven aan de eind 2021 door de gemeenteraad vastgestelde regiovisie Beschermd wonen.

3.3 Zorg en Volksgezondheid
De zorg is toekomstbestendig en (waar mogelijk) nabij georganiseerd.

Wat willen we bereiken:	**Wat gaan we daarvoor doen:**
3.3.1Volksgezondheid Gezondheidsbevordering – in lijn met het coalitieakkoord – in de breedste zin van het woord, zowel fysiek als mentaal.	Er wordt uitvoering gegeven aan de eind 2021 door de gemeenteraad vastgestelde nota Regionaal gezondheidsbeleid 2022-2025, inclusief het Preventieakkoord Zeeuws-Vlaanderen.
3.3.2 Sportbeleid en activering Stimuleren van sociale samenhang en volksgezondheid door middel van sport.	We voeren de in 2021 door de gemeenteraad vastgestelde Sportnota gemeente Sluis 2021-2025 uit.
3.3.3 Toekomstige zorg Clustering wonen, zorg en voorzieningen volgens verschillende servicelevels per kern (ambulante zorg aan huis, extramurale zorg met clustering van zorgwoningen en voorzieningen, intramurale en intensieve niet-planbare extramurale zorg). Integrale centra voor zorg en ondersteuning.	We stellen in overleg met de zorgaanbieders, woningbouwvereniging, zorgkantoor en provincie een meerjaren uitvoeringsprogramma op om te komen tot een clustering van wonen, intensieve zorg en voorzieningen in een beperkt aantal kernen op grond van 3 servicelevels. We stellen in overleg met de huisartsen, zorgverzekeraar en zorgaanbieders vanuit de ouderenzorg, jeugdzorg en GGZ een plan van aanpak op om te komen tot afgestemde, integrale, multidisciplinaire zorg, waarbij voor de cliënt de mogelijkheid bestaat tot zelfregie.

Verbonden partijen

Dethon
In 2022 wordt een nieuwe directeur aangesteld die verder vorm geeft aan de ingezette transformatie. Medewerkers worden voorbereid op duurzame arbeidsparticipatie. Economische zelfstandigheid, sociale zelfredzaamheid, ontplooiing van individuele talenten en volwaardig burgerschap zijn daarbij kernbegrippen. De aanbevelingen uit het onderzoek naar de bedrijfscultuur worden opgepakt. De consequenties van de forse uitstroom van personeel, in relatie tot de krappe arbeidsmarkt, worden in beeld gebracht. De mogelijkheden om de beperkte instroom vanuit de nieuwe doelgroep te verhogen wordt onderzocht.

SWV collectief vervoer Zeeuwsch-Vlaanderen
Vooralsnog zijn er geen grote veranderingen te verwachten. De provincie is bezig met het onderzoek naar een mobiliteitscentrale Zeeland waarbij naast Wmo-vervoer, leerlingenvervoer enzovoorts ook het openbaar vervoer in een centrale wordt ondergebracht.
Er is nog geen zicht op hoe de financiële stromen gaan lopen, hoe de governance wordt geregeld en welke consequenties dit zal hebben voor de reiziger. De insteek is een verbetering voor de reiziger en de leefbaarheid.

GGD Zeeland
Algemeen
In de Gemeenschappelijke regeling GGD Zeeland zijn door de Zeeuwse gemeenten, naast de taken op het terrein van de publieke gezondheid, verschillende gemeentelijke taken uit het sociaal domein ondergebracht. Zoals inkoop van Jeugdhulp en Verwijsindex en Veilig Thuis. De missie van de GGD Zeeland luidt: “Samen werken aan een gezonder en veiliger leven in Zeeland”. Op grond van deze missie treedt de GGD Zeeland op als uitvoeringsorganisatie en als adviseur van gemeenten. De GGD Zeeland heeft de ambitie om een betrouwbare, nabije en zichtbare partner van gemeenten te zijn. Een GGD die kansen ziet en benut om op basis van de vraag vanuit de gemeente(n) en de keten haar opgaven efficiënt en effectief in te vullen en de verbinding tussen preventie, zorg en veiligheid realiseert.

GGD Zeeland werkt met drie programma’s: Publieke Gezondheid, Inkoop Jeugdhulp en Veilig Thuis. Publieke Gezondheid bestaat uit drie inhoudelijke programmalijnen: Gezond In de Wijk, Fysieke Veiligheid & Bescherming en Sociale Veiligheid.

Positieve gezondheid, gezonde leefstijl en preventie als leidraad voor het beleid voor de komende jaren

We hebben allemaal in deze pandemie ondervonden hoe belangrijk een gezonde leefstijl is om weerbaar en veerkrachtig te zijn bij tegenslagen die ons treffen. De aandacht voor preventie is belangrijker geworden, echter de inspanningen en beschikbare middelen staan nog steeds in schril contrast met de waarde die dit heeft voor de volksgezondheid. De GGD wil hiervoor aandacht blijven vragen.

De GGD geeft aan dat de crisis heeft laten zien dat er in de afgelopen jaren sterk is bezuinigd op onder andere infectieziektebestrijding. Waar ooit de keuze is gemaakt voor een ‘waakvlamconstructie’ blijkt dit de afgelopen jaren onder dit niveau te zijn gedaald. Dit vraagt om een heroriëntatie van overheidswege op een aantal wettelijke taken (zowel qua governance als financiering), die vanuit de evaluatie van deze crisis naar verwachting in 2022 consequenties kunnen hebben. De krapte op de Zeeuwse arbeidsmarkt blijft ook net als voorgaande jaren een punt van zorg. Dit geldt niet alleen voor (jeugd)artsen, maar voor meer specialistische functies binnen de GGD.

In 2022 zal ook de uitgestelde Omgevingswet van kracht worden. GGD Zeeland wil gemeenten optimaal ondersteunen met gericht advies over de gezonde leefomgeving. Hiervoor werken we intensief samen met de VRZ en RUD.

Wat gaat het kosten?

(Bedragen x € 1.000)	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Lasten	28.813	26.371	25.977	25.920	25.865	25.596
Baten	8.651	5.684	5.589	5.479	5.479	5.480
Saldo van baten en lasten	**-20.162**	**-20.686**	**-20.388**	**-20.441**	**-20.386**	**-20.116**
Toevoeging aan reserves	268					
Onttrekking aan reserves	495	622	2	2	2	2
Geraamd resultaat	**-19.935**	**-20.064**	**-20.386**	**-20.439**	**-20.384**	**-20.114**

Specificatie taakvelden 2022 (bedragen x € 1.000)

	Taakveld	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
08-3	Overige baten en lasten	-1.702		1.702
43-3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.541	528	-2.013
51-3	Sportbeleid en activering	75		-75
56-3	Media	586		-586
61-3	Samenkracht en burgerparticipatie	1.569		-1.569
62-3	Wijkteams	403		-403
63-3	Inkomensregelingen	6.213	4.855	-1.359
64-3	Begeleide participatie	5.420		-5.420
65-3	Arbeidsparticipatie	642	8	-634
66-3	Woonvoorzieningen	1.010	7	-1.003
671-3	Maatwerkdienstverlening 18+	2.259		-2.259
672-3	Maatwerkdienstverlening 18-	4.567		-4.567
681-3	Geescaleerde zorg 18+	165	190	25
682-3	Geescaleerde zorg 18-	1.336		-1.336
71-3	Volksgezondheid	892		-892
Totaal		**25.977**	**5.589**	**-20.388**

Investeringen

De volgende investering is gepland:

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025
MFC IJzendijke	7.000	-	-	-

Beleidskader

- Krachtig Verbonden (2021)
- Kaderstelling Sociaal Domein (2014)
- Bibliotheekvisie (2012)
- Onderwijs: Onderwijsvisie 2012-2026 (2012)
- Nota Minimabeleid (2019)
- Plan Jeugdparticipatie gemeente Sluis (2015)
- Nota Integraal jeugdbeleid 2015-2018
- Nota Subsidiebeleid 2015 (2015)
- Toekomstige Zorg West Zeeuws-Vlaanderen
- Raadsbesluit Integraal armoedebeleid (2017)
- Beleidsplan Schuldhulpverlening (2012-2016)
- Beleidsplan Sociaal Domein gemeente Sluis (2020-2024)

Programma 4: Bestuur en veiligheid

Inleiding
Burgerparticipatie wordt steeds belangrijker. We zien daarbij een belangrijke rol voor individuele burgers, partijen in het maatschappelijke middenveld, ondernemers en stads- en dorpsraden.
Burgerparticipatie kan vorm krijgen door informeren, meedenken, meedoen en meepraten tot coproduceren en ruimte bieden aan burgerinitiatieven. De gemeente stemt haar rol daar telkens op af.

Burgers weten wat zij van de gemeente mogen verwachten, zijn tevreden over de gemeentelijke dienstverlening en hebben geen last van onnodige regels. Steeds meer diensten komen digitaal beschikbaar voor burgers en bedrijven.

Onze inwoners en bezoekers wonen, verblijven en leven in een veilige omgeving.

Speerpunten

4.1 Dienstverlening en communicatie
De gemeente Sluis staat voor een effectieve, klantvriendelijke en goed functionerende dienstverlening. Het strategisch communicatie frame (2019-2022) geeft team Communicatie de ruimte om snel te kunnen acteren in een wendbare en snel veranderende omgeving. In 2022 wordt de communicatie verder op orde gebracht. Iedereen communiceert: burgers, de raad, het college en ambtenaren. Als team Communicatie ondersteunen wij deze verschillende belanghebbenden en zijn we sparringpartner.

Wat willen we bereiken:	Wat gaan we daarvoor doen:
4.1.1Dienstverlening Gegarandeerde bereikbaarheid, zowel fysiek als digitaal, in alle dienstverlenende processen. Daarbij worden uniformiteit en transparantie in communicatie met betrekking tot alle vragen en verzoeken als ook lopende processen, geborgd. Burgers en ondernemers voelen zich gehoord en begrepen en worden betrokken bij de ontwikkeling van initiatieven.	Continu optimaliseren en digitaliseren van onze dienstverlenende processen, afgestemd op de veranderende wensen en behoeften in de maatschappij. Dit doen we onder andere door het creëren van een integraal klantbeeld en de ontwikkeling van het kennismanagementproces. Waar mogelijk en gewenst betrekken we de burgers en ondernemers conform het in 2020 vastgestelde beleid Burgerparticipatie. Op 16 maart 2022 vinden de gemeenteraadsverkiezingen plaats. Wij zijn inmiddels gestart met de voorbereidingen hiervoor.
4.1.2 Communicatie Begrijpelijke taal voor iedereen.	We gaan de organisatie verder trainen om te schrijven op taalniveau B1.
We streven naar een digitale dienstverlening die voor iedereen, zowel intern als extern, toegankelijk is.	Er wordt beleid opgesteld en geïmplementeerd op het gebied van digitale toegankelijkheid met een focus op webformulieren en PDF-bestanden.
Beleid kabinetszaken	We gaan beleid voor kabinetszaken verder ontwikkelen en uitvoeren, zoals bijvoorbeeld representatie en relatiegeschenken.

4.2 Veiligheid
We zetten in op een veilige woon-, verblijfs- en leefomgeving; een gemeente waar bewoners en bezoekers zich veilig voelen.

Wat willen we bereiken:	Wat gaan we daarvoor doen:
4.2.1 Veiligheid Samen met burgers en natuurlijke veiligheidspartners (politie, justitie, brandweer, zorgpartners en andere hulpverleningsdiensten) bijdragen aan een veilige leefomgeving.	We geven uitvoering aan de speerpunten uit het Integraal Veiligheidsbeleid: Jeugd: meldingen over jeugdoverlast worden snel en adequaat opgepakt. Jongerenwerkers, school en de jeugdagent van politie gaan aan de slag met deze problematiek. Preventie is hierbij een belangrijke pijler. Kwetsbaren in de samenleving: samen met politie en zorgpartners kijken we naar hoe de stijging in het aantal meldingen van verwarde personen een halt toegeroepen kan worden. Ondermijning: - Binnen de interne organisatie wordt gekeken naar hoe het staat met de bestuurlijke weerbaarheid tegen ondermijnende criminaliteit. Hoe zorgen we er gezamenlijk voor dat de dijken die de afgelopen jaren zijn opgeworpen tegen ondermijnende criminaliteit, op hoogte blijven en dat het ontwikkelde beleid actueel blijft en op elkaar afgestemd wordt. - Het gemeentelijk grondgebied is erg groot en omvat veel buitengebied. Een aantrekkelijke streek voor het uitoefenen van criminele activiteiten. Samen met de ondermijningspartners kijken we op welke manier er effectief toezicht uitgeoefend kan worden in het buitengebied en hoe de meldingsbereidheid van burgers vergroot kan worden. Aan de hand van de uitkomsten van het wetenschappelijk onderzoek Kwetsbaarheid buitengebied Zeeuws-Vlaanderen wordt ook gekeken hoe er gestuurd kan worden op het crimineel minder aantrekkelijk maken van het buitengebied. - De jachthavens in Breskens en Cadzand zijn van grote toeristische waarde. Echter, ook criminelen zien kansen in de jachthavens. Door de ligging aan of in de directe nabijheid van de Noordzee zijn de jachthavens een aantrekkelijke locatie

	voor het smokkelen van bijvoorbeeld vreemdelingen, drugs of wapens. In het komende jaar wordt gekeken naar de weerbaarheid van de jachthavens en hoe deze verbeterd kan worden.
Voorkomen van calamiteiten, crises en verstoringen.	Opleiden, trainen en oefenen: trainen en oefenen op onze rol, taken en verantwoordelijkheden in de Zeeuwse crisisorganisatie (kolom Bevolkingszorg). Ontplofbare Oorlogsresten (OO, voorheen niet gesprongen explosieven): door ontwikkelingen op het gebied van explosievenopsporing, wetgeving en de oprichting van het Kenniscentrum explosieven is er veel veranderd binnen de opsporing van ontplofbare oorlogsresten. Het huidige NGE beleid wordt naar aanleiding van deze ontwikkelingen herzien.

4.3 Bestuurlijke samenwerking

We hebben te maken met diverse gemeente-overstijgende vraagstukken. We zoeken daarbij actief samenwerking op met andere partners (overheid, maatschappelijke instanties en bedrijfsleven) om samen sterker te staan, kennis te delen, kwetsbaarheid weg te nemen en efficiencywinst te behalen. Bestaande samenwerkingsverbanden worden daarom verder uitgediept.

Wat willen we bereiken:	**Wat gaan we daarvoor doen:**
4.3.1 Bestuurlijke samenwerking Gezamenlijke kracht, efficiencywinst en minder kwetsbaarheid.	Actieve deelname in samenwerkingsverbanden op diverse niveaus, zoals: - regionaal: Zeeuws-Vlaamse gemeenten, Onbegrensd Zeeuws-Vlaanderen (samen met bedrijfsleven), Toekomstige zorg enz. - Zeeuws: VZG, OZO. Continuering OZO. Op 8 november 2018 besloot de gemeenteraad bij het vaststellen van de begroting 2019 tot deelname aan het Overleg Zeeuwse Overheden (OZO). Hiervoor is een structurele jaarlast opgenomen van € 1 per inwoner. Zoals bij aanvang afgesproken, vond na 2 jaar een evaluatie plaats. Het eindrapport ‘Zeeuwse samenwerking naar vlieghoogte’ ontving de raad 26 februari 2021. Uit de evaluatie blijkt dat het OZO een stevige basis legt voor bundeling van Zeeuwse krachten bij regionale opgaven en lobbythema’s. Ook worden aanbevelingen gedaan om de resultaten van het OZO verder te vergroten,

	waaronder meer aansluiting bij de volksvertegenwoordigers. Op basis van het rapport stellen wijvoor de samenwerking met het OZO te continueren. Financieel brengt dit geen nieuwe gevolgen voor de meerjarenbegroting met zich mee (bedrag is structureel geraamd). - grensoverschrijdend: samenwerking met de gemeenten Maldegem, Knokke-Heist, Damme en Sint Laureins (GOS). Het verbinden van de Regiovisie Zeeuws-Vlaanderen, de werkagenda North Sea Port District en de Regiodeal Zeeuws-Vlaanderen tot een sterk streekproces en een gezamenlijke, Zeeuws-Vlaamse strategische agenda en lobbytraject.

Verbonden partijen

Veiligheidsregio Zeeland
De Veiligheidsregio staat de komende jaren voor een aantal grote uitdagingen: hoe blijft goede brandweerzorg beschikbaar binnen de Zeeuwse gemeenten. Teruglopende vrijwilligersaantallen en hoge kosten zijn hierbij aandachtspunten.
Het nieuwe meerjaren beleidsplan dat eind 2021 vastgesteld wordt geeft de uitdagingen hierin weer. Eén van de uitgangspunten hierbij is dat het uitvoering geven aan de wettelijke kerntaken voorop staat.
Nieuw beleid zal door middel van begrotingswijzigingen voorgelegd worden aan gemeenten.

Wat gaat het kosten?

(Bedragen x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten	3.653	2.875	2.668	2.708	2.746	2.785
Baten	369	564	573	584	593	602
Saldo van baten en lasten	**-3.284**	**-2.310**	**-2.095**	**-2.125**	**-2.154**	**-2.183**
Toevoeging aan reserves	200					
Onttrekking aan reserves	200	152	2	2	2	2
Geraamd resultaat	**None**	**-2.158**	**-2.093**	**-2.123**	**-2.152**	**-2.181**

Specificatie taakvelden 2021 (bedragen x € 1.000)

	Taakveld	Lasten	Baten	Saldo
01-4	Bestuur	1.162		-1.162
02-4	Burgerzaken	1.232	532	-701
12-4	Openbare orde en veiligheid	274	42	-232
Totaal		**2.668**	**573**	**-2.095**

Investeringen
Geen investeringen gepland

Beleidskader
- Krachtig Verbonden (2021)
- Strategisch communicatie frame
- Integraal veiligheidsbeleid 2018-2022 met jaarlijks een bijbehorend uitvoeringsprogramma
- Zeeuws-Vlaamse visie op dienstverlening: dienstverlening samen doen 2012-2015
- Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Zeeland (2014)
- Buiten de lijnen, integrale persoonsgerichte aanpak voor mensen in een sociaal-maatschappelijk kwetsbare positie.

5: Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien

Inleiding
De gemeentelijke uitgaven worden gedekt uit verschillende inkomstenbronnen. Deze zijn te splitsen in specifieke en algemene inkomstenbronnen. De specifieke zijn direct te relateren aan de uitgaven van de programma's en zijn dan ook hierbinnen verantwoord. De inkomstenbronnen en uitgaven die niet direct te relateren zijn aan de programma's (algemene uitkering, lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is, deelnemingen enzovoorts) zijn in dit hoofdstuk opgenomen.

Een onderdeel van het programmaplan bestaat uit een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen, een overzicht van de kosten van de overhead, het bedrag voor de heffing voor de vennootschapsbelasting en het bedrag voor onvoorzien.

Voor het overzicht van de kosten van de overhead verwijzen wij naar de paragraaf Bedrijfsvoering.

Wat gaat het kosten?

(Bedragen x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten	8.927	13.847	13.028	12.557	13.097	13.925
Baten	55.082	57.812	55.314	56.106	56.807	57.575
Saldo van baten en lasten	**46.154**	**43.964**	**42.286**	**43.549**	**43.710**	**43.650**
Toevoeging aan reserves	3.524	152				
Onttrekking aan reserves	2.975	2.111	82	82	82	82
Geraamd resultaat	**45.606**	**43.964**	**42.286**	**43.549**	**43.710**	**43.650**

Specificatie taakvelden 2022 (bedragen x € 1.000)

	Taakveld	Lasten	Baten	Saldo
010-5	Mutaties reserves	166	397	231
011-5	Resultaat van rekeningen van baten en lasten	2.660		-2.660
04-5	Overhead	9.487	27	-9.460
05-5	Treasury	-442	27	469
061-5	OZB woningen		4.165	4.165
062-5	OZB niet-woningen		2.473	2.473
064-5	Belastingen overige	611	553	-58

07-5	Algemene uitkering en overige uitkering gemeentefonds		40.088	40.088
08-5	Overige baten en lasten	546		-546
09-5	Vennootschapsbelasting (VpB)			
34-5	Economische promotie		7.585	7.585
Totaal		**13.028**	**55.314**	**42.286**

Investeringen

De volgende investering is gepland:

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Fietsproject	15	15	15	15

Beleidskader

- Financiële verordening Sluis 2017
- Controleverordening 2012
- Nota Reservebeleid 2017-2020
- Treasurystatuut 2021
- Belastingverordeningen

Financiële positie

In het hoofdstuk financiële positie wordt ingegaan op de diverse onderdelen die van invloed zijn en inzicht geven in de financiële positie van de gemeente Sluis.

Uitgangspunten

Het uitgangspunt van deze begroting is de Kadernota 2022 waarop als gevolg van een aantal ontwikkelingen aanpassingen zijn aangebracht. Onder de paragraaf Begrotingssaldo/Meerjarenperspectief 2022-2025 gaan we hierop verder in.

De uitgangspunten die hieronder opgesomd zijn, zijn vastgesteld voor het vaststellen van de kadernota en kennen geen wijzigingen op de rentelasten na. Deze zijn aangepast als gevolg van nieuwe berekeningen ten aanzien van de financieringsbehoefte van de gemeente Sluis in de komende jaren. Daarnaast is de meicirculaire nu verwerkt in de begroting conform de regels die zijn afgesproken met de gemeenteraad.
De verwachting blijft dat deze uitgangspunten de komende jaren zullen fluctueren door de huidige maatschappelijke ontwikkelingen. Daarom zal hiervoor elk jaar uitgebreid aandacht zijn in de kadernota.

De verwerkte uitgangspunten zijn:

Omschrijving	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Inwoners	23.165	23.150	23.100	23.050
Woonruimten	18.200	18.250	18.300	18.350
Salarissen/sociale lasten	1,2%	2,0%	1,8%	2,1%
Gemeentelijke heffingen*	1,60%	1,90%	1,60%	1,60%
Renteomslag% voor investeringen	1,27%	1,27%	1,27%	1,27%
Algemene uitkering	De meicirculaire 2021 Gemeentefonds vormt de basis voor de begroting 2022 en de meerjarenraming 2023-2025			

* Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Lokale heffingen.

Begrotingssaldo / meerjarenperspectief 2022-2025

De voorliggende begroting, die een doorwerking betreft van de uitgangspunten van de vastgestelde 1e Bestuursrapportage 2021, resulteert in het volgende meerjarenperspectief:

bedragen x € 1.000	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Saldo Kadernota 2022	2.953	2.458	3.044	3.924
Bijstellingen kapitaallasten	-293	-274	-286	-282
Saldo begroting 2022-2024	**2.660**	**2.184**	**2.758**	**3.642**
Ontwikkelingen saldo				
Compensatie Jeugdzorg	1.066			
Compensatie Jeugdzorg structureel		260	260	260
Herverdeling Algemene uitkering	2.800	2.800	2.800	2.800
Effecten realistisch begroten	pm	pm	pm	pm

Bijstellingen
Het opstellen van de detailbegroting heeft geleid tot een aantal bijstellingen die betrekking hebben op:
- verbonden partijen;
- bestuur en organisatie;
- verwerking meicirculaire 2021;
- het opnemen van de investering MFC IJzendijke;
- minder rentelasten a.g.v. lage rentestand en uitstel aantrekken langlopende geldlening;
- indexering van budgetten;
- effecten bijstelling budgetten rioolheffing en afvalstoffenheffing.

Saldo begroting 2022-2025
De begroting 2022 en het meerjarenperspectief 2023-2025 zijn sluitend.

Ontwikkelingen saldo
In bovenstaand overzicht van het saldo staat een aantal ontwikkelingen die van invloed kunnen gaan zijn op het saldo in de komende jaren:
- Compensatie Jeugdzorg: zowel de structurele als incidentele bedragen voor Jeugdzorg zijn nog niet definitief en kunnen nog veranderen;
- Herverdeling Algemene uitkering: dit bedrag komt voort uit de laatste berekening maar is nog niet definitief. Gezien de grote verschillen met eerdere berekeningen van het ministerie kunnen we hierop zeker nog geen voorschot nemen;
- Effecten realistisch begroten: de planning is om de eerste resultaten van de 2e fase van het realistisch begroten te vermelden in de 2e bestuursrapportage, waarna een analyse plaatsvindt in de komende maanden. Dit resulteert in een raadsvoorstel in december 2021. De eerste inzichten laten zien dat er structureel tekorten zijn op de budgetten die elk jaar worden gemaskeerd door incidentele voordelen op andere plaatsen in de exploitatie.

Nieuwe ontwikkelingen

De 'wereld draait door'. De begroting 2022 zal een dynamische begroting worden, ingegeven door diverse ontwikkelingen zoals de herverdeling van het gemeentefonds en de vorming van een nieuwe coalitie volgend jaar met haar eigen speerpunten. Deze ontwikkelingen worden, wanneer ze zijn uitgewerkt, in separate raadsvoorstellen voorgelegd aan de gemeenteraad waarin zij duidelijk wordt geïnformeerd over de beleidsmatige en financiële impact van deze ontwikkelingen. In de begroting is al een aantal van deze ontwikkelingen opgenomen:

- gronddepot Sasputsestraat Schoondijke;
- Klimaatadaptatie Strategie Zeeland (KaSZ);
- duinboulevard Nieuwvliet;
- Vitaal West Zeeuws-Vlaanderen;
- actief grondbeleid;
- sportvoorzieningen;
- speelvoorzieningen;
- plan parkeerterreinen;
- zandsuppletie.

Overzicht van baten en lasten

In onderstaande grafiek en de tabel (volgende pagina) op de volgende bladzijde zijn totaaloverzichten opgenomen van de baten en lasten en het saldo per programma. Overeenkomstig het BBV worden hierin de bedragen voor algemene dekkingsmiddelen, de overhead, heffing Vennootschapsbelasting en onvoorzien, afzonderlijk vermeld.

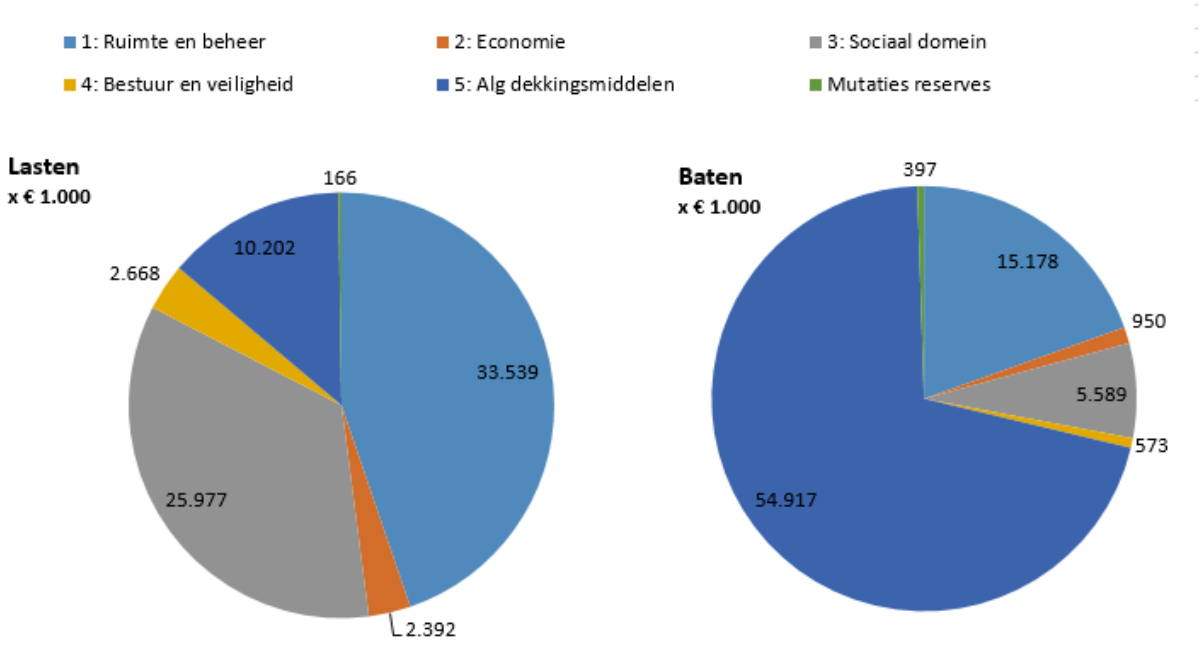

Een specificatie naar de nieuwe taakvelden is opgenomen onder de programma's. Een totaaloverzicht van de taakvelden is opgenomen in bijlage 4.

In bijlage 5 vindt u het meerjarenperspectief van de baten en de lasten.

(bedragen x € 1.000)		Jaarrekening 2020		Begroting na wijz 2021		Begroting 2022		
Baten en lasten per programma		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Saldo
1	Ruimte en beheer	32.416	15.138	34.362	15.117	33.539	15.178	-18.361
2	Economie	2.562	1.285	2.602	879	2.392	950	-1.442
3	Sociaal domein	28.813	8.651	26.371	5.684	25.977	5.589	-20.388
4	Bestuur en veiligheid	3.653	369	2.875	564	2.668	573	-2.095
5	Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien	653	54.986	2.479	53.636	169	54.891	54.722
	Overhead	8.289	96	9.288	27	9.487	27	-9.460
	Vennootschapsbelasting (VpB)	-15						
	Onvoorzien			1.805		546		-546
	Totaal saldo baten en lasten	**76.371**	**80.526**	**77.977**	**75.908**	**74.778**	**77.207**	**2.430**
	Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves per programma							
	Mutaties reserve	5.612	4.455	590	4.149	166	397	231
	Totaal na bestemming	**81.983**	**84.980**	**78.567**	**80.057**	**74.944**	**77.604**	**2.660**
	Resultaat	**2.997**		**1.490**				**2.660**

Overzicht van incidentele baten en lasten

Door een indicatie van de incidentele baten en lasten te geven wordt informatie gegeven die relevant is voor het beoordelen van de financiële positie en de meerjarenraming. Onder incidenteel wordt verstaan baten en lasten die zich niet langer dan drie jaar voordoen.

(Bedragen x € 1.000)		**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
PG	**Omschrijving lasten**				
	Exploitatielasten:				
1	Implementatie omgevingswet		36	36	
2	Ondersteuning Visserijmuseum	35	35		
3	Financieel arrangement voortgezet onderwijs	99			
5	Reserveringen nieuwe ontwikkelingen:				
	- Voorbereiding MFC IJzendijke	40			
	- Verkeersveiligheid		100		
	- Overige ontwikkelingen	120			
	subtotaal incidentele exploitatielasten:	*294*	*171*	*36*	*0*
	Toevoegingen aan reserves:				
2	Storting deel bouwleges in egalisatiereserve havengebied Breskens	151			
	subtotaal onttrekkingen reserves:	*151*	*0*	*0*	*0*
	Totaal incidentele lasten	**445**	**171**	**36**	**0**
PG	**Omschrijving baten**				
	Exploitatiebaten:				
1	Bijdrage projectontwikkelaars Havengebied Breskens	195			
1	Bouwleges Havengebied Breskens	886			
	subtotaal incidentele exploitatiebaten:	*1.081*	*0*	*0*	*0*
	Totaal incidentele baten	**1.081**	**0**	**0**	**0**
	Totaal saldo incidentele lasten en baten	**-636**	**171**	**36**	**0**

Het bedrag aan incidentele lasten en baten is relatief laag, met uitzondering van de ontvangsten en reservering in het kader van Havengebied Breskens in 2022. Het merendeel van de incidentele lasten behoeft nog een separaat raadsbesluit voordat deze beschikbaar worden gesteld.

Structureel en reëel evenwicht

Op basis van onderstaand overzicht wordt aangetoond dat de begroting 2022 en meerjarenraming 2023-2025, conform de uitgangspunten in het BBV, structureel in evenwicht zijn. Dit houdt in dat structurele lasten kunnen worden gedekt met structurele baten. Indien dit niet het geval zou zijn, zou de kans groot zijn dat er op termijn een begrotingstekort ontstaat. De huidige ramingen tonen aan dat dit risico op dit moment niet aan de orde is.

Het structureel begrotingsevenwicht wordt berekend door de totale lasten en baten te verminderen met de incidentele lasten en baten. Het saldo dat overblijft moet op termijn positief zijn (de structurele baten zijn dan groter dan de structurele lasten). In alle jaren van de meerjarenraming is sprake van een positief structureel begrotingssaldo.

(bedragen x € 1.000)	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Saldo baten en lasten voor bestemming	2.429	1.677	2.355	3.298
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	231	507	403	344
Begrotingssaldo na bestemming	***2.660***	***2.184***	***2.758***	***3.642***
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	636	-171	-36	0
Structureel begrotingssaldo	**2.024**	**2.355**	**2.794**	**3.642**

Taakstellingen

De begroting bevat nog een taakstelling. Het uiteindelijk behalen van deze taakstelling is van belang voor de beoordeling van de hiervoor gepresenteerde begrotingssaldi. De taakstelling is in onderstaande tabel weergegeven, gevolgd door een toelichting.

bedragen x € 1.000	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Sociaal domein	1.700	1.700	1.700	1.700
Totaal te realiseren	**1.700**	**1.700**	**1.700**	**1.700**

Toelichting

Sociaal Domein

In de 2e bestuursrapportage is een apart hoofdstuk gewijd aan de stand van zaken ten aanzien van de taakstelling Sociaal Domein. Voor een nadere toelichting wordt u hiernaar verwezen.

Geprognosticeerde balans

Op grond van de begrotingsvoorschriften dient in de begroting een meerjarige geprognosticeerde balans te worden opgenomen. Hierna vindt u eerst de geprognosticeerde balans (activa en passiva) en daarna een nadere toelichting op de onderdelen investeringsplan (maakt deel uit van de vaste activa) en de reserves en voorzieningen. Tot slot wordt het EMU-saldo berekend.

Activa (bedragen x € 1.000)	**1-1-2022**	**31-12-2022**	**31-12-2023**	**31-12-2024**	**31-12-2025**
Vaste activa					
Immaterieel					
Bijdragen in activa eigendom van derden	177	169	160	151	143
Materieel					
Investeringen economisch nut	43.158	54.353	51.498	49.993	47.172
Investeringen economisch nut, waarvoor heffing kan worden geheven	43.803	45.176	46.024	48.218	48.886
Investeringen maatschappelijk nut	15.537	14.915	14.290	12.263	13.221
Financieel					
Kapitaalverstrekkingen deelnemingen	1.295	1.295	1.295	1.295	1.295
Overige uitzettingen rentetypische periode van één jaar of langer	1.432	1.432	1.432	1.432	1.432
Totaal vaste activa	**105.402**	**117.340**	**114.699**	**113.352**	**112.149**
Vlottende activa					
Voorraden					
Onderhanden werk	1.263	1.161	886	449	301
Gereed product en handelsgoederen	600	600	500	500	500
Uitzettingen met rentetypische looptijd < 1 jaar					
Vorderingen op openbare lichamen	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Uitzettingen in rijks schatkist	0	1.000	1.000	1.000	1.000
Overige vorderingen	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500
Liquide middelen					

Kas-, banksaldi	1.512	1.512	1.512	1.512	1.512
Overlopende activa					
Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen tlv volgende jaren	500	500	500	500	500
Totaal vlottende activa	**8.375**	**9.273**	**8.898**	**8.461**	**8.313**
Totaal balans	**113.777**	**126.613**	**123.597**	**121.813**	**120.462**

Passiva (bedragen x € 1.000)	**1-1-2022**	**31-12-2022**	**31-12-2023**	**31-12-2024**	**31-12-2025**
Vaste passiva					
Eigen vermogen					
Algemene reserve	11.241	11.241	11.241	11.241	11.241
Bestemmingsreserve	15.577	16.048	16.425	16.955	17.329
Begrotingssaldo	0	2.660	2.184	2.758	3.642
Voorzieningen					
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	4.510	4.510	4.510	4.510	4.510
Van derden verkregen middelen met specifieke besteding	11.012	11.012	11.012	11.012	11.012
Vaste schulden met rentetypische looptijd > 1 jaar					
Onderhandse leningen binnenlandse banken en overige financiele instellingen	51.132	52.477	53.996	55.191	56.812
Totaal vaste passiva	**93.471**	**97.947**	**99.368**	**101.667**	**104.546**
Vlottende passiva					

Netto-vlottende schuld met rentetypische looptijd < 1 jaar					
Kasgeldleningen	6.430	6.430	6.430	6.430	6.430
Overige schulden	12.476	20.836	16.399	12.316	8.086
Overlopende passiva					
Van Eur. En Ned. Overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel voor volgende jaren	100	100	100	100	100
Overige vooruitontvangen bedragen ten bate van volgende begrotingsjaren	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300
Totaal vlottende passiva	**20.306**	**28.666**	**24.229**	**20.146**	**15.916**
Totaal balans	**113.777**	**126.613**	**123.597**	**121.813**	**120.462**

Investeringsplan 2022-2025

De investeringsplanning is opgenomen in bijlage 1 bij deze begroting. Bij de berekening van de kapitaallasten is uitgegaan van de bepalingen uit artikel 8 van de Financiële verordening, vastgesteld bij raadsbesluit van 23 maart 2017. Het renteomslagpercentage (onder het BBV verplicht voorgeschreven) is berekend op 1,274%.

bedragen x € 1.000	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Materiële vaste activa:				
- investeringen economisch nut	9.965	2.501	2.169	2.257
- investeringen maatschappelijk nut	408	421	529	502
Financiële vaste activa	15	15	15	15
Totaalbedrag investeringen	**10.389**	**2.937**	**2.713**	**2.774**
Kapitaallasten (cumulatief)	217	361	406	451
Dekking uit voorziening rioolheffing	53	130	192	252

De kapitaallasten die voortvloeien uit deze investeringen zijn onder de lasten van de diverse programma's geraamd. Vaststelling van de programmabegroting 2022 houdt tevens in het beschikbaar stellen van de kredieten uit de kolom 2022 van het investeringsplan 2022-2025.

Reserves en voorzieningen

In de nota Reservebeleid 2017-2020 is, voor zover van toepassing, per reserve/voorziening het volgende in beeld gebracht:
- het doel van de reserve/voorziening;
- de voedingen en onttrekkingen;
- de maximale hoogte en maximale looptijd;
- bijzonderheden.

In onderstaand overzicht wordt een totaalbeeld gegeven van het verloop van de reserves en voorzieningen. Voor informatie over de toevoegingen/onttrekkingen in 2022 verwijzen we naar het overzicht van incidentele baten en lasten (hiervoor) en het overzicht van structurele toevoegingen/onttrekkingen reserves (hierna).

bedragen x € 1.000 Stand per:	**1-1-2022**	**31-12-2022**	**31-12-2023**	**31-12-2024**	**31-12-2025**
Algemene reserves:					
Algemene reserve	11.241	11.241	11.241	11.241	11.241
Totaal algemene reserves	**11.241**	**11.241**	**11.241**	**11.241**	**11.241**
Bestemmingsreserves:					
Reserve grondexploitatie	984	984	984	984	984
Reserve infrastructuur	470	491	513	528	543
Egalisatiereserve algemene uitkering GF	1646	1646	1646	1646	1646
Reserve explosievenruiming	284	286	288	290	292
Reserve demografische ontwikkelingen	310	310	310	310	310
Reserve sociaal domein	1530	1530	1530	1530	1530
Egalisatiereserve kapitaallasten	5265	5514	5763	6012	6253
Reserve restauratie monumenten	28	28	28	28	28
Egalisatiereserve bodemsanering	235	235	235	235	235
Egalisatiereserve bestemmingsplannen	254	254	254	254	254
Egalisatiereserve duurzaamheid	226	226	226	226	226
Reserve Rekenkamercommissie	15	15	15	15	15
Reserve onderhoud gebouwen	1329	1375	1386	1398	1409
Reserve onderhoud gebouw Visveiling	134	134	134	134	134
Reserve bedrijfsvoering	161	161	161	161	161
Egalisatiereserve groen	834	834	834	834	834
Egalisatiereserve wegen	676	676	676	676	676
Reserve recreatievisie	192	193	195	196	197
Egalisatiereserve Havengebied Breskens	1006	1157	1249	1501	1604
Totaal bestemmingsreserves	**15.577**	**16.048**	**16.425**	**16.955**	**17.329**
Totaal reserves	**26.818**	**27.289**	**27.666**	**28.196**	**28.570**

Voorzieningen					
Voorziening recreatienatuur (Rood-voor-groen)	1.535	1.535	1.535	1.535	1.535
Voorziening woningbouwontwikkeling (Herstructureringsfonds)	451	451	451	451	451
Wethouderspensioenen	4.059	4.059	4.059	4.059	4.059
Wachtgelden wethouders	70	70	70	70	70
Voorziening afvalstoffenheffing	1.248	1.248	1.248	1.248	1.248
Voorziening rioolheffing	5.224	5.224	5.224	5.224	5.224
Voorziening waterberging	25	25	25	25	25
Voorziening aantrekkelijk Oostburg	1.927	1.927	1.927	1.927	1.927
Voorziening recreatienatuur (Rood-voor-rood)	982	982	982	982	982
Totaal voorzieningen	**15.522**	**15.522**	**15.522**	**15.522**	**15.522**
Totaal reserves en voorzieningen	**42.340**	**42.811**	**43.187**	**43.718**	**44.092**

Overzicht van structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Overzicht van de structurele toevoegingen aan en onttrekkingen uit de reserves:

bedragen x € 1.000	2022	2023	2024	2025
Structurele onttrekkingen reserves:				
Reserve infrastructuur tbv:				
- winkelcentrum Sluis	6	6	0	0
Recreatievisie	1	1	1	1
Egalisatiereserve kapitaallasten tbv:				
- programma 1	165	165	165	157
- programma 3	2	2	2	2
- programma 5	82	82	82	82
Dekking exploitatietekort havengebied Breskens uit egalisatiereserve havengebied Breskens	92	252	154	104
Reserve Explosievenruiming	2	2	2	2
Onderhoudsreserve gebouwen	46	11	11	11
Totaal structurele onttrekkingen reserves	**397**	**522**	**418**	**359**
Structurele toevoegingen reserves:				
Reserve infrastructuur tbv herinrichting Oostburg	15	15	15	15
Egalisatiereserve havengebied Breskens	151	0	0	0
Totaal structurele toevoegingen reserves	**166**	**15**	**15**	**15**

EMU-saldo

Het EMU-saldo geldt binnen de Europese Unie als een indicator om de gezondheid van de overheidsfinanciën te kunnen bepalen. Dit cijfer geeft aan of een overheid een overschot of een tekort heeft. Gemeenten moeten dit cijfer in hun begroting opnemen omdat het Rijk een verplichting heeft naar Europa.
Het EMU saldo gaat niet uit van baten en lasten, maar gaat uit van ontvangsten en uitgaven van de gemeente, berekend op transactiebasis en overeenkomstig de voorschriften van het Europese systeem van nationale en regionale rekeningen in de Europese Unie.
Als gevolg van Europese regelgeving mogen EU-lidstaten een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Aan dit maximale tekort van 3% hebben, naast de Rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel.

Wat is er dan anders aan de EMU-systematiek dan het (gemodificeerde) baten- en lastenstelsel dat de gemeenten hanteren?
Investeringen tellen bijvoorbeeld niet mee in het stelsel van baten en lasten. Daarbij wordt uitgegaan van de jaarlijkse kapitaallasten van de investeringen. Investeringen in een bepaald jaar tellen echter wel volledig mee in het EMU-saldo. Bij een sluitende begroting kan een gemeente daardoor toch een negatief EMU-saldo hebben.

De berekening is in de navolgende tabel opgenomen.

Berekening EMU-saldo (bedragen * € 1.000)		**2021**	**2022**	**2023**
1.	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	1.313	2.047	1.195
2.	Mutatie (im)materiële vaste activa	977	1.844	27
3.	Mutatie voorzieningen	-835	-249	-249
4.	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	1.266	-375	-437
5.	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0
Berekend EMU-saldo (1 - 2 + 3 - 4 - 5)		**-1.765**	**329**	**1.356**

Voor elke individuele gemeente is een referentiewaarde berekend (geen norm) die, volgens een gelijke verdeling op basis van het begrotingstotaal, het aandeel vormt binnen het totale begrotingstekort van de Nederlandse overheid. Voor de gemeente Sluis bedraagt de referentiewaarde voor 2021 € 2.626.000. De nieuwe waarde wordt in de septembercirculaire vermeld. De verwachting is dat deze niet veel zal afwijken zodat hieruit kan worden geconcludeerd dat de gemeente Sluis zowel in 2021 als in 2022 binnen de referentiewaarde blijft.

Paragrafen

Paragraaf lokale heffingen

De lokale heffingen zijn een belangrijk onderdeel van de gemeentelijke inkomsten. Het beleid aangaande deze heffingen is vastgelegd in diverse gemeentelijke verordeningen die door de gemeenteraad zijn vastgesteld.

We maken onderscheid in twee soorten heffingen:

- Belastingen: de opbrengst dient als algemeen dekkingsmiddel. Er staat geen prestatie tegenover. Voorbeelden zijn de onroerende zaakbelastingen, hondenbelasting en forensenbelasting.
- Retributies: de opbrengst dient ter dekking van de gemaakte kosten van de dienst. Tegenover deze heffing staat een prestatie, zoals de rioolheffingen en de afvalstoffenheffing. De opbrengst van de retributies mag maximaal kostendekkend zijn.

Lokale heffingen

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de inkomsten uit de lokale heffingen.

bedragen x € 1.000	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Onroerende zaakbelastingen	6.412	6.528	6.638	6.766	6.880	6.996
Afvalstoffenheffing *	3.434	3.553	3.569	3.640	3.696	3.753
Rioolheffing *	4.520	4.588	4.798	4.950	5.093	5.240
Hondenbelasting	163	166	168	172	174	177
Precariobelasting	227	231	235	239	243	247
Toeristenbelasting	4.635	4.685	4.705	4.790	4.910	4.910
Forensenbelasting	2.030	2.450	2.880	2.910	2.940	2.940
Reclamebelasting	129	131	133	136	138	140
Marktgeld	23	24	24	25	25	26
Lijkbezorgingsrechten	309	315	396	404	410	417
Baatbelasting	11	11	11	11	11	11
Parkeerbelastingen	1.891	1.891	1.909	1.909	1.909	1.909
Naheffingsaanslagen parkeerbelasting	300	300	300	300	300	300
Leges Burgerzaken	505	514	523	533	541	550
Leges bouwvergunningen**	720	733	1.570	695	706	718
Leges overige	155	158	160	163	166	169
Totaal	**25.464**	**26.278**	**28.019**	**27.643**	**28.142**	**28.503**
* na aftrek storting in voorziening dubieuze debiteuren						
**2022: waarvan € 886 havengebied Breskens						

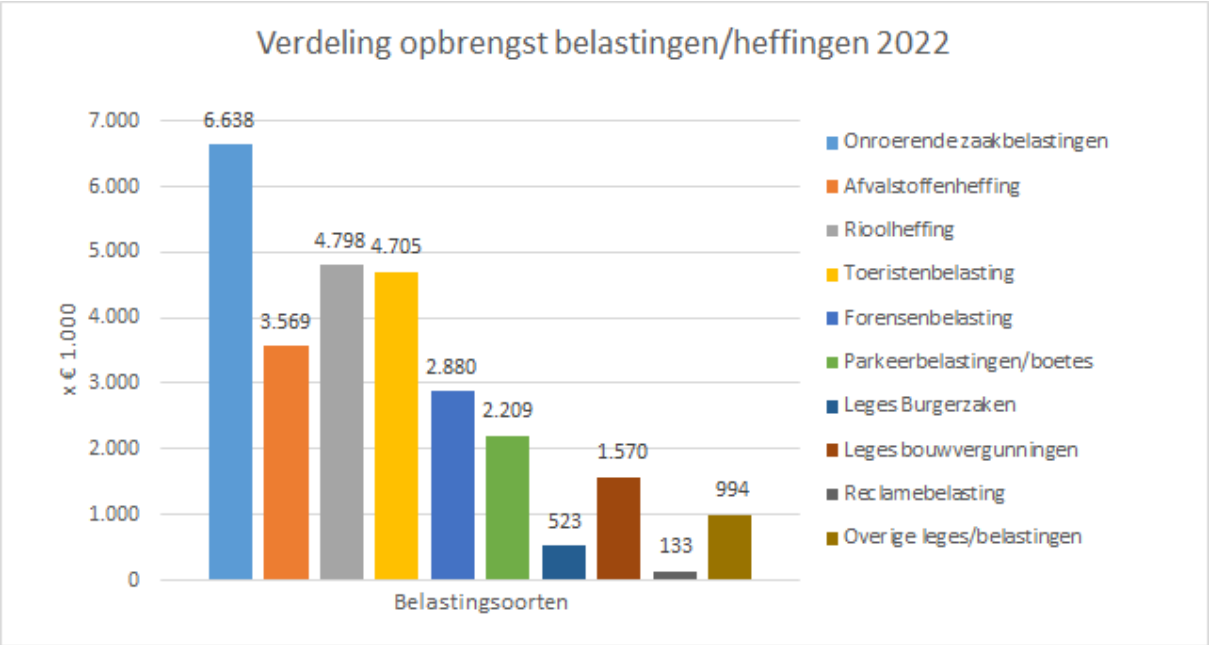

Het beleid ten aanzien van de lokale heffingen

Coalitieprogramma Dynamisch, continuerend en grensverleggend

Het coalitieprogramma 'Dynamisch, continuerend en grensverleggend' vermeldt over de lokale heffingen:
- Lokale belastingen zijn geen sluitpost;
- De belastingdruk stijgt niet meer dan met het percentage van de inflatie.

In 2019 is een onderzoek uitgevoerd naar onder andere:
- leges;
- forensenbelasting;
- de mogelijkheden om meer middelen te genereren uit de ontwikkelingen op het gebied van recreatie en toerisme, met name aan de kust.

Dit onderzoek resulteerde in onderstaande aanpassingen (ingaande 2020 en nog steeds van toepassing).

Leges:
€ 517 leges in rekening brengen voor een principeverzoek voor een planologische procedure (geen verrekening bij het indienen van een definitieve aanvraag).

Forensenbelasting:
- Heffingsgrondslag wijzigen in een ‰ van de WOZ-waarde;
- Het minimumtarief voor de forensenbelasting voor woningen met een WOZ-waarde ≤ € 100.000 bedraagt in 2022 € 500;
  - Alle objecten met een waarde variërende tussen € 100.000 en € 700.000 euro worden in 2022 belast met 5,0‰ van de WOZ-waarde;
  - De maximaal te belasten WOZ-waarde van de forensenbelasting is vastgesteld op € 700.000 euro.

(Water)toeristenbelasting:
De tarieven (water)toeristenbelasting stijgen in 2022 en worden per persoon per overnachting:
- (mini)campings/jachthavens m.u.v. strandslaaphuisjes en de jaarplaatsen € 1,25

- jaarplaatsen (mini)campings/jachthavens € 1,55
- recreatiewoningen, pensions, etc. € 1,55
- hotels € 2,05
- strandslaaphuisjes € 2,05

Toerekening overhead aan de heffingen
Definitie van het begrip overhead:
- Er wordt aansluiting gezocht bij de definitie in het kader van Vensters voor Bedrijfsvoering;
- Overhead zijn alle kosten die indirect samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Bij de toerekening van de overhead aan de heffingen is uitgegaan van een methodiek uit de Handreiking kostenonderbouwing lokale heffingen, te weten een methodiek gebaseerd op de personeelslasten. Niet alle overheadkosten worden toegerekend; nagegaan is welke overhead redelijkerwijs kan worden toegerekend aan de heffingen. Niet toegerekend worden de kosten van:
- het bestuurssecretariaat : ondersteuning college van burgemeester en wethouders;
- commissie bezwaar, communicatie en gemeentejurist: communicatie en afhandeling van bezwaar- en beroepschriften inzake belastingen loopt via Sabewa Zeeland;
- de medewerkers belast met enkele specifieke taken van bedrijfsvoering (bijv. informatiebeveiliging).

Daarmee rekeninghoudend komt de toeslag voor de overhead op de directe personeelslasten uit op 66%.

Regionale samenwerking Sabewa Zeeland
De heffing en invordering van onroerende zaakbelastingen, afvalstoffenheffing, rioolheffing, hondenbelasting, toeristenbelasting, forensenbelasting, precariobelasting en reclamebelasting is overgedragen aan de gemeenschappelijke regeling Sabewa Zeeland. Sabewa Zeeland handelt tevens de kwijtschelding van deze belastingen af.

Tarieven 2022
In de begroting 2022-2026 is uitgegaan van een aanpassing van de tarieven met 1,6%, zijnde de prijsindex bruto binnenlands product 2022 die ook wordt gehanteerd in de meicirculaire 2021.

Uitzonderingen hierop zijn:

Belastingsoort	**Verhoging**
Afvalstoffenheffing	Verhoging tarieven 2022 met 0,5%.
Rioolheffing	Op basis van het GRP 2020-2024 een jaarlijkse tariefsverhoging met 1,25%, verhoogd met het inflatiepercentage van 1,6%.
Toeristenbelasting	Tarieven variëren van € 1,25 tot € 2,05 op basis van soort verblijf.
Lijkbezorgingsrechten	Uitgangspunt is 100% kostendekking. Voor de komende jaren wordt, totdat dit is bereikt, uitgegaan van een jaarlijkse stijging van de tarieven met het inflatiepercentage (1,6%).
Baatbelasting	Uitvoering van de reeds eerder door de raad vastgestelde verordeningen (riolering buitengebied en herinrichting centrum Sluis).
Parkeerbelastingen	Geen wijzigingen t.o.v. de tarieven 2021.

Naheffing parkeerbelasting	Vaststellen op het wettelijk maximum voor 2022 ad € 66,50 (was € 65,30; verhoging uitsluitend op basis van een kostenberekening die deze verhoging rechtvaardigt).

Overzicht tarieven belastingen en heffingen

Soort	Grondslag	2021	2022
Ozb			
Woning eigenaar	Percentage WOZ-waarde	0,0999%	0,0944%
Niet-woning eigenaar	Percentage WOZ-waarde	0,2117%	0,2151%
Niet-woning gebruiker	Percentage WOZ-waarde	0,1726%	0,1754%
Afvalstoffenheffing			
Gebruiker	Eenpersoonshuishouden	€ 209,10	€ 210,15
Gebruiker	Tweepersoonshuishouden	€ 257,25	€ 258,55
Gebruiker	Meer dan tweepersoonshuishouden	€ 286,10	€ 287,55
Gebruiker	Vakantie-/recreatiewoning	€ 286,10	€ 287,55
Rioolheffingen			
Gebruiker	Afvoer 0 t/m 300 m3 afvalwater	€ 273,35	€ 281,15
Gebruiker	Afvoer > 300 t/m 1.000 m3 afvalwater	€ 794,30	€ 816,95
Gebruiker	Afvoer > 1.000 t/m 2.500 m3 afvalwater	€ 1.161,25	€ 1.194,35
Gebruiker	Afvoer > 2.500 t/m 5.000 m3 afvalwater	€ 1.659,70	€ 1.707,00
Gebruiker	Afvoer > 5.000 m3 afvalwater	€ 1.659,70	€ 1.707,00
	Verhoogd met € 0,25 per m3 voor elke m3 waarmee de hoeveelheid afgevoerd afvalwater de 5.000 m3 te boven gaat.		
Hondenbelasting			
1e hond	Voor de 1e hond	€ 62,90	€ 63,90
Iedere volgende hond	Per hond	€ 116,65	€ 118,50
Kennel	Per kennel	€ 224,50	€ 228,10

Precariobelasting			
Reclameborden, uithangborden e.d.	Per stuk per jaar	€ 36,15	€ 36,75
Zonneschermen en luifels	Per stuk per jaar	€ 30,85	€ 31,35
Terras Boul. de Wielingen Cadzand en Kaai, Spuiplein en Oranjeplein Breskens	Per m2 per maand	€ 3,60	€ 3,65
Terras Ledelplein, Markt, Erasmus-straat, Raadhuisplein en Eenhoorn-plantsoen Oostburg	Per m2 per maand	€ 2,90	€ 2,95
Terras bebouwde kom Sluis	Per m2 per maand	€ 4,80	€ 4,90
Terras overig gebouwd gemeente Sluis	Per m2 per maand	€ 2,50	€ 2,55
Toeristenbelasting			
(mini)campings/ Watertoeristen muv jaarplaatsen en strandslaaphuisjes	Per persoon per overnachting	€ 1,20	€ 1,25
Jaarplaatsen	Per persoon per overnachting	€ 1,50	€ 1,55
Pensions/recreatiewoningen	Per persoon per overnachting	€ 1,50	€ 1,55
Hotels	Per persoon per overnachting	€ 2,00	€ 2,05
Strandslaaphuisjes	Per persoon per overnachting	€ 2,00	€ 2,05
Forensenbelasting			
Tarief 2022: 5,0‰ van de WOZ-waarde met een minimumtarief van € 500 voor woningen met een WOZ-waarde ≤ € 100.000. De maximaal te belasten WOZ-waarde is € 700.000 (forensenbelasting maximaal € 3.500).			
Reclamebelasting			
Deelgebied 1 (kern Oostburg) bij een oppervlakte van de openbare aankondigingen van:			
Minder dan 0,1 m2		nihil	nihil
0,1 m2 of meer maar minder dan 15 m2		€ 963,95	€ 979,35
15 m2 of meer maar minder dan 25 m2		€ 1.074,15	€ 1.091,35
25 m2 of meer		€ 1.294,50	€ 1.315,20
Deelgebied 2 (bedrijventerrein Oostburg) bij een oppervlakte van de openbare aankondigingen van :			
Minder dan 0,1 m2		nihil	nihil
0,1 m2 of meer maar minder dan 15 m2		€ 771,15	€ 783,50
15 m2 of meer maar minder dan 25 m2		€ 859,25	€ 873,00

25 m2 of meer		€ 1.035,55	€ 1.052,10
Parkeerbelastingen			
Naheffing parkeerbelasting		€ 65,30	€ 66,50
Overige		Ongewijzigd	

Toelichting

Onroerende zaakbelastingen

De onroerende zaakbelastingen worden geheven naar de taxatiewaarde van een object (woningen en niet-woningen) op basis van de Wet WOZ. Deze waarde wordt jaarlijks opnieuw getaxeerd. Voor de belastingaanslagen 2022 is de WOZ-waarde per 1 januari 2021 bepalend. In deze begroting is uitgegaan van een jaarlijkse tariefverhoging met het inflatiepercentage (1,6%). Dit percentage wordt gecorrigeerd met de waardeontwikkelingen in het kader van de Wet WOZ.

Vrijstellingen: uitsluitend de wettelijke verplichte vrijstellingen.

Kwijtschelding: onroerende zaakbelastingen komen in aanmerking voor kwijtschelding.

Macronorm onroerende zaakbelastingen: deze norm is in 2019 voor de laatste keer toegepast. In plaats daarvan komt een benchmark waarin de onroerende zaakbelastingen, de afvalstoffen- en de rioolheffingen worden vergeleken. Het resultaat van deze benchmark komt in de COELO-Atlas (maart 2022).

Afvalstoffenheffing

In de afvalstoffenheffing worden de lasten doorberekend voor het inzamelen, afvoeren en verwerken van huishoudelijke afvalstoffen.

Heffingsmaatstaf: tariefdifferentiatie naar aantal bewoners van een perceel met als peildatum 1 januari van het belastingjaar.

Vrijstellingen: geen vrijstellingen.

Kwijtschelding: voor de afvalstoffenheffing kan kwijtschelding verleend worden.

In de berekening van de tarieven worden, naast de directe kosten, meegenomen: de overhead op de interne personeelskosten, de kosten van heffing en invordering door Sabewa Zeeland, de compensabele btw, het bedrag dat aan afvalstoffenheffing wordt kwijtgescholden en het bedrag dat in de voorziening dubieuze debiteuren wordt gestort.

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten voor het huishoudelijk afval opgenomen (kostenonderbouwing):

Omschrijving	**Uitgaven 2022 incl. BTW**	**Inkomsten 2022 incl. BTW**
Huishoudelijk afval	3.027.036	243.171
Milieustraat Oostburg	701.302	

Heffing/invordering afvalstoffenheffing	58.423	
Kwijtschelding	94.000	
Voorziening dubieuze debiteuren	72.000	
Totaal uitgaven en inkomsten	**3.952.761**	**243.171**
Netto lasten door te berekenen in de afvalstoffenheffing	**3.709.590**	
Opbrengst afvalstoffenheffing		**3.641.477**
Onttrekken aan de voorziening afvalstoffenheffing		**68.113**
Dekkingspercentage afvalstoffenheffing		**98,2%**

Eventuele tekorten c.q. overschotten worden verrekend met de voorziening afvalstoffenheffing. De huidige voorziening bedraagt ongeveer € 1,1 miljoen. Middels raadsbesluit van 30 april 2020 ligt er een claim van € 700.000 op de voorziening afvalstoffenheffing. Dit voor een jaarlijkse onttrekking van € 70.000 gedurende 10 jaar (2021-2030) met betrekking tot de investering Inzamelmiddelen grondstofplan 2019-2023. Volgens de berekeningen voor de meerjarenbegroting 2022-2026 moeten geen aanvullende middelen aan de voorziening afvalstoffenheffing onttrokken worden en is de voorziening nog toereikend genoeg.

Rioolheffingen

De rioolheffing is een heffing die op grond van artikel 228a van de Gemeentewet wordt geheven om de kosten op te vangen die voortvloeien uit de zorgplicht voor:
- de afvoer van afvalwater;
- de afvoer van hemelwater;
- het kwaliteitsbeheer van grondwater.

De wijze waarop aan deze zorgplicht invulling wordt gegeven is vastgelegd in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2020-2024, vastgesteld bij raadsbesluit van 27 juni 2019. Tegelijkertijd is besloten om de tarieven rioolheffing jaarlijks te verhogen met 1,25% en het dan geldende inflatiepercentage. Voor 2022 is het inflatiepercentage vastgesteld op 1,6% waarmee de tarieven rioolheffing zullen stijgen met 2,85%.

De rioolheffing wordt geheven van de gebruiker van een perceel van waaruit water direct of indirect op de gemeentelijke riolering wordt afgevoerd. Het tarief is afhankelijk van het aantal kubieke meters water dat vanuit het perceel wordt afgevoerd.

Vrijstellingen: de Gemeentewet schrijft geen verplichte vrijstellingen voor. Ook in de gemeentelijke belastingverordening zijn geen vrijstellingen opgenomen.

Kwijtschelding: voor de rioolheffing kan kwijtschelding worden verleend.

In de tarieven worden, naast de directe kosten, meegenomen: de overhead op de interne personeelskosten, de kosten van heffing en invordering door Sabewa Zeeland, de compensabele BTW, het bedrag dat aan rioolheffing wordt kwijtgescholden en het bedrag dat in de voorziening dubieuze debiteuren wordt gestort.

Voorts worden in de rioolheffing nog doorberekend:
1. Archeologieonderzoek:

De kosten van het vooronderzoek (bureauonderzoek, veldonderzoek als verslaglegging van het onderzoek) zijn volledig ten laste van de rioolheffing te brengen. Ook de eventuele kosten van extra (voorzorgs)maatregelen als er in een risicogebied wordt gegraven, vallen onder de kosten die toegerekend kunnen worden aan de zorgtaken.
Maar de kosten van eventuele vervolgwerkzaamheden of vervolgschade, als blijkt dat er daadwerkelijk archeologische vondsten zijn gevonden, komen niet meer ten laste van de rioolheffing. Deze kosten zijn niet meer in redelijkheid toe te rekenen aan de drie zorgtaken (riolering, hemel- en grondwater).

2. Explosievenonderzoek:
Hier geldt dezelfde lijn als bij het archeologieonderzoek.

3. Bodemvervuiling:
Ook hier geldt dezelfde lijn als bij het archeologie- en explosievenonderzoek.

4. Flexibele buizen aansluiting huisriolen bij rioolvervanging:
Een deel van de kosten van vervanging van de huisaansluiting is toe te rekenen aan de rioleringswerkzaamheden. Welk deel dat is, kan aan de hand van ouderdom en afschrijving worden vastgesteld.
Een deel van de kosten zou voor rekening van het nutsbedrijf moeten komen. Indien de gemeente desalniettemin besluit dat alle kosten door de gemeente worden gedragen, dan zal dat deel ten laste van de algemene middelen moeten worden gebracht.

5. Vervanging bestrating bij rioleringswerkzaamheden:
De kosten van het openbreken en sluiten van de straat ter plaatse van de rioleringswerkzaamheden zijn geheel toe te rekenen aan de rioolheffing. Ook de kosten van de extra fundering van de weg vanwege de riolering (extra aanbrengen puin) worden rechtstreeks veroorzaakt door de riolering en horen bij de goede aanbrenging van de riolering. De kosten van nieuwe bestrating hoort niet te worden door belast in de rioolheffing. Deze zijn immers niet opgeroepen door de zorgtaken en zijn ook geen rechtstreeks gevolg daarvan. De vervanging van het materiaal dat kapot is gegaan door het openbreken is dat wel.

6. Beleidskosten:
Een deel van de kosten van beleidsambtenaren kan door belast worden, d.w.z. dat deel van de beleidsambtenaren die zich rechtstreeks met de zorgtaken bezighouden. Ook de kosten van het GRP kunnen volledig worden door belast.
In onderstaande tabel is de kostenonderbouwing van de rioolheffing opgenomen:

Omschrijving	**Uitgaven 2022 incl. BTW**	**Inkomsten 2022 incl. BTW**
Bermsloten/beschoeiingen	162.840	37.619
Straatreiniging	299.490	
Vrijvervalriolering	3.216.748	29.221
Drukriolering	868.440	
Oppervlaktewater	91.871	
Heffing en invordering rioolheffing	69.333	
Kwijtschelding	94.000	
Voorziening dubieuze debiteuren	72.000	
Totaal uitgaven en inkomsten	**4.874.722**	**66.840**

Netto lasten door te berekenen in de rioolheffing	**4.807.882**	
Rioolheffing		**4.870.000**
Toevoegen aan de voorziening rioolheffing		**62.118**
Dekkingspercentage rioolheffing		**101,3%**

De overschotten en tekorten worden verrekend met de voorziening rioolheffing. In de meerjarenbegroting 2022-2026 worden geen tekorten verwacht en zal de voorziening aangevuld worden.

Hondenbelasting

In artikel 226 van de Gemeentewet ligt de bevoegdheid tot het heffen van hondenbelasting vast, op lokaal verder uitgewerkt in de Verordening hondenbelasting.
Belastingplichtig is de houder van één of meer honden binnen de gemeente. Wettelijk zijn er geen verplichte vrijstellingen voorgeschreven. In de gemeentelijke verordening zijn de volgende facultatieve vrijstellingen opgenomen:

1. Honden die zijn opgeleid tot en dienen als blindengeleidehond en in hoofdzaak als zodanig door een blind persoon worden gehouden;
2. Honden die zijn opgeleid tot en dienen als gehandicaptenhond en in hoofdzaak als zodanig door een gehandicapt persoon worden gehouden;
3. Honden die verblijven in een hondenasiel;
4. Honden die uitsluitend ten verkoop of aflevering in voorraad worden gehouden in een inrichting als bedoeld in artikel 3.7, eerste lid, van het Besluit houders van dieren;
5. Honden die jonger zijn dan drie maanden, voor zover zij tezamen met de moederhond worden gehouden;
6. Honden die in dienst zijn bij de politie.

Heffingsmaatstaf: heffing naar het aantal honden.

Kwijtschelding: er wordt geen kwijtschelding verleend voor de hondenbelasting.

Precariobelasting

Basis voor de heffing van precariobelasting is artikel 228 van de Gemeentewet, door de raad vastgelegd in de Verordening precariobelasting.
Belastingplichtig is degene die het voorwerp of de voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond heeft, dan wel van degene ten behoeve van wie dat voorwerp of op die voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond aanwezig zijn.
Hoewel de gemeentewet geen verplichte vrijstellingen voorschrijft, zijn in de verordening de volgende vrijstellingen opgenomen:

1. Voorwerpen, indien de gemeente ter zake van het gebruik van de voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond waarop het voorwerp of de voorwerpen zich bevinden een recht heft op grond van artikel 229, eerste lid, onderdeel a, van de Gemeentewet, dan wel een privaatrechtelijke vergoeding is overeengekomen;
2. Voorwerpen, waarvan de gemeente genothebbende krachtens eigendom, bezit of beperkt recht is, met uitzondering van voorwerpen die in gebruik zijn bij een derde;
3. Voorwerpen bij kleine en middelgrote evenementen, zoals bedoeld in de nota evenementenbeleid.
4. Uithangborden die in het kader van het ROMA-project zijn aangebracht in de Weststraat, Marktstraat, Oude Kerkstraat en Tuimelsteenstraat te Aardenburg en die voldoen aan de door de gemeente gestelde eisen van uiterlijk en mogelijke voorstellingen.

De heffingsgrondslagen en tarieven zijn vermeld in een bij de verordening behorende tarieventabel.

Kwijtschelding: precariobelasting komt niet voor kwijtschelding in aanmerking.

Toeristenbelasting

De toeristenbelasting is een belasting die op grond van artikel 224 van de Gemeentewet geheven wordt voor het houden van verblijf door niet-ingezetenen. Het gaat hier om een algemene belasting waarvan de opbrengsten toevloeien aan de algemene middelen van de gemeente. Dat laat onverlet dat tegenover de opbrengsten ook aanzienlijke investeringen staan die direct of indirect ten goede komen aan de recreatief-toeristische sector.

Naast de 'gewone' toeristenbelasting voor het verblijf in hotels, pensions, tenten, caravans etc. heft de gemeente Sluis ook een watertoeristenbelasting voor het verblijf op vaartuigen in het gemeentelijk watergebied.

Vrijstellingen: uitsluitend vrijstellingen voor vormen van verblijf waarbij degene die verblijf houdt geen vrije keuze heeft, zoals verzorgden en verpleegden in verzorgings-, verpleeg- en ziekenhuizen, asielzoekers gehuisvest door het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers.
Verder vrijstellingen ter voorkoming van samenloop van watertoeristen- en toeristenbelasting en forensen- en toeristenbelasting (voor het houden van verblijf door een en dezelfde persoon).

Kwijtschelding: voor de toeristenbelasting wordt geen kwijtschelding verleend.

Forensenbelasting

Voor het gedurende meer dan 90 dagen per jaar ter beschikking houden van een gemeubileerde woning door personen die geen hoofdverblijf hebben in de gemeente, wordt een forensenbelasting geheven
Voor de heffingsmaatstaf is gekozen voor een promillage van de WOZ-waarde, waarbij het minimumtarief in 2022 € 500 bedraagt en de maximum te belasten WOZ-waarde op € 700.000 is vastgesteld.
Vrijstellingen: uitsluitend de verplichte vrijstelling uit artikel 223, lid 2 van de Gemeentewet voor degene die ter tijdelijke waarneming van een openbare betrekking of ter bijwoning van de vergaderingen van een algemeen vertegenwoordigend lichaam, waarvan hij het lidmaatschap bekleedt, dan wel ingevolge last of bevel van de overheid, buiten de gemeente van zijn hoofdverblijf vertoeft.
Kwijtschelding: voor de forensenbelasting wordt geen kwijtschelding verleend.

Reclamebelasting

Het heffen van reclamebelasting geschiedt in de gemeente Sluis uitsluitend in de kern Oostburg op grond van de Verordening reclamebelasting. Een deel van de opbrengst wordt doorgesluisd naar de Stichting Ondernemersfonds Eenhoornstad. Voor doorsluizing van de opbrengst wordt hierop in mindering gebracht:

a. € 6.000 als jaarlijkse vergoeding van de perceptiekosten reclamebelasting
b. € 13.000 als compensatie van de gederfde parkeerbelasting in Oostburg
c. € 15.000 per jaar gedurende een periode van 20 jaar (ingaand 2014) als bijdrage in de aanpassingen van de infrastructuur in Oostburg.

Het grondgebied van Oostburg is onderverdeeld in 2 tariefgebieden: het bedrijventerrein en het overige grondgebied van deze kern.

Belastingplichtig is degene die de openbare aankondiging heeft, dan wel degene ten behoeve van wie de openbare aankondiging is aangebracht.

Vrijstellingen: de Gemeentewet bevat geen wettelijke vrijstellingen. In de verordening zijn de volgende facultatieve vrijstellingen opgenomen:

a. Vrijstellingen die korter dan 13 weken aanwezig zijn, tenzij deze openbare aankondigingen zijn geplaatst in een voorziening waarin, waaraan of waarop wisselende openbare aankondigingen worden geplaatst, die individueel korter dan 13 weken aanwezig zijn, maar waarbij de verschillende openbare aankondigingen gezamenlijk 13 weken of meer aanwezig zijn;
b. Vrijstellingen die als algemene bewegwijzering waarmee een algemeen belang wordt gediend, kunnen worden aangemerkt;
c. Vrijstellingen die door of in opdracht van de gemeente zijn geplaatst of aangebracht, indien en voor zover de openbare aankondigingen geschieden ter uitvoering van de publieke taak en voor zover deze aankondigingen niet tot een vestiging behoren;
d. Vrijstellingen op bouwterreinen, voor zover deze opschriften rechtstreeks betrekking hebben op de op dat terrein in uitvoering zijnde bouwwerkzaamheden;
e. Vrijstellingen van instellingen, die door de rijksbelastingdienst zijn aangewezen als Algemeen Nut Beogende Instellingen (ANBI) of die voldoen aan de criteria van de rijksbelastingdienst voor een Sociaal Belang Behartigende Instelling (SBBI) en die uitsluitend betrekking hebben op de functie van het gebouw of de naam van de instelling;
f. Vrijstellingen bestemd voor de verkoop of verhuur van onroerende zaken, indien deze aanwezig zijn in de onmiddellijke nabijheid van de te verkopen of te verhuren zaak en een totale oppervlakte van 5 m2 per vestiging of bouwwerk niet overstijgen;
g. Vrijstellingen aangebracht door of namens de Stichting Ondernemersfonds Eenhoornstad, waarbij het reclameobject uitsluitend bestaat uit een vlag, banier of zuil met de naam en/of afbeelding Eenhoornstad.

Kwijtschelding: voor de reclamebelasting wordt geen kwijtschelding verleend.

Marktgelden

De bevoegdheid tot het heffen van marktgelden ligt vast in artikel 229, 1e lid, onderdelen a en b van de Gemeentewet, op lokaal niveau uitgewerkt in de Verordening marktgelden.
De heffingsmaatstaven en tarieven zijn opgenomen in een bij de Verordening marktgelden behorende tarieventabel. In de tarieven voor de markten in Oostburg en Cadzand-Bad is op verzoek van de marktlieden een opslag verwerkt voor promotie.
Belastingplichtig is degene aan wie een standplaats op de markt is toegewezen. De markten moeten als zodanig zijn aangewezen in de Marktverordening.

Vrijstellingen: er zijn geen wettelijke of facultatieve vrijstellingen in de verordening opgenomen.

Kwijtschelding: marktgelden komen niet in aanmerking voor kwijtschelding.

Kermisgelden

Bij de vaststelling van de begroting 2019 en de daaruit voortvloeiende 1e wijziging van de programmabegroting 2019 heeft u ingestemd met afschaffing van de kermisgelden per 1 januari 2019. Ten gevolge daarvan is de Verordening kermisgelden door u ingetrokken.

Lijkbezorgingsrechten

De bevoegdheid tot het heffen van lijkbezorgingsrechten ligt vast in artikel 229, 1e lid, onderdelen a en b van de Gemeentewet en is verder uitgewerkt in de Verordening lijkbezorgingsrechten. In de verordening zijn geen vrijstellingen opgenomen.

De heffingsmaatstaven en tarieven zijn afhankelijk van de soort dienst en zijn vermeld in de bij de Verordening lijkbezorgingsrechten behorende tarieventabel.

De lijkbezorgingsrechten komen niet in aanmerking voor kwijtschelding.

Jaarlijks worden de tarieven met het inflatiepercentage (1,6%) verhoogd, tot 100% kostendekking is bereikt. In onderstaande tabel zijn de in de tarieven doorberekende kosten opgenomen:

Omschrijving	**Uitgaven 2021 incl. BTW**	**Inkomsten 2021 incl. BTW**
Lijkbezorging algemeen (lasten mogen wettelijk niet doorberekend worden in de lijkbezorgingsrechten)	15.510	
Beheer begraafplaatsen	377.991	2.100
Begrafenissen	264.559	2.586
Totaal uitgaven en inkomsten	**658.060**	**4.686**
Netto lasten door te berekenen in de lijkbezorgingsrechten	**637.864**	
Lijkbezorgingsrechten		**396.200**
Dekkingspercentage lijkbezorging		**62,1%**

Baatbelasting

De baatbelasting is een bestemmingsheffing, waarbij de lasten van de voorzieningen worden omgeslagen over de door die voorzieningen gebate onroerende zaken. In het kader van de herinrichting van de winkelstraten Sluis vindt een kostenverhaal plaats. Het merendeel hiervan gebeurt langs privaatrechtelijke weg.

Het belang en de reikwijdte van de baatbelasting is afgenomen, met name door nieuwe wetgeving en ontwikkelingen in de jurisprudentie.
De heffingsmaatstaf in de Verordening herinrichting winkelstraten Sluis bestaat uit een vast bedrag per onroerende zaak, een bedrag afhankelijk van de m1 gevelbreedte van de onroerende zaak en een bedrag afhankelijk van de m2 oppervlakte van de onroerende zaak voor zover deze op basis van het bestemmingsplan te bebouwen is.

Kwijtschelding: voor de baatbelasting is geen kwijtschelding mogelijk.

Parkeerbelastingen

De bevoegdheid tot het heffen van parkeerbelastingen is geregeld in de artikelen 225, 234 en 235 van de Gemeentewet en het Besluit gemeentelijke parkeerbelastingen. Het heffen van parkeerbelastingen ligt vast in de Verordening parkeerbelastingen en het aanwijzingsbesluit betaald parkeren. Parkeervergunningen zijn momenteel nog beperkt tot de vergunningen voor de bewoners en hun bezoek in de woonwijken van Sluis en Cadzand-Bad, het woon-werkverkeer langs de kust en voor de gebruikers van de jachthaven in Cadzand-Bad.

Belastingplichtig is degene die het voertuig parkeert in een aangewezen gebied voor betaald parkeren c.q. degene die de vergunning heeft aangevraagd.

Vrijstellingen: In de verordening is uitsluitend de wettelijke vrijstelling uit artikel 225, lid 6 van de Gemeentewet opgenomen, t.w. vrijstelling voor degene die het voertuig heeft geparkeerd, indien deze aannemelijk maakt dat ten tijde van het parkeren een ander tegen zijn wil van het voertuig gebruik heeft gemaakt en dat hij dit gebruik redelijkerwijs niet heeft kunnen voorkomen.

Het tarief is afhankelijk van de parkeerduur en de locatie waar geparkeerd wordt.

Kwijtschelding: parkeerbelastingen komen niet voor kwijtschelding in aanmerking.

Handhaven: gekozen is voor de fiscale afhandeling. De kosten dit hiermee gemoeid zijn worden verhaald in het tarief van de naheffingsaanslag.

Leges

Leges worden geheven op grond van artikel 229 Gemeentewet voor het genot door of vanwege het gemeentebestuur verstrekte diensten.
Belastingplichtig is de aanvrager van de dienst dan wel degene ten behoeve van wie de dienst is verleend. In vrijwel alle gevallen gaat het om het in behandeling nemen van aanvragen om vergunningen e.d. en het verstrekken van documenten.

Vrijstellingen:
1. het in behandeling nemen van een verzoek om een verklaring omtrent inkomen en vermogen;
2. het in behandeling nemen van een verzoek om een financiële bijdrage;
3. diensten waarvan de kosten krachtens afdeling 6.4 van de Wet ruimtelijke ordening (grondexploitatie) zijn of worden verhaald;
4. diensten met betrekking tot een aanvraag tot verlening of gehele of gedeeltelijke intrekking van een omgevingsvergunning of wijziging van voorschriften van een omgevingsvergunning, voor zover die aanvraag betrekking heeft of een activiteit met betrekking tot een inrichting als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onder e, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht;
5. het in behandeling nemen van een aanvraag tot verlening van een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onderdeel i, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, voor zover het een activiteit betreft bedoeld in artikel 2.2a van het Besluit omgevingsrecht, voor zover het een activiteit betreft bedoeld in 2.2a van het Besluit omgevingsrecht (omgevingsvergunning beperkte milieutoets).

De vrijstellingen 3 t/m 5 zijn verplichte vrijstellingen.

De heffingsgrondslagen en tarieven zijn vermeld in een bij de verordening behorende tarieventabel.

Kwijtschelding: leges komen niet in aanmerking voor kwijtschelding.

Kwijtschelding
Naast de heffing en invordering wordt ook het verlenen van kwijtschelding uitgevoerd door Sabewa Zeeland. Bij raadsbesluit van 20 december 2018 is de Regeling kwijtschelding gemeentelijke belastingen 2019 vastgesteld. Voor kwijtschelding komen de afvalstoffenheffing en rioolheffing in aanmerking, met uitzondering van woningen/percelen in hoofdzaak bestemd en gebruikt voor vakantie en andere recreatieve doeleinden.

In de begroting 2022 is een bedrag van € 188.000 opgenomen voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding. Met het kwijt te schelden bedrag is in de onderbouwing van de tarieven afvalstoffenheffing en rioolheffing rekening gehouden.

Belastingdruk
Voor de lokale lastendruk wordt verwezen naar de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Landelijk vergelijk - Coelo-Atlas lokale lasten

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (Coelo) van de Rijksuniversiteit Groningen brengt jaarlijks de Atlas van de lokale lasten uit. Dit is een jaarlijks overzicht van de heffingen van gemeenten, provincies en waterschappen. Voor alle gemeenten brengen zij voor de ozb, rioolheffing en afvalstoffenheffing uitgebreid de heffingssystematiek, tarieven en kwijtschelding in kaart. Ook is onderzocht welke gemeenten de hoogste en de laagste woonlasten hebben.

In de Atlas lokale lasten 2021 staat Sluis op de 139e plaats (van de 370) van de goedkoopste gemeenten in Nederland met € 769 woonlasten voor meerpersoonshuishoudens (eigenaar-bewoner). De gemeente Tilburg is de goedkoopste gemeente van Nederland met € 598 woonlasten. De woonlasten in de duurste gemeente Bloemendaal bedragen € 1.517. De gemiddelde woonlasten voor eigenaar-bewoners liggen in Nederland op € 813.

Paragraaf Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen van de gemeente:
- is het vermogen om incidentele financiële risico's op te kunnen vangen en daarmee de gemeentelijke structurele taken te kunnen voortzetten;
- bepalen we door de relatie te leggen tussen de weerstandscapaciteit en de risico's die we als gemeente lopen en waarvoor op onze balans geen voorzieningen zijn getroffen;
- geeft aan hoe robuust de gemeentelijke begroting is.

In deze paragraaf gaan we in op:
- wettelijk kader;
- verantwoordelijkheden, taken en bevoegdheden;
- risicomanagement;
- grootste risico's;
- weerstandscapaciteit;
- weerstandsvermogen;
- financiële kengetallen.

De conclusie met betrekking tot het weerstandsvermogen van de gemeente is dat er voldoende vermogen is om de risico's af te dekken.

Wettelijk kader
Het 'Besluit Begroting en verantwoording provincies en gemeenten' bevat voorschriften voor de inrichting van de begroting en de jaarstukken. In artikel 11 is opgenomen dat de paragraaf Weerstandsvermogen en risicomanagement minstens bestaat uit:
- een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- een inventarisatie van de risico's;
- het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's;
- kengetallen;
- een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

Verantwoordelijkheden, taken en bevoegdheden
De gemeenteraad

De gemeenteraad heeft een controlerende, kaderstellende, toetsende en toezichthoudende rol. Het college informeert de raad over het risicomanagement via de P&C-cyclus. Hierbij worden over de risico's met een gemiddelde, hoge en zeer hoge risicoscore gerapporteerd. De raad controleert in hoeverre de uitvoering van het beleid door het college binnen de vastgestelde kaders heeft plaatsgevonden en of hierin voldoende rekening is gehouden met de aanwezige risico's.

In de programmabegroting gaat het om de mogelijke risico's die het begrotingsbeeld kunnen verstoren en de verwachte omvang van het weerstandsvermogen. In de jaarstukken vindt de verantwoording plaats van de risico's en het weerstandsvermogen zoals die in de programmabegroting zijn benoemd.

Het college van B&W

Het college rapporteert de raad In de tussentijd alleen over risico's die ten opzichte van de begroting nieuw zijn of die significant afwijken.
Als onderdeel van een collegeadvies en raadsvoorstel worden eventuele risico's vermeld.

Risicomanagement
De gemeente heeft te maken met toenemende complexiteit, nieuwe taken en dergelijke waardoor de organisatie aan het veranderen is. Om deze reden is het belangrijk dat de gemeente beter leert omgaan met de onzekerheden die op haar pad komen en dat daarin bewuste keuzes gemaakt worden. De gemeente hanteert het risico gestuurd werken.

Voor een effectieve verankering van risicomanagement in de organisatie is goede communicatie van belang. Een inhoudelijke communicatie over de risico's zal plaatsvinden als onderdeel van de P&C-cyclus. Door deze koppeling worden de risico's periodiek onder de aandacht gebracht.

Om te waarborgen dat de risico's binnen de organisatie op uniforme en objectieve wijze worden beoordeeld, wordt gebruik gemaakt van onderstaande tabel om de kans en impact van een risico in te schatten (risico = kans x impact).

Kans op optreden risico		
Klasse	**Percentage**	**Score**
Zeer laag	1% - 20%	1
Laag	21% - 40%	2
Gemiddeld	41% - 60%	3
Hoog	61% - 80%	4
Zeer hoog	81% - 100%	5

Klasse	**Gevolg Financieel**	**Score**	**Gevolg Imago**	**Gevolg Dienstverlening**	**Gevolg Veiligheid**
Zeer laag	< € 25.000	1	Geen reacties	Geen fout	Veilig
Laag	€ 25.001 - € 100.000	2	Personeel niet trots	Klant ziet fout geen schade	Licht letsel
Gemiddeld	€ 100.001 - € 250.000	3	Negatieve berichtgeving	Beperkte schade klant	Matig letsel
Hoog	€ 250.001 - € 500.000	4	Negatieve berichtgeving media	Grote schade klant	Zeer matig letsel
Zeer hoog	> € 500.000	5	Zeer negatieve berichtgeving	Schade onherstelbaar	Zwaar letsel

De risicoscore van een bepaald risico wordt bepaald door kans en impact met elkaar te vermenigvuldigen (risicoscore = score kans x score impact). Maximaal kan een risico 25 punten scoren, wanneer sprake is van een zeer hoge kans van optreden in combinatie met

zeer hoge impact. De risicoscore is in de volgende tabel verdeeld in verschillende klassen. Zoals in deze tabel te zien is, zitten de meeste risico's van de gemeente in de klasse laag.

Klasse	Risicoscore (kans x impact)	Totaal
Zeer laag	1-2	907.500
Laag	3-6	10.167.749
Gemiddeld	7-13	2.980.000
Hoog	14-18	-200.000
Zeer hoog	19-25	1.600.000
Totaal		**15.455.249**

Grootste financiële risico's
Havengebied Breskens
Het huidige opgenomen bedrag voor beheer en onderhoud van de haven is een inschatting op basis van kengetallen. Het is niet zeker of het bedrag voor beheer en onderhoud dat nu is opgenomen ook voldoende zal blijken: dat heeft voornamelijk te maken met de huidige staat van de kadeconstructies, zoals beschreven in een recent onderzoek naar de staat van die constructies. Uit dit onderzoek blijkt dat er beheers- en onderhoudsmaatregelen uitgevoerd moeten worden, om vervormingen van de kadeconstructies en verzakkingen in het openbare gebied te voorkomen. In de periode tot de uitvoering van deze maatregelen, worden de kadeconstructies gemonitord. Deze monitoring wordt uitgevoerd in opdracht van Rijkswaterstaat (voormalig beheerder van het havengebied tot de eigendomsoverdracht) en de gemeente gezamenlijk. Over de verantwoordelijkheid voor de (extra) kosten voor beheer en onderhoud kan op dit moment nog geen bindende uitspraak worden gedaan. Dit risico is opgenomen in klasse hoog voor € 500.000.

Jeugd en onderwijs
De vraag naar hulpverlening neemt toe en de hulpvragen worden complexer waardoor een betere samenwerking nodig is tussen professionals onderling en tussen professionals en het gezinssysteem. De begeleiding van de gezinnen wordt arbeidsintensiever. Beleid wordt in afstemming gezamenlijk bepaald met de 13 Zeeuwse gemeenten. Daarbij spelen landelijke trends zoals extramuralisering/ambulantisering en landelijke regelgeving een belangrijke rol. Als gemeente zijn we afhankelijk van de zorgvraag van de inwoners en het landelijk beleid, waardoor de beleidsruimte van de gemeente zelf beperkt is om veel invloed te kunnen uitoefenen op de kosten. Dit risico is opgenomen in klasse hoog voor € 500.000.

Pensioenen
De verplichting die de gemeente heeft uit hoofde van pensioenen van (voormalige) bestuurders wordt jaarlijks actuarieel herrekend. Aangezien deze berekening slechts eenmaal per jaar kan worden uitgevoerd op basis van de actuele disconteringsvoet die het ministerie eind december van het lopende jaar vaststelt en die wij volgen, is de omvang van de noodzakelijke bijstorting ten laste van het resultaat van het boekjaar vooraf niet bekend. Dit risico is opgenomen in klasse zeer hoog voor € 600.000.

Taakstelling Sociaal Domein
Het realiseren van de taakstelling Sociaal Domein is een essentieel onderdeel van deze begroting en de beoordeling van onze financiële positie. Gezien de omvang van deze taakstelling en het veelal open-einde karakter van de hierin opgenomen budgetten, bestaat het risico dat de beoogde financiële taakstelling niet volledig wordt behaald. Dit risico is opgenomen in klasse zeer hoog voor € 1.702.000.

Herverdeling gemeentefonds
De herverdeling van het gemeentefonds is een traject met veel voorlopige uitkomsten geweest tot nu toe en nog steeds is geen definitief besluit bekend. Waar lange tijd verwacht werd dat de herverdeling juist voor plattelandsgemeenten nadelig zou uitpakken, laten de voorstellen uit 2021 voor onze gemeente een positief beeld zien. In de meest actuele cijfers gaat onze gemeente er financieel op vooruit. Omdat nog diverse consultatierondes op het programma staan voor de definitieve herverdeling bekend is en ingevoerd wordt, houden wij vooralsnog een slag om de arm. Dit risico blijft opgenomen in klasse hoog voor € 2.000.000.

Belastingverordeningen
Met ingang van 1-1-2022 zullen er nieuwe belastingverordeningen 2022 van kracht zijn voor de gemeente Sluis. Deze verordeningen zullen gebaseerd zijn op de modelverordeningen VNG gebaseerd op wettelijke wijzigingen. Het risico bestaat dat dit impact heeft op de opbrengst gemeentebelastingen en leges. Voorbeelden hiervan zijn:
- De gewijzigde grondslag voor de WOZ naar gebruikersoppervlakte en wat dit betekent voor de opbrengst OZB en Forensenbelasting;
- De implementatie van de Omgevingswet en wat dit betekent voor de in rekening te brengen leges.

De omvang van dit risico is nog niet volledig in kaart gebracht.

Grootste imago risico's

Woningmarkt
Gezien de verhouding tussen het aantal woningen en het aantal huishoudens is sprake van een overschot aan woningen in de permanente woningvoorraad. Een deel van dat overschot is in anderszins in gebruik, bijvoorbeeld als tweede woning en/of voor recreatieve verhuur. Het vraagt nadrukkelijk aandacht welk ander gebruik van woningen is toegestaan en welk ander gebruik van woningen wenselijk is. Inperking van gebruiksmogelijkheden en/of handhaving van regelgeving kan voor een woningeigenaar overkomen als een inbreuk op het eigendomsrecht. Anderzijds kan het niet-inperken van gebruiksmogelijkheden, het gedogen of het niet-actief toezien op de regelgeving leiden tot ongewenst gebruik en, daarmee samenhangend, aantasting van de leefbaarheid in de breedste zin en verzoeken om handhaving van derden. De bestaande woningvoorraad is om die reden nadrukkelijk punt van aandacht. Denk hierbij aan vraagstukken rondom thema's als huisvesting van tijdelijke werknemers of kortdurende recreatieve verhuur. Belangen van bij deze vraagstukken betrokken partijen lopen daarbij niet synchroon. Risico bestaat op negatieve berichtgeving, maar zeker ook op procedures die hieromtrent zullen worden aangespannen.

Centrale voorzieningenkern
Het behoud en versterken van de kern Oostburg als centrale voorzieningenkern is een aandachtspunt. De gemeente heeft met de herinrichting de openbare ruimte in het (winkel)centrum een kwaliteitsimpuls gegeven. De aanpak van de leegstand en het verbeteren van de beeld- en technische kwaliteit van de panden vraagt om nadere acties. Met de Vereniging van Vastgoedeigenaren Eenhoornstad is overeengekomen dat stappen worden gezet om met toepassing van het instrument Stedelijke Kavelruil te komen tot een meer compact (winkel)centrum. Daarmee ligt voor de ondernemers een goede kans om zich toekomstgericht te ontwikkelen. Dit risico valt in klasse negatieve berichtgeving.

Vismijn Breskens
Het betreft hier een combinatie van zowel een imago als een financieel risico (zie hiervoor Havengebied Breskens). De gemeente Sluis heeft, als 35% aandeelhouder in Holding Zeeuwse Visveilingen (HZV), een verschil van inzicht met de meerderheidsaandeelhouder en HZV zelf over de toekomst van het bedrijf. Concreet ziet dit verschil van inzicht op de continuïteit van het bedrijf en de positie van Breskens als aanlandplaats van garnalen. De gemeente ziet, in samenspraak met lokale bedrijven en vissers, mogelijkheden voor Breskens in relatie met de totale planontwikkeling in het havengebied en werkt dat op dit moment verder uit. HZV, daarbij gesteund door de meerderheidsaandeelhouder, wenst alle bedrijfsactiviteiten te verplaatsen naar Vlissingen. Dat scenario heeft gevolgen voor de oorspronkelijke planontwikkelingen in en rond het havengebied. Het verschil van inzicht is inmiddels breed uitgemeten in de media, heeft mogelijk gevolgen voor de inrichting van het viscentrum en financiële gevolgen in de zin van hogere juridische kosten.

Burgerparticipatie
De kaders voor de uitvoering van Burgerparticipatie zijn niet bij iedereen bekend en helder. Daardoor kunnen er verschillende verwachtingen ontstaan tussen inwoners en gemeente, wat onbegrip met zich mee kan brengen. Dit risico valt in klasse, negatieve berichtgeving. Met de vaststelling van het kader uit Krachtig Verbonden en de uitvoering en borging daarvan, wordt er aan gewerkt om dit risico zo klein mogelijk te maken.

Weerstandscapaciteit

Onder weerstandscapaciteit wordt verstaan de capaciteit aan geldmiddelen die de gemeente heeft om tegenvallers op te vangen. Dit zijn de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet-begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, te dekken zonder dat de begroting en het beleid aangepast hoeven te worden.
De weerstandscapaciteit bestaat uit:

- de vrij besteedbare reserves;
- onvoorzien;
- stille reserves;
- onbenutte belastingcapaciteit.

Overzicht beschikbare weerstandscapaciteit:

Component	**Bedrag (x € 1.000)**
Eigen vermogen per 1 januari 2022:	
Algemene reserve	11.241
Reserve grondexploitatie	984
Reserve sociaal Domein	1.530
Reserve Explosievenruiming	284
Egalisatiereserve bodemsanering	235
Onvoorzien	50
Onbenutte belastingcapaciteit	3.281
Totaal	**17.604**

Weerstandsvermogen
Het weerstandsvermogen van de gemeente is het vermogen om financiële risico's op te kunnen vangen en daarmee de gemeentelijke structurele taken te kunnen voortzetten. We bepalen het weerstandsvermogen door de relatie te leggen tussen de weerstandscapaciteit (de middelen die beschikbaar zijn om niet-begrote kosten te dekken) en de risico's die we als gemeente lopen en waarvoor op de balans geen voorziening is getroffen.

Het is niet realistisch dat alle risico's zich op een en hetzelfde moment voordoen. Bij deze begroting wordt vastgesteld dat 75% van de risico's afgedekt moet zijn door het weerstandsvermogen. Het totaal van de risico's bedraagt € 15.455.249 waarvan 75% (€ 11.591.437) wordt meegenomen in de weerstandscapaciteit.

Wij achten deze weerstandscapaciteit van ad € 17.604.000 voldoende.

Kengetallen

	Rekening 2020	**Begroting 2021**	**Begroting 2022**
Netto schuldquote	68%	85%	82%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	68%	85%	82%
Solvabiliteitsrisico	25%	22%	25%
Grondexploitatie	2%	2%	2%
Structurele exploitatieruimte	5%	3%	2%
Belastingcapaciteit	101%	101%	101%

Toelichting gehanteerde kengetallen

Netto schuldquote:
Biedt inzicht in het niveau van de schulden ten opzichte van de eigen middelen. Hoe lager het percentage is, hoe gunstiger de financiële positie. Hoewel de behoefte aan vreemd vermogen voor financiering van vaste activa relatief hoog is, leggen de verplichtingen (rente en aflossing) die daaruit voortvloeien geen ongewenst hoge druk op de begrotingspositie. De huidige marktrente is gunstig en het renterisico (door schommelingen in de renteontwikkeling) is beperkt doordat voor de aangetrokken leningen een vaste rente geldt gedurende de looptijd.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen:
Deze wordt berekend overeenkomstig de netto schuldquote, vermeerderd met leningen aan openbare lichamen. De gemeente verstrekt geen leningen aan derden, hierdoor is het kengetal gelijk aan de netto schuldquote.

Solvabiliteitsrisico:
Geeft inzicht in hoeverre we in staat zijn om aan de financiële verplichtingen op lange termijn te voldoen. Berekend is het eigen vermogen gedeeld door het totale vermogen. Dit kengetal steekt gunstig af bij wat in zijn algemeenheid geldt als de norm voor gemeenten. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten hanteert een signaalwaarde van 20% als minimumnorm.

Structurele exploitatieruimte:
Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. De begroting 2022 is structureel in evenwicht.

Grondexploitatie:
Geeft de verhouding weer tussen de waarde van gronden ten opzichte van de totale baten exclusief mutaties in de reserves. Dit kengetal laat zien dat de middelen die vastliggen in de grondvoorraden relatief gezien beperkt blijven.

Belastingcapaciteit:
Dit kengetal vergelijkt de lokale lastendruk van een meerpersoonshuishouden met het landelijk gemiddelde en laat zien dat wij in de pas lopen met het landelijk gemiddelde. Van belang is wel hierbij op te merken dat in dit kengetal niet de tarieven betrokken zijn voor forensenbelasting en toeristenbelasting. Uiteraard zijn dit geen heffingen die ten laste van onze eigen inwoners komen. De impact van de tarievenbepaling van deze heffingen voor onze begrotingspositie is evenwel van aanzienlijk belang.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

In deze paragraaf is een toelichting opgenomen op het onderhoud van de openbare ruimte van de gemeente Sluis. Het grondgebied van de gemeente Sluis beslaat ruim 30.000 ha. Hiervan is ongeveer 450 ha. als openbare ruimte in eigendom en beheer bij de gemeente. Met de openbare ruimte wordt ingespeeld op de behoeften en wensen vanuit de samenleving. De openbare ruimte wordt gebruikt om te wonen, werken en te recreëren. De kapitaalgoederen zijn als volgt gerubriceerd:

- wegen;
- rioleringen;
- bermsloten en beschoeiingen;
- openbare verlichting;
- groen;
- civiele kunstwerken;
- speelterreinen;
- gebouwen.

Beleids- en beheerplannen

Voor het onderhoud zijn door de raad verschillende beleids- en beheerplannen vastgesteld. In onderstaande tabel zijn de beheerplannen weergegeven met vermelding van de programma's en de duur van het plan.

Kapitaalgoederen	Programma	Beleids-/ beheerplan	Duur plan
Wegen	Ruimtelijk beheer	Beheerplan wegen	2017-2026
Rioleringen	Ruimtelijk beheer	VGRP	2020-2024
Bermen en beschoeiingen	Ruimtelijk beheer	VGRP	2020-2024
Openbare verlichting	Ruimtelijk beheer	Beleids- en beheer-plan openbare verlichting	2013-2022
Groen	Ruimtelijk beheer	Beheerplan groen	2017-2021
Civiele kunstwerken	Ruimtelijk beheer	Beheerplan groen	2017-2021
Speelterreinen	Ruimtelijk beheer	Beheerplan speelterreinen	2009-2018
Gebouwen	Diverse	Beheerplan Gebouwen	2013-2020

Wegen

Het Beheerplan wegen 2017-2026 is op 29 juni 2017 vastgesteld. In dit beheerplan wordt uitgegaan van kwaliteitsniveau B conform de kwaliteitscatalogus. Het gekozen niveau is het laagste kwaliteitsniveau dat gekozen kan worden.

In de wegbeheer systematiek zijn CROW-richtlijnen zodanig gedefinieerd dat deze overeenkomen met het minimale niveau van verantwoord wegbeheer. Ze zijn zo opgesteld dat het technisch noodzakelijk onderhoud in de juiste periode wordt uitgevoerd. Als niet wordt voldaan aan deze richtlijnen komt de veiligheid van de weggebruiker in het geding, alsmede zal ook kapitaalvernietiging optreden. Om deze redenen hanteert de gemeente Sluis de minimale kwaliteitsnorm van de CROW als uitgangspunt voor de komende periode 2017-2026. Ieder jaar wordt er een inspectie verricht van het gehele wegenareaal, zodat tijdig kan worden bijgestuurd indien er andere of meerdere schadebeelden worden geconstateerd dan op voorhand werd verwacht. Op basis van deze inspectie wordt met het beheerprogramma Obsurv van Sweco een basisplanning gemaakt voor de komende jaren. De basisplanning wordt gebruikt om een jaarlijkse uitvoeringsplanning op te stellen. Bij het opstellen wordt zoveel

als mogelijk rekening gehouden met de plannen voor riolering en groen voor een effectieve en efficiënte inzet van de middelen.

Kengetallen:	
Asfaltverharding	620.265m²
Elementenverharding	1.192.845 m²
Overig (betonverharding, half verharding)	69.247 m²

Rioleringen
Op 1 maart 1993 is de Wet milieubeheer van kracht geworden. Een van de gevolgen van deze wet is de verplichting die gemeenten opgedragen hebben gekregen om een gemeentelijk rioleringsplan vast te stellen. Daarnaast is vanaf 1 januari 2008 de Wet verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken van kracht. Deze wet beschrijft de mogelijkheden voor financiering van de verbrede zorgplicht van de gemeente voor de afvoer van hemelwater en grondwater, die in de Wet op de waterhuishouding is vastgelegd.

GRP
Door uw raad is eind juni 2019 het verbreed Gemeentelijk rioleringsplan 2020-2024 (vGRP) vastgesteld. In dit vGRP is vastgelegd op welke wijze door de gemeente Sluis invulling wordt gegeven aan de nieuwe zorgplichten op gebied van vuilwater, hemelwater en grondwater en hoe deze zorgplichten worden gefinancierd.
In 2018 is een nieuw basis rioleringsplan (BRP) opgesteld om de kwetsbare wateroverlast locaties in beeld te brengen. Maatregelen uit het BRP zijn opgenomen in het vGRP.
In 2022 worden de vervangings- en verbeteringsinvesteringen die in 2021 zijn voorbereid uitgevoerd. Het gaat om de volgende projecten: Prins Mauritsstraat in Retranchement, Dr. Broodmanstraat in Breskens, saneren huishoudelijke lozingen Oude Rijksweg in Breskens, vervanging deel riolering in Sint Anna Ter Muiden, aanpak riolering Molenweg e.o. in Hoofdplaat, aanpassen overstort Dr. Huizingastraat in Schoondijke en (indien bouwwerkzaamheden voltooid) delen van Boulevard de Wielingen in Cadzand-Bad.
De volgende projecten voor vervanging en verbetering worden in 2022 voorbereid: Zeekraalstraat e.o. in Nieuwvliet, Kloosterstraat e.o in Sluis en Burgemeester Callenfelsstraat/Zuidwal gedeeltelijk in Oostburg.

De investeringen worden integraal opgepakt zodat nutsvoorzieningen (Delta), wegen, groen en openbare verlichting samen met riolering wordt vernieuwd.

Ieder jaar wordt 1/8e deel van de vrijvervalriolering gereinigd en 1/16^{e} deel van het rioolstelsel geïnspecteerd. De Zeeuws-Vlaamse gemeenten hebben een gezamenlijk bestek aanbesteed voor de periode 2022 t/m 2025. In 2022 wordt riolering gereinigd en geïnspecteerd in de omgeving Sluis, Retranchement. De inspectiegegevens worden vastgelegd in het beheerprogramma RioGL/Obsurv. De inspecties worden beoordeeld. Uit de beoordeling vloeit een onderhoudsprogramma (kleinschalig) voort voor verbetering van doorstroming zoals verwijderen boomwortels, doorgestoken inlaten, breuk en lekkage. De beoordeling vormt verder de basis voor het opstellen van een vervangingsplan op lange termijn. Waar mogelijk wordt gezocht naar locaties voor afkoppelen en afvoer van regenwater naar oppervlaktewater en rioolrenovatie.

Klimaatadaptatie
Zowel op gemeentelijk als provinciaal niveau wordt er gewerkt aan een strategie om uiterlijk 2050 te komen tot een klimaat-robuuste inrichting. Op provinciaal niveau wordt de vastgestelde Klimaatadaptatie Strategie Zeeland (KaSZ) volgens een uitvoeringsagenda uitgewerkt. Voor de regionale strategie werken we samen met Hulst en Terneuzen in 2022 aan een uitvoeringsagenda en de eerste stappen hiervan.

SAZ+
In Zeeland is er een samenwerkingsverband SAZ+: Samenwerking afvalwaterketen Zeeland. Het samenwerkingsverband wordt gevormd door de 13 gemeenten, waterschap Scheldestromen en Evides. SAZ+ heeft als doel gezamenlijk na te denken over klimaat, water en rioleringsvraagstukken en ontwikkelingen die op ons afkomen zoals klimaat en stedelijke wateropgaven, invoering Omgevingsplan, energietransitie en duurzaamheid. Integraal wordt kennis gedeeld en daar waar mogelijk samengewerkt om van elkaar te leren en kosten te besparen.
In 2020 is het bestuursakkoord verlengd en een strategienota vastgesteld voor de periode 2020-2030 waarin het beleid is uitgestippeld.

Kengetallen 2020:	
Vrijverval rioolleiding (hoofdriool)	257
Aansluitleidingen vrijverval	21 km
Riool persleiding gemalen	30 km
Drukriool persleiding	107 km
Installatie Behandeling Afvalwater (IBA)	65 st.
Gemalen (druk riolering)	501 st.
Gemalen (hoofdriolering)	73 st.
Kolken	11.000 st.
Pompen	590 st.
Randvoorzieningen (bergbezinkbassins)	2 st

Bermsloten en beschoeiingen
In het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) zijn onderhoudsposten opgenomen voor het gemeentelijk watersysteem bestaande uit sloten, vijvers, oppervlaktewater en poelen.
Vanaf 1 januari 2021 is vervolg gegeven aan het jaarlijks uitvoeren van onderhoudswerkzaamheden aan ons watersysteem. Onderhoudswerk kan onder andere bestaan uit maaiwerk, vervangen van oeverbescherming en het reinigen van randvoorzieningen zoals olieafscheiders en facetfilters.
Mogelijk dat op kritische uitstroomlocaties een eerste maaiwerkronde wordt uitgevoerd in de zomerperiode om uitstroming van water niet te belemmeren. Voor 2022 wordt hier een eerste inventarisatie opgesteld.

Bij aanpassingen aan het vuilwater- en of regenwaterstelsel wordt, indien noodzakelijk, het oppervlaktewatersysteem opgenomen in de modelberekeningen.
Vanuit het project Beheer oppervlaktewater bebouwd gebied worden in samenwerking met waterschap Scheldestromen enkele duikers in Schoondijke en Eede gereinigd en geïnspecteerd en worden nadere afspraken gemaakt over de te verrichten onderhoudswerkzaamheden.

Kengetallen:	
Oppervlaktewater	11 ha
Oever	43 km

Openbare verlichting
Het beleids- en beheerplan Openbare verlichting 2013-2022 is op 27 september 2012 vastgesteld. Doel is om aan de hand van diverse uitgangspunten, zoals verkeersveiligheid, sociale veiligheid, leefbaarheid, energieverbruik en milieu het beleid en beheer ten aanzien van de openbare verlichting in de gemeente Sluis vast te stellen. De toe te passen verlichtingskwaliteit is gebaseerd op de richtlijn Openbare verlichting 2011.
In verband met energiebesparing en de verbeterde lichtopbrengsten van de LED armaturen zullen oude, energie onvriendelijke installatieonderdelen in de komende 10 jaar worden vervangen. De hogere kapitaallasten kunnen worden opgevangen binnen de totale exploitatiekosten, omdat door het vervangen van de verouderde verlichting de gemiddelde energie- en onderhoudskosten per lichtpunt dalen. In vrijwel alle gevallen wordt LED toegepast bij nieuwbouw en vervanging.
Het beheer en onderhoud van de openbare verlichting wordt door 11 Zeeuwse gemeenten, waterschap Scheldestromen, provincie Zeeland en havenbedrijf North Sea Port gezamenlijk aanbesteed.

Kengetallen:	
Lichtmasten	6.258
Conventionele Armaturen	3.912
Conventionele Lampen	4.292
LED armaturen	2.501
Abri's gemeente Sluis	21 st.
Abri's Clear Channel	9 st.

Groenvoorzieningen
In het Groenbeheerplan 2017-2021 is het onderhoudsniveau van het openbaar groen en de begraafplaatsen vastgelegd. De gemeente Sluis onderhoudt het groen op kwaliteitsniveau B. Dit is het basisniveau waarbij het groen netjes en eenduidig onderhouden wordt, maar er hier en daar geringe mate van onkruidgroei en zwerfvuil geaccepteerd wordt. Het werk wordt deels door eigen personeel en deels door inhuur Dethon en aannemers uitgevoerd. Eind 2021 wordt voor de jaren 2022-2026 een nieuw beheerplan opgesteld. Voor het groenbeheer wordt gebruik gemaakt van het beheerprogramma Obsurv.
De raming voor het onderhoud van het groen in de begroting is gebaseerd op het vastgestelde Groenbeheerplan 2017-2021, aangevuld met de areaaluitbreiding in de afgelopen jaren.

Kengetallen:	
Bomen	14.477 st.
Straatmeubilair (excl strandreinigingsbestek)	1.672 st.
Hagen	30.958 m
Blokhagen	24.639 m2
Bosplantsoen	301.526 m2
Bos	82.582 m2
Grassen	1.736.771 m2
Sierheesters/vaste planten	104.502 m2
Rozen	3.533 m2
Half verhardingen	88.608 m2

Zwartegrond(incl begraafplaatsen)	52.935 m2
Waterpartijen/vijvers	14 st

Civiele kunstwerken/bruggen

Op basis van inspecties wordt een meerjarenonderhoudsplanning opgesteld en jaarlijks geactualiseerd.
De laatste jaarlijkse onderhoudsinspectie vond plaats in 2021. Daaruit voortvloeiend worden ook de benodigde herstel- en onderhoudsmaatregelen uitgevoerd en worden tevens alle objecten gereinigd.
De raming in de (meerjaren) begroting is gebaseerd op het Beheerplan 2021-2031, aangevuld met de areaaluitbreiding van de afgelopen jaren.

Kengetallen:	
Bruggen	29 st.
Trappen	33 st.
Banken	1 st.
Vlonders/looplijn	22 st.
Strandovergangen	3 st
Tunnel	1 st

Speelterreinen
In 2020 is er een nieuw beleidsplan Speelvoorzieningen vastgesteld. Met deze nieuwe uitgangspunten en in het kader van de zorgplicht voor de openbare ruimte wordt voor de vervanging van speelwerktuigen en ondergronden van speelterreintjes een onderhoudsbeheerplan opgesteld voor de periode 2022-2031. De jaarlijkse kosten voor groot onderhoud worden in het investeringsplan (geplande vervangingen) opgenomen. Het kwaliteitsniveau van de speeltoestellen is vastgelegd in de landelijke wetgeving, namelijk het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen (WAS). Om te voldoen aan de wettelijke verplichting voor de veiligheid vindt ieder jaar een grote technische inspectie plaats. Daarnaast vindt iedere 6 weken een visuele inspectie plaats. Deze 6-wekelijkse inspectie wordt uitgevoerd door onze buitendienstmedewerkers. De resultaten van deze inspecties worden vastgelegd in een logboek. Voortvloeiende werkzaamheden uit deze inspecties worden direct door eigen dienst of leverancier uitgevoerd.

Kengetallen:	
Speelterreinen (incl Groede Podium)	62
Speeltoestellen	391

Gebouwen
Op 26 september 2012 is de nota Strategisch eigendommenbeleid vastgesteld met als onderdeel het beheerplan Gebouwen 2013-2020. In dit beheerplan is de onderhoudsbehoefte van alle gemeentelijke gebouwen in beeld gebracht. Voor de uitvoering van dit onderhoud is gekozen voor ambitieniveau 1, sober en doelmatig, waarbij ook achterstallig en preventief onderhoud wordt uitgevoerd. Eind 2021 wordt het beheerplan geactualiseerd voor de komende jaren, waarbij ook aandacht besteed zal worden aan de thema's duurzaamheid en toegankelijkheid.
Daadwerkelijke uitvoering van gepland onderhoud cq. investeringen is afhankelijk van de feitelijke situatie, waarbij ook actuele beleidsstukken meewegen.

Totaal hebben we nu ca. 98 gebouwen in beheer en onderhoud. Het betreft allerlei soorten gebouwen, van baarhuisjes tot Belfort.

Gebouw	2021	2022	2023
Ledeltheater Oostburg	35.000	35.000	
T.l.v. de onderhoudsreserve gebouwen	**35.000**	**35.000**	**0**

De ramingen in deze begroting zijn gebaseerd op het huidige beheerplan. Daadwerkelijke uitvoering van gepland onderhoud cq. investeringen is afhankelijk van de feitelijke situatie, waarbij ook actuele beleidsstukken meewegen.

Kengetallen:	
Gebouwen	98

Paragraaf Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn organisaties waaraan de gemeente zich bestuurlijk en financieel verbonden heeft. Het Besluit begroting en verantwoording (BBV) geeft als definitie: een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publieke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft.

Een financieel belang is een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat of het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Bestuurlijk belang is zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van stemrecht.
Een verbonden partij komt tot stand wanneer er een publiek belang is bij de uitvoering van een taak die de gemeente niet perse zelf hoeft uit te voeren en andere instrumenten zoals bijvoorbeeld inkoop of subsidie niet toereikend zijn. Het heeft in dat geval een meerwaarde om een zelfstandige organisatievorm te kiezen die het beste past bij de uitvoering. De gemeente Sluis blijft wel de eindverantwoordelijkheid houden voor het realiseren van de beoogde doelstellingen van de programma's.
De gemeente Sluis heeft met veel instanties een relatie, het is niet de bedoeling om over elk van hen in dit kader te rapporteren. Het criterium dat wordt gehanteerd is de combinatie van een aanmerkelijk financieel en bestuurlijk belang. Hierna wordt ingegaan op de belangrijkste verbonden partijen.

Overzicht verbonden partijen

De verbonden partijen zijn onderverdeeld in:
- publiekrechtelijke organisaties;
- vertegenwoordiging in vennootschappen/stichtingen en verenigingen.

Deelname in publiekrechtelijke rechtspersonen (WGR)	Vertegenwoordiging in vennootschappen (BV/NV)/ Stichtingen en Verenigingen
1. Veiligheidsregio Zeeland	7. Dethon
2. Sabewa Zeeland	8. PZEM N.V.
3. Openbaar Lichaam Afvalstoffenverwijdering Zeeland (OLAZ)	9. NV Economische Impuls Zeeland
4. Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Zeeland	10. Holding Zeeuwse Visveiling B.V.
5. SWV Collectief Vervoer Zeeuwsch-Vlaanderen	11. N.V. Bank Nederlandse Gemeenten
6. Gemeenschappelijke gezondheidsdienst Zeeland	12. Vereniging van Nederlandse Gemeenten
	13. Vereniging Zeeuwse Gemeenten

Publiekrechtelijke organisaties

Veiligheidsregio Zeeland

Verband	
Naam	Veiligheidsregio Zeeland
Website	www.vrzeeland.nl
Vestigingsplaats	Middelburg
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Inhoud	
Doelstelling en Visie	De VRZ heeft doelstellingen en prioriteiten vastgelegd in haar Beleidsplan 2016 – 2019. Dit beleidsplan is tot stand gekomen met medewerking van de medewerkers VRZ, bestuurders, gemeenteraadsleden en onze netwerkpartners. Het beleidsplan is thematisch ingedeeld en gaat in op de risico's die voorkomen binnen de grenzen van onze veiligheidsregio. Hierbij is er onder ander aandacht voor: Nucleaire veiligheid, waterveiligheid en maritieme hulpverlening, transportrisico's, chemische industrie, Maatwerk in brandweerzorg, samenleving, zelfredzaamheid en samenredzaamheid, vergrijzing en zorg.
Bestuurlijke relatie	
Deelnemers	Naast Sluis: de gemeenten Middelburg, Vlissingen, Goes, Terneuzen, Schouwen-Duiveland, Tholen, Noord-Beveland, Borsele, Reimerswaal, Hulst, Kapelle en Tholen.
Vertegenwoordiging	Algemeen bestuur
Portefeuillehouder	Burgemeester mr. M.M.D. Vermue
Financiële positie	
Totale begroting (exploitatie)	€ 35.834.798
Bijdrage gemeente Sluis (raming 2022)	€ 2.360.994
Eigen Vermogen (raming 2022)	€ 1.675.080
Vreemd Vermogen (raming 2022)	€ 29.377.254
Bedrijfsresultaat (raming 2022)	
Relatie met programmabegroting	
Programma	4 - Bestuur en veiligheid

Sabewa Zeeland

Verband	
Naam	Sabewa Zeeland
Website	www.sabewazeeland.nl
Vestigingsplaats	Terneuzen
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Inhoud	
Doelstelling en Visie	Het beogen dat de werkzaamheden op een zodanige schaal worden georganiseerd dat hierdoor minder sprake is van kwetsbaarheid, dat de kwaliteit gehandhaafd of mogelijk verbeterd wordt en efficiëncyvoordeel wordt behaald.
Bestuurlijke relatie	
Deelnemers	Naast Sluis: de gemeenten Borsele, Goes, Hulst, Kapelle, Reimerswaal, Terneuzen, Tholen en Waterschap scheldestromen
Vertegenwoordiging	Algemeen Bestuur
Portefeuillehouder	Wethouder J. Werkman
Financiële positie	
Totale begroting (exploitatie)	€ 6.215.000
Bijdrage gemeente Sluis (raming 2022)	€ 658.339
Eigen Vermogen (raming 2022)	€ 94.000
Vreemd Vermogen (raming 2022)	€ 4.912.000
Bedrijfsresultaat (raming 2022)	€ -
Relatie met programmabegroting	
Programma	5 - Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien

Openbaar Lichaam Afvalstoffenverwijdering Zeeland (OLAZ)

Verband		
	Naam	Openbaar lichaam afvalstoffenverwijdering Zeeland
	Website	-
	Vestigingsplaats	Nieuwdorp
	Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Inhoud		
	Doelstelling en Visie	Het doel van de Gemeenschappelijke regeling afvalstoffenverwijdering Zeeland (O.L.A.Z.) is de behartiging van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemers op het gebied van afvalstoffenverwijdering.
Bestuurlijke relatie		
	Deelnemers	Naast Sluis: de gemeenten Borsele, Goes, Hulst, Kapelle, Middelburg, Noord-Beveland, Reimerswaal, Schouwen-Duiveland, Terneuzen, Tholen, Veere en Vlissingen.
	Vertegenwoordiging	Algemeen Bestuur
	Portefeuillehouder	Wethouder M.P.E. de Feijter
Financiële positie		
	Totale begroting (exploitatie)	€ 23.404.697
	Bijdrage gemeente Sluis (raming 2022)	€ 1.428.330
	Eigen Vermogen (raming 2022)	€ 428.940
	Vreemd Vermogen (raming 2022)	€ 10.541.377
	Bedrijfsresultaat (raming 2022)	€ -
Relatie met programmabegroting		
	Programma	1 - Ruimte en beheer

Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Zeeland

Verband		
	Naam	Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Zeeland
	Website	www.rud-zeeland.nl
	Vestigingsplaats	Terneuzen
	Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Inhoud		
	Doelstelling en Visie	Samen werken aan een schone en veilige werk- en leefomgeving door middel van klantvriendelijk, professioneel, doelmatig en conform vastgestelde kwaliteitseisen en dienstverleningsnormen.
Bestuurlijke relatie		
	Deelnemers	Naast Sluis: de gemeenten Borsele, Goes, Hulst, Kapelle, Middelburg, Noord-Beveland, Reimerswaal, Schouwen-Duiveland, Terneuzen, Tholen, Veere en Vlissingen, de provincie Zeeland en waterschap Scheldestromen.
	Vertegenwoordiging	Algemeen Bestuur
	Portefeuillehouder	Wethouder P.P.M Ploegaert MPM
Financiële positie		
	Totale begroting (exploitatie)	€ 10.275.000
	Bijdrage gemeente Sluis (raming 2022)	€ 744.100
	Eigen Vermogen (raming 2022)	€ 800.000
	Vreemd Vermogen (raming 2022)	€ 1.000.000
	Bedrijfsresultaat (raming 2022)	€ -
Relatie met programmabegroting		
	Programma	1 - Ruimte en beheer

SWV Collectief Vervoer Zeeuwsch-Vlaanderen

Verband		
Naam	SWV collectief vervoer Zeeuwsch-Vlaanderen	
Website	-	
Vestigingsplaats	Terneuzen	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	
Inhoud		
Bestuurlijke relatie		
Deelnemers	Naast gemeente Sluis: de gemeenten Hulst en Terneuzen	
Vertegenwoordiging	Dagelijks Bestuur	
Portefeuillehouder	Wethouder M.J. Poissonnier-Dekker	
Financiële positie		
Totale begroting (exploitatie)		€ 5.004.660
Bijdrage gemeente Sluis (raming 2022)		€ 1.398.964
Eigen Vermogen (raming 2022)		€ -
Vreemd Vermogen (raming 2022)		€ 355.000
Bedrijfsresultaat (raming 2022)		€0 Alle uitgaven komen ten laste van de deelnemende gemeenten
Relatie met programmabegroting		
Programma	3 - Sociaal domein	

Gemeenschappelijke gezondheidsdienst Zeeland

Verband		
	Naam	GGD Zeeland
	Website	www.ggdzeeland.nl
	Vestigingsplaats	Goes
	Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Inhoud		
	Doelstelling en Visie	Het openbaar lichaam is ingesteld met als doel behartigen van de gezamenlijke belangen van de deelnemers met bovenstaande wet- en regelgeving. Gerefereerd wordt aan de Wet publieke gezondheid, de Wet veiligheidsregio's en de Wet op de lijkbezorging.
Bestuurlijke relatie		
	Deelnemers	Naast Sluis: de gemeenten Borsele, Goes, Hulst, Kapelle, Middelburg, Noord-Beveland, Reimerswaal, Schouwen-Duiveland, Terneuzen, Tholen, Veere en Vlissingen
	Vertegenwoordiging	Algemeen Bestuur
	Portefeuillehouder	Wethouder J. Werkman
Financiële positie		
	Totale begroting (exploitatie 2022)	€ 138.486.658
	Bijdrage gemeente Sluis (raming 2022)	€ 928.804
	Eigen Vermogen (raming 2022)	€ 3.338.000
	Vreemd Vermogen (raming 2022)	€ 2.255.000
	Bedrijfsresultaat (raming 2022)	€ -371.700
Relatie met programmabegroting		
	Programma	3 - Sociaal domein

Vennootschappen, Stichtingen en Verenigingen

Dethon

Verband		
	Naam	Dethon
	Website	www.dethon.nl
	Vestigingsplaats	Terneuzen
	Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Inhoud		
	Doelstelling en Visie	De Dethon voert voor de gemeente de taken op grond van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) uit. Daarnaast is in de deze gemeenschappelijke regeling het WSP (werkservicepunt) opgenomen dat voorziet in het verbinden van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Via deze gemeenschappelijke regeling worden verschillende re-integratieprojecten gerealiseerd.
Bestuurlijke relatie		
	Deelnemers	Naast Sluis: de gemeenten Hulst en Terneuzen.
	Vertegenwoordiging	Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur
	Portefeuillehouder	Wethouder M.J. Poissonnier-Dekker
Financiële positie		
	Totale begroting (exploitatie)	€ 14.561.840
	Bijdrage gemeente Sluis (raming 2022)	€ 649.084
	Eigen Vermogen (raming 2022)	€ 1.486.734
	Vreemd Vermogen (raming 2022)	€ 11.531.266
	Bedrijfsresultaat (raming 2022)	€ -
Relatie met programmabegroting		
	Programma	3 - Sociaal domein

PZEM N.V.

Verband	
Naam	PZEM NV
Website	www.pzem.nl
Vestigingsplaats	Middelburg
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Inhoud	
Doelstelling en Visie	PZEM richt zich op productie, handel en levering van energieproducten en -diensten op de zakelijke markt.
Bestuurlijke relatie	
Deelnemers	Provincies Zeeland, Noord-Brabant en Zuid-Holland. Gemeenten: Sluis, Terneuzen, Hulst, Vlissingen, Middelburg, Veere, Borsele, Goes, Kapelle, Reimerswaal, Noord-Beveland, Tholen, Schouwen-Duiveland, Woensdrecht, Bergen op Zoom en Goeree-Overflakkee.
Vertegenwoordiging	Algemene vergadering aandeelhouders
Portefeuillehouder	Wethouder M.J. Poisonnier-Dekker
Financiële positie	
Totale begroting (exploitatie)	N.V.T.
Bijdrage Gemeente Sluis (raming 2020)	Dividenduitkering nnb.
Eigen Vermogen 01-01-2020	€ 1.346.621.000
Eigen Vermogen 31-12-2020	€ 1.376.990.000
Vreemd Vermogen 01-01-2020	€ 940.039.000
Vreemd Vermogen 31-12-2020	€ 850.880.000
Bedrijfsresultaat (2020)	€ -21.841.000
Relatie met programmabegroting	
Programma	2 - Economie

NV Economische Impuls Zeeland

Verband	
Naam	NV Economische Impuls Zeeland
Website	www.impulszeeland.nl
Vestigingsplaats	Middelburg
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap
Inhoud	
Doelstelling en Visie	NV Economische Impuls Zeeland (Impuls) werkt samen met ondernemers aan een innovatief en economisch gezond Zeeland. Dit doen ze onder andere door ondernemers hulp te bieden bij het vestigen van bedrijven en door verschillende projecten te ondersteunen.
Bestuurlijke relatie	
Deelnemers	ABN AMRO, Dow Benelux BV, gemeente Borsele, gemeente Goes, gemeente Hulst, gemeente Kapelle, gemeente Middelburg, gemeente Noord-Beveland, gemeente Reimerswaal, gemeente Schouwen-Duiveland, gemeente Sluis, gemeente Terneuzen, gemeente Tholen, gemeente Veere, gemeente Vlissingen, Kamer van Koophandel voor Zuidwest-Nederland, Provincie Zeeland en Rabobank.
Vertegenwoordiging	Aandeelhouder
Portefeuillehouder	Wethouder J. Werkman
Financiële positie	
Totale begroting (exploitatie)	Nnb
Bijdrage Gemeente Sluis 2021	€ 29.405
Eigen Vermogen 01-01-2020	€ 3.944.949
Eigen Vermogen 31-12-2020	€ 4.872.542
Vreemd Vermogen 01-01-2020	€ 1.474.688
Vreemd Vermogen 31-12-2020	€ 3.388.503
Bedrijfsresultaat (2020)	€ 66.291
Relatie met programmabegroting	
Programma	2 - Economie

Holding Zeeuwse Visveiling B.V.

Verband		
	Naam	Holding Zeeuwse Visveiling B.V.
	Website	www.zeeuwsevisveilingen.nl
	Vestigingsplaats	Vlissingen
	Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Inhoud		
	Doelstelling en Visie	Per 1 januari 2005 is de Zeeuwse Visveiling B.V. opgericht. Deze Holding bezit de aandelen van de Zeeuwse Visveiling Breskens NV en de aandelen van de Zeeuwse Visveiling Vlissingen BV, die hierdoor per dezelfde datum zij gefuseerd. Doel van de fusie was het neerzetten van een sterke visveilingorganisatie in Zeeland om de marktpositie te versterken, de kosten te reduceren, de service aan de vissers en vishandel te continueren en beter op toekomstige ontwikkelingen in te spelen. De gemeenten Sluis en Vlissingen bezitten aandelen in de Holding Zeeuwse Visveiling BV. De verhouding is hierbij 35:65.
Bestuurlijke relatie		
	Deelnemers	Naast de gemeente Sluis, de gemeente Vlissingen.
	Vertegenwoordiging	Aandeelhouder
	Portefeuillehouder	Wethouder M.J. Poissonnier-Dekker
Financiële positie		
	Totale begroting (exploitatie)	N.V.T.
	Bijdrage Gemeente Sluis (raming 2020)	Mogelijk verlies van de veiling te Breskens komt voor rekening van de gemeente Sluis als reserve van de Visveilig niet toereikend is. De gemeente Sluis is niet verantwoordelijk voor het verlies van de Visveiling Vlissingen BV.
	Eigen Vermogen 01-01-2020	€ 5.479.314
	Eigen Vermogen 31-12-2020	€ 5.176.108
	Vreemd Vermogen 01-01-2020	€ 287.928
	Vreemd Vermogen 31-12-2020	€ 54.990
	Bedrijfsresultaat (raming 2020)	€ -303.206
Relatie met programmabegroting		
	Programma	2 - Economie

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten

Verband		
Naam	N.V. Bank Nederlandse gemeenten	
Website	www.bng.nl	
Vestigingsplaats	Den Haag	
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap	
Bestuurlijke relatie		
Deelnemers	Nederlandse gemeenten	
Vertegenwoordiging	Aandeelhouder	
Portefeuillehouder	Wethouder J. Werkman	
Financiële positie		
Dividenduitkering gem. Sluis (raming 2020)		€ 10.140
Eigen Vermogen 01-01-2020		€ 4.887.000.000
Eigen Vermogen 31-12-2020		€ 5.097.000.000
Vreemd Vermogen 01-01-2020		€ 144.802.000.000
Vreemd Vermogen 31-12-2020		€ 155.262.000.000
Bedrijfsresultaat (2020)		€ 221.000.000
Relatie met programmabegroting		
Programma	5 - Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien	

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Verband	
Naam	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Website	www.vng.nl
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Vereniging
Inhoud	
Doelstelling en Visie	1. De Vereniging heeft ten doel haar leden collectief en individueel bij te staan bij de vervulling van hun bestuurstaken. 2. De Vereniging heeft voorts tot doel voor de leden of groepen van leden afspraken te maken met andere overheden over het arbeidsvoorwaardenbeleid in de overheidssector. 3. De Vereniging heeft tevens ten doel het behartigen van de belangen van haar leden welke samenhangen met de door hen uitgevoerde bestuurs- en beheerstaken alsook de met deze taken samenhangende: a. voorwaarden, tarieven en prijzen voor (onder andere energie gerelateerde) producten en diensten, alsmede; b. de overige aan het gebruik van hierboven genoemde producten gerelateerde kosten en voorwaarden.
Bestuurlijke relatie	
Deelnemers	Naast Sluis: Alle Nederlandse gemeenten.
Vertegenwoordiging	Lidmaatschap en stemrecht.
Portefeuillehouder	Burgemeester mr. M.M.D. Vermue
Financiële positie	
Totale begroting (exploitatie 2019)	
Contributie	€ 96.823
Eigen Vermogen 01-01-2020	€ 64.627.000
Eigen Vermogen 31-12-2019	€ 62.379.000
Vreemd Vermogen 01-01-2019	€ 88.985.000
Vreemd Vermogen 31-12-2019	€ 94.719.000
Bedrijfsresultaat (2019)	€ -3.691.000
Relatie met programmabegroting	
Programma	4 - Bestuur en veiligheid

Vereniging Zeeuwse Gemeenten

Verband		
	Naam	Vereniging Zeeuwse gemeenten
	Website	www.vng.nl/vzg
	Vestigingsplaats	Vlissingen
	Rechtsvorm	Vereniging
Inhoud		
	Doelstelling en Visie	Het behartigen van belangen die aan haar leden gemeenschappelijk eigen zijn.
	Deelnemers	Naast Sluis: de gemeenten Borsele, Goes, Hulst, Kapelle, Middelburg, Noord-Beveland, Reimerswaal, Schouwen-Duiveland, Terneuzen, Tholen, Veere en Vlissingen.
Bestuurlijke relatie		
	Vertegenwoordiging	Voorzitter en Bestuurslid
	Portefeuillehouder	Burgemeester mr. M.M.D. Vermue
Financiële positie		
	Totale begroting (exploitatie 2022)	€ 649.037
	Contributie 2022 (0,48 per inwoner)	€ 11.119
	Eigen Vermogen 31-12-2020	€ 47.607
	Vreemd Vermogen 31-12-2020	€ 31.458
	Bedrijfsresultaat 2022	€ 537
Relatie met programmabegroting		
	Programma	4 - Bestuur en veiligheid

Paragraaf Financiering

De paragraaf Financiering behandelt de treasuryfunctie van de gemeente. In deze paragraaf komt het risicobeheer en de ontwikkeling van de financieringsportefeuille van de gemeente aan de orde. De treasuryfunctie heeft als doel tegen gunstige condities en tegen zo laag mogelijke kosten te voorzien in de benodigde financieringsmiddelen en daarbij risico's zoveel mogelijk uit te sluiten. De Wet financiële decentrale overheden (Wet fido) geeft het kader waarbinnen we de treasuryfunctie uitvoeren.

Beleid en ontwikkelingen

Aantrekken geldlening
Indien de gemeente Sluis geld nodig heeft kunnen we 'kort' geld of 'lang' geld aantrekken. Op het moment dat de gemeente geld nodig heeft wordt gekeken naar de op dat moment geldende marktomstandigheden.

- De kasgeldlimiet is het maximumbedrag aan leningen en kredieten dat de gemeente mag op nemen;
- Zolang de rente van kort geld lager is dan bij lang geld worden alleen kasgeldleningen afgesloten;
- Omzetten van kort geld naar lang geld bij:
    - overschrijding kasgeldlimiet;
    - zodra kort geld duurder wordt dan lang geld.
- Langlopende geldleningen worden in principe voor 20 jaar aangegaan;
- Bij een gunstig rentepercentage wordt gekeken of een langere looptijd gewenst is;
- De gemeente Sluis heeft geen geldlening met tussentijdse rentewijzigingen;
- De gemeente Sluis voldoet aan de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet (bedragen x € 1.000)	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Begrotingstotaal	77.604	77.016	77.918	78.712
Toegestane kasgeldlimiet (8,5%)	6.596	6.546	6.623	6.691

Renterisiconorm (bedragen x € 1.000)	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Begrotingstotaal	77.604	77.016	77.918	78.712
Renterisiconorm 20% (van begrotingstotaal)	15.521	15.403	15.584	15.742
Aflossingen vaste schuld	5.155	4.980	5.305	4.879
Ruimte onder de renterisiconorm	10.366	10.423	10.279	10.863

Financieringsbehoefte en leningenportefeuille
Als gemeente Sluis maken we onder de huidige omstandigheden zoveel mogelijk gebruik van 'kort' geld aangezien dit voordeliger is dan 'lang' geld. Volgens de prognose zal het kasgeldlimiet in het vierde kwartaal 2021 en in het eerste kwartaal 2022 worden overschreden. Het is de verwachting dat daarmee in het 2e kwartaal 2022 een vaste geldlening aangetrokken dient te worden. Ervan uitgaande dat de rente van kort geld voordeliger is dan de rente van lang geld, zal een vaste geldlening worden aangetrokken ter hoogte van de kasgeldlimiet. In de begroting 2022 houden we rekening met het aantrekken van een vaste geldlening van € 6,5 miljoen tegen een rentepercentage van 2%.

Veel gemeenten, zoals ook Sluis, trekken niet voor iedere investering een aparte lening aan, maar financieren het geheel van investeringen (integrale financiering). De rentelasten worden door middel van de renteomslagmethode toegerekend aan alle investeringen en maken vervolgens deel uit van de betreffende programma's. Voor 2021 bedraagt het renteomslagpercentage 1,17%. De totale rentelasten die worden toegerekend bedragen € 1.342.770.

Renteschema

			x € 1.000
a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	€	1.473
b.	De externe rentebaten	-/- €	15
	Totaal door te rekenen externe rente	€	1.458
c.	Rente die aan grondexploitatie moet worden doorberekend	-/- €	59
	Rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/- €	
	Saldo door te rekenen externe rente	**€**	**1.399**
d1.	Rente over eigen vermogen	€	
d2.	Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	€	
	De aan taakvelden toe te rekenen rente	**€**	
e.1	De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/- €	1.343
e.2	De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (annuiteit)	-/- €	56
f.	**Renteresultaat op het taakveld Treasury**	**€**	**0**

Paragraaf Bedrijfsvoering

In deze paragraaf geven we een doorkijk in de ontwikkelingen in 2022 op het gebied van de bedrijfsvoering (personeel en organisatie). Conform de richtlijnen van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) lichten we in deze paragraaf ook de overhead toe.

Organogram

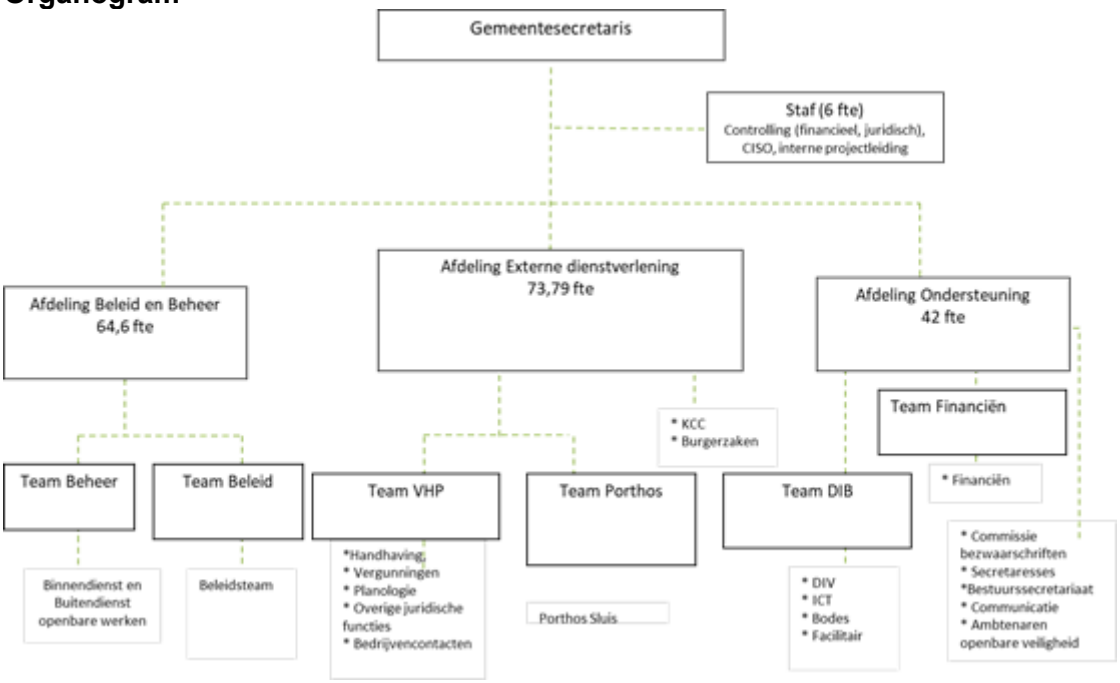

De vaste formatie per 1 januari 2022 bedraagt 186,39 fte, en is daarmee gelijk aan de formatie in 2021. In de structuur van de organisatie, het organogram, wordt per 1 januari 2022 een wijziging doorgevoerd. Dit heeft te maken met de aankomende wetswijziging over de rechtmatigheidsverantwoording waarover u tijdens de informatieve raadsbijeenkomst op 20 mei 2021 bent bijgepraat, en op 8 juli 2021 besloten heeft (controleprotocol en normenkader). Ter voorbereiding op deze wetswijziging zijn de staf-functies (waaronder controlling en CISO) geformaliseerd. Dit om de onafhankelijke rol die de rechtmatigheidsverantwoording vraagt, in onze organisatie te borgen. De formalisering is een verplaatsing van bestaande functies en vindt budgettair-neutraal plaats. In de staf komt daarnaast de nieuwe functie van concerncontroller. Deze wordt gerealiseerd binnen de bestaande formatie, door omvorming van een vacature wegens pensionering. In de begroting is een personeelsbudget opgenomen van € 14.627.820. Dit is gelijk aan 2021, met inachtneming van 1,2 % indexering.

Speerpunten 2022

In 2020 en 2021 heeft het coronavirus een grote impact gehad op de aard en omvang van de bedrijfsvoering, de werkbelasting en de arbeidsomstandigheden. Via onder andere de rapportages in de Planning & Controlcyclus en de jaarlijkse informatiecarrousels P&O hebben wij u hierin meegenomen. Na 2 dynamische jaren kijken wij vooruit naar 2022 als het jaar waarin we kunnen werken vanuit een ‘nieuw normaal’. We behouden daarbij de goede dingen die we in coronatijd geleerd hebben. De speerpunten voor 2022 zijn als volgt:

1. Organisatieontwikkeling (Sluis Opgeschut)
   De coronajaren zijn een organisatieontwikkeling op zich te noemen. Aangepaste processen, andere werkvormen, nieuwe manieren van samenwerking en veel creativiteit en flexibiliteit zijn ingezet om de reguliere bedrijfsvoering en de crisis- en coronataken te kunnen vervullen.

Het lerend vermogen en de kwaliteiten van de organisatie zijn daarbij flink uitgedaagd geweest. In 2022 bouwen wij hierop voort. We geven opvolging aan het medewerkersonderzoek 2021 waarin per cluster en team én organisatiebreed aandachtspunten en kansen naar voren komen. Dit zowel op het vlak van Strategie (doelen, bedrijfsprocessen en beheersing) als op het gebied van Cultuur (houding, gedrag en samenwerking). Per cluster en team zijn 2 tot 3 punten benoemd die vanuit de groepen zelf opvolging krijgen. Daarnaast gaan we aan de slag met de organisatiebrede rode draden die het onderzoek laat zien:

- Werkvoorraad (balans taken-menskracht / organisatie)
- Herstelbehoefte
- Het vasthouden (en vergroten) van de verbinding tussen clusters en teams.

Wij hebben de afgelopen jaren met ons management steeds prioriteiten gesteld om de balans tussen werkvoorraad en menskracht zo acceptabel mogelijk te houden. Desondanks is de werkbelasting bovenmatig zwaar geweest en heeft veel werk in de avonden en weekenden plaatsgehad. Naast de extra werkzaamheden als gevolg van corona, heeft dit ook te maken met nieuwe wettelijke taken, toenemende en veranderende vraag van onze klanten en ons algehele ambitieniveau (keuzes maken). Een nieuwe werkelijkheid die ook in 2022 onze volle aandacht vraagt.

We vervolgen de projecten die voortkomen uit Sluis Opgeschut. Met het oog op de rechtmatigheidsverantwoording hebben het goed inrichten van processen, procesoptimalisatie en procesbeheersing prioriteit. De scrummethodiek zal bij de uitvoering van deze projecten opnieuw worden ingezet. Ook het lean werken en denken (vereenvoudiging van processen) blijft in tact.

Gedurende 2022 voeren wij, volgend op het medewerkersonderzoek, tussentijdse effectmetingen uit om te kijken wat de opbrengsten van de ingezette acties zijn. In overleg met ons management zullen wij waar nodig bijstellen of bijsturen.

2. Toekomstbestendig en flexibel werken
   Wij bereiden momenteel, in samenspraak met onze medezeggenschap, een Regeling ‘Toekomstbestendig en flexibel werken’ voor. Deze heeft als uitgangspunt een combinatie van thuis werken en op kantoor werken (hybride systeem). In de Regeling worden de randvoorwaarden vastgelegd waarin dit mogelijk kan worden gemaakt. Voorbeelden daarvan zijn wet- en regelgeving (thuiswerkbeleid), Arbo-technische zaken, ICT-aspecten en eventuele gevolgen voor de inrichting van de gebouwen. Inzet is dat in 2022 een combinatie van thuis werken en op kantoor werken mogelijk is, waarbij kwaliteit en kwantiteit van de werkzaamheden behouden blijven. Gedurende het jaar zullen wij tussentijds de ervaringen monitoren.

3. Arbeidsmarktcommunicatie
   De VNG en de landelijke personeelsmonitor gemeenten (A&O fonds) laten 2 uitdagingen zien voor gemeenten tussen 20.000 en 50.000 inwoners:

   - Uitstroom wegens pensionering is aanhoudend hoog
   - Het wordt steeds lastiger voor gemeenten om mensen jarenlang vast te houden.

   Zoals gerapporteerd in de paragraaf Bedrijfsvoering in de jaarrekening 2020 en toegelicht in de informatiecarrousel op 23 juni 2021 hebben ook wij met deze ontwikkelingen te maken. Dit vertaalt zich in onze uitstroom, doorstroom en instroom en in de doorlooptijd van vacatures. Op diverse functies is het bijzonder lastig om medewerkers te vinden. In 2020 en 2021 hebben wij getest met verschillende nieuwe manieren van werving en selectie. Zo wordt er meer gebruik gemaakt van social media

en is deelgenomen aan banenmarkten (onder andere Rootzz Zeeuws-Vlaanderen en HZ University of Applied Sciences). Ook werken we samen met werving- en selectiebureaus.

Op basis van deze test-ervaringen hebben we een mix van wervingsinstrumenten ontwikkeld, die in 2022 zo gericht mogelijk ingezet wordt. Wij ondersteunen daarnaast initiatieven die regionaal, provinciaal en/of grensoverschrijdend worden voorzien om Zeeland en Zeeuws-Vlaanderen te promoten als aantrekkelijk werkgebied. We staan open voor stagiaires en zullen net als in 2021 actief stageplaatsen aanbieden (ook met het oog op de toekomst).

Bij het openstellen van vacatures zullen wij ook in 2022 het geldende afwegingskader Vacatures hanteren. Dat betekent dat per vacature wordt beoordeeld of, en zo ja hoe, deze opgevolgd wordt. De opties daarbij zijn: 1 op 1 invullen, invullen in hetzelfde werkveld maar met een geactualiseerd takenpakket (bijvoorbeeld als gevolg van nieuwe taken), niet invullen en de capaciteit elders in de organisatie inzetten, niet invullen en capaciteit achter de hand houden om waar nodig flexibel in te zetten.

4. Kansen in Bedrijfsvoering, Dienstverlening en Communicatie
   In coronatijd is versneld uitvoering gegeven aan het faciliteren van plaats- en tijdsonafhankelijk werken. Dit onder andere door de aanschaf en uitgifte van laptops en de bijhorende programma's (applicaties). Ook hebben wij een meerjarig beleidsplan voor onze Bedrijfsvoering vastgesteld. Hierin zijn toekomstige ontwikkelingen beschreven op het gebied van ICT, facilitair, financiën en documentaire informatievoorziening. Onderdeel daarvan zijn hardware, software, een nieuwe telefooncentrale en verdergaande digitalisering. Naast een toekomstbestendige bedrijfsvoering (wat past in Sluis Opgeschut) stimuleert het plan nieuwe kansen en mogelijkheden voor onze Dienstverlening en Communicatie. Zoals verwoord in programma 4 van deze begroting willen wij daarmee in 2022 verder aan de slag. Het goed inrichten van informatiemanagement hoort daar ook bij. Dit draagt bij aan de toenemende behoefte van bestuur en management aan sturingsinformatie.

   Wij vinden het van belang te kunnen leren van ervaringen elders en te kunnen schouwen of er wellicht nog meer kansen zijn. Om die reden zullen wij in 2022 weer deelnemen aan Vensters voor Bedrijfsvoering (VvB). Dit instrument geeft gemeenten, provincies en waterschappen zicht op hun bedrijfsvoering, dienstverlening én de verbetermogelijkheden. Daarnaast kan de eigen informatie vergeleken worden (benchmark) met die van andere organisaties en inspiratie worden opgedaan. VvB is een initiatief van onder andere de Vereniging van Gemeentesecretarissen, VNG Realisatie en ICTU (verbetering digitale dienstverlening met ICT).

Ziekteverzuim
Evenals de afgelopen jaren krijgt het ziekteverzuim ook in 2022 continu aandacht. Samen met de Arbo Unie volgen wij (potentieel) verzuim nauwlettend op. De afgelopen jaren is ons verzuimpercentage gedaald tot iets onder het landelijk gemiddelde voor gemeenten van onze omvang. Ons verzuim in 2020 was 5,35% en bestond voor 4,06% uit langdurig verzuim van 42 dagen of langer. De meldingsfrequentie in 2020 was 0,8. In 2022 willen we deze lijn vasthouden, en waar mogelijk verder naar beneden brengen. De landelijke gemiddelden zijn voor verzuim: 5,8% en voor meldingsfrequentie: 1,06%.

Inhuur derden
De afgelopen jaren bevatte de begroting een post Inhuur derden van € 142.000. Ten opzichte van het totale personeelsbudget is dit circa 1%. De meerjarige praktijk laat zien dat er jaarlijks gemiddeld 10% inhuur plaatsvindt met uiteenlopende aanleidingen en doelen (landelijk: 17%). Zo huren we bijvoorbeeld in bij grote ruimtelijke projecten, daar waar vacatures niet vervuld

worden, voor het tijdelijk opvangen van extra taken, en bij ziekte. We zoeken daarbij steeds naar een zo passend mogelijke dekking zoals projectbudget, vacatureruimte en de reserve Bedrijfsvoering. De feitelijke post inhuur derden blijft daarmee zo veel mogelijk afgeschermd voor onontkoombare situaties.
Gezien het jarenlange verschil tussen de begroting en de werkelijkheid is de post tegen het licht gehouden in het kader van realistisch begroten. Op basis daarvan wordt u voorgesteld de post te verhogen van 1% naar 5%. Het nieuwe bedrag voor deze post wordt daarmee €542.000.

In combinatie met de andere voornoemde posten (projectbudget, vacatureruimte en reserve Bedrijfsvoering) sluiten we daarmee beter aan op de werkelijke situatie.

Opleidingsbudget
In de begroting 2022 is een opleidingsbudget opgenomen van € 339.000. Dit budget is beschikbaar voor opleidingen in het kader van vakbekwaamheid en persoonlijke ontwikkeling.

Informatieveiligheid
Als gemeente werken we veel met privacygevoelige informatie. Informatiebeveiliging en beheersmaatregelen om risico's te beperken, zijn dan ook belangrijk. Wij hebben dit geborgd in ons informatieveiligheidsbeleid en bijhorende uitvoerings- en controleplannen. Onderdeel van deze controle zijn diverse audits die wij moeten uitvoeren. Ook in 2022 zullen wij de bevindingen daarvan aan u rapporteren (horizontale verantwoording), evenals aan de verschillende ministeries (verticale verantwoording). Wij sluiten daarbij aan bij de Planning & Controlcyclus.

Naast de formele verantwoordingen organiseren wij in 2022 een informatieve toelichting aan uw raad over informatiebeveiliging en privacy. In de organisatie worden bewustwordingssessies georganiseerd en werken we met nano-learning. Wekelijks ontvangen onze mensen per mail een digitale cursus van circa 5 minuten over aspecten van informatiebeveiliging en de rol (en mogelijke risico's) van het menselijk handelen.

Huisvesting
In 2022 wordt uitvoering gegeven aan de Risico Inventarisaties & Evaluaties (RI&E's) in het gemeentehuis en de werkplaatsen. In deze RI&E's staan concrete maatregelen om de werkomstandigheden veilig te houden. Dit gaat zowel om fysieke zaken (inrichting van ruimtes, opslag van materieel en dergelijke) als om het inregelen van processen, protocollen en andere interne veiligheidsmaatregelen. Onze organisatie beschikt over een BHV-team, een Interventieteam (inzet tijdens agressie-incidenten), een ARBO coördinator en een coördinator interne veiligheid. Daarnaast hebben wij in 2021 een Collegiaal Opvangteam ingericht. Onze medewerkers kunnen geconfronteerd worden met (agressie)incidenten of andere situaties die veel impact hebben. Wij vinden het van belang dat er daarna opvang en zorg plaatsvindt. Het Collegiaal Opvangteam, dat uit eigen (hiertoe opgeleide) mensen bestaat, draagt hier zorg voor.

Het gemeentehuis in Oostburg staat op de planning om de buitenzijde te laten verduurzamen (waaronder isolatie spouwmuren, vervanging glas, aanpassen plat dak). In afwachting van de uitkomsten van de lopende verkenning Vitaal West Zeeuws-Vlaanderen staat deze activiteit on hold. Binnen de onderhoudsreserve gemeentelijke gebouwen blijft hiervoor € 303.000 beschikbaar. Wij gaan in 2022 door met de verduurzaming van de gemeentelijke organisatie, door maatregelen in te zetten om de ecologische voetafdruk te verkleinen (waaronder verlichting, verwarming, inkoop en aanbesteding).

Overhead
Een verplicht onderdeel van de begroting is het overzicht Overhead. Hierbij wordt de volgende definitie van overhead gehanteerd (conform Vensters voor Bedrijfsvoering *):
Overhead is het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Tot de overhead horen alle functies die dit doel dienen. De overheadfuncties staan derhalve niet rechtstreeks ten dienste van de (externe) klant.

Het overzicht Overhead voor 2022 ziet er als volgt uit:

bedragen x € 1.000	**lasten**	**baten**	**saldo**
Bedrijfsvoering	100		100
Representatie	42		42
Archiefbewaarplaatsen	75		75
Overhead (personeelslasten)	2.292		2.292
ICT	1.800		1.800
DIV/archief	343		343
Facilitaire zaken	323		323
Financiën	983		983
Gemeentehuis Oostburg	1.017	26	991
P&O	1.516		1.516
Communicatie	528		528
Juridisch advies	296		296
Bezwaarschriften	167		167
Klachtencommissie	5		5
Totaal	**9.487**	**26**	**9.461**

* Vensters voor Bedrijfsvoering (VvB) is een instrument waarmee gemeenten, provincies en waterschappen zicht krijgen op hun bedrijfsvoering én de verbetermogelijkheden. Daarnaast kan de eigen informatie vergeleken worden met die van andere organisaties. Daarnaast kunt u de elementen van uw bedrijfsvoering vergelijken met die van andere organisaties. VvB is een initiatief van onder andere de Vereniging van Gemeentesecretarissen, kwaliteitsinstituut KING en ICTU (verbetering digitale dienstverlening met ICT).

Paragraaf Grondbeleid

In de paragraaf Grondbeleid wordt een beknopte toelichting gegeven op het te voeren grondbeleid in 2022. De exploitatie van de bedrijventerreinen en woningbouwplannen zijn apart toegelicht, onderverdeeld in plannen met en zonder exploitatieopzet.

Inleiding
In deze paragraaf Grondbeleid geven we een beknopte toelichting op het te voeren grondbeleid in 2022. De paragraaf Grondbeleid heeft in de begroting een kaderstellend karakter en in de jaarstukken bevat de paragraaf een verantwoording van hetgeen in de begroting is opgenomen.

Volgens artikel 16 Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (hierna: BBV) bevat de paragraaf grondbeleid ten minste de volgende onderwerpen:
1. Een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
2. Een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
3. Een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
4. Een onderbouwing van de geraamde winstneming;
5. De beleidsuitgangspunten omtrent de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

De wijze waarop vorm wordt gegeven aan deze onderwerpen in de paragraaf Grondbeleid is vormvrij. De gemeente Sluis beschikt over een afzonderlijke nota Grondbeleid, waardoor de paragraaf Grondbeleid meer een samenvattend karakter heeft, maar wel zelfstandig leesbaar moet blijven.

1. Een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van doelstellingen van de programma's

Op 25 februari 2021 stelde de raad het visiedocument Krachtig Verbonden 2021 vast, met daarin de doelstellingen ('wat willen we bereiken') van het ruimtelijk beleid benoemd. Bij de vaststelling zijn de zogenaamde 'hoe willen we het bereiken' vragen verplaatst naar een bijlage waardoor de juridische status van deze vragen is vervallen en zij enkel nog een informatieve status hebben. Dit betekent dat er voor meerdere beleidsvelden plannen en beleidsstukken worden opgesteld, voortvloeiend uit het visiedocument. De hoe-vragen vervullen bij de uitwerking van de verschillende beleidsstukken een richtinggevende functie. De gekozen ontwikkelingsrichting van het ruimtegebruik in relatie tot de doelstellingen in de verschillende programma's (zoals wonen, voorzieningen, recreatie, economie, landschap, verkeer en sociaal domein) worden in deze beleidsstukken neergelegd.

In het visiedocument is tevens de basis opgenomen voor de gemeentelijke bevoegdheden met betrekking tot verevening van bovenplanse kosten en bijdragen aan ruimtelijke ontwikkelingen. Deze zijn nader uitgewerkt in de nota Grondbeleid 2021, als herziening op de in 2016 vastgestelde nota Grondbeleid 2015-2020.
In de nota Grondbeleid 2021 wordt een duidelijke link gelegd tussen de beoogde beleidsdoelen zoals geformuleerd in het visiedocument en het te voeren grondbeleid om deze beleidsdoelen te bereiken. Ook de in het visiedocument omschreven verevening is in de nota Grondbeleid 2021 nader uitgewerkt. Vaststelling van de nota Grondbeleid 2021 is voorzien in september 2021.

2. De wijze waarop het grondbeleid wordt uitgevoerd

In de nota Grondbeleid worden de instrumenten weergegeven die de gemeente kan inzetten om de vastgestelde ruimtelijke beleidsdoelen te bereiken. Daarbij dient onderscheid te worden

gemaakt tussen actief grondbeleid, passief (faciliterend) grondbeleid of een tussenvorm waarbij sprake is van een samenwerking met private partijen. Van actief grondbeleid kan alleen sprake zijn als de te ontwikkelen gronden in eigendom zijn van de gemeente of in eigendom worden verworven.

De nota Grondbeleid 2021 is gericht op het voeren van situationeel grondbeleid. Dit betekent dat per ontwikkellocatie of project wordt gekeken naar de gewenste vorm van grondbeleid: actief, facilitair of een tussenvorm (samenwerking). Zo kan de gemeente verantwoord en gecontroleerd sturen op de ruimtelijke ambities en doelstellingen en per project bekijken welke vorm van grondbeleid het meest geschikt is om de ruimtelijke beleidsdoelstelling te bereiken. Ook het risicoprofiel en de opbrengstpotentie zijn belangrijke factoren voor de keuze van de vorm van grondbeleid.

Situationeel grondbeleid vereist van de gemeentelijke organisatie dat zij keuzes kan overzien en initiëren, zo nodig in samenwerking met marktpartijen. Hoeveel gemeentelijke regie gewenst is op een ontwikkellocatie, wordt voor een belangrijk deel bepaald door de doelstellingen en ambities per locatie. Deze vloeien voort uit het gemeentelijk beleid zoals vastgelegd in onder andere het coalitieakkoord en (de beleidsstukken voortvloeiend uit) het visiedocument.

Gemeentelijke grondexploitaties

De gemeente heeft in 2022 nog drie bestaande actieve grondexploitaties; dit betreffen allemaal bedrijventerreinen. Specifiek gaat het om de uitbreidingslocaties van de bedrijventerreinen Deltahoek, Stampershoek en Technopark.

Bij deze locaties is sprake van actief grondbeleid. Dit houdt in dat de gemeente een initiërende en actieve rol heeft en gedurende het gehele proces de regie in eigen handen houdt. De gemeente verwerft en verkoopt zelf de gronden en draagt zorg voor het bouw- en woonrijp maken, het inrichten van de openbare ruimte en het aanleggen van de infrastructuur. De bouwrijpe gronden worden uiteindelijk door de gemeente aan derden uitgegeven die vervolgens zorg dragen voor de bouw van het vastgoed.

De verwachting is dat de grondexploitatie van De Vlaschaard III eind 2021 is afgesloten en de grondexploitatie van Technopark 2e fase eind 2022 wordt afgesloten.

In 2022 wordt ook een nieuwe grondexploitatie aan de raad aangeboden; dit betreft een nieuwe uitbreiding van De Vlaschaard met 2,5 ha netto uitgeefbaar bedrijventerrein. In de begroting 2021 was hiervoor als uitgangspunt opgenomen dat deze uitbreiding niet geheel door de gemeente zelf wordt ontwikkeld maar dat de gemeente de gronden verwerft, er de goede bestemming op legt en vervolgens de gronden weer verkoopt aan een derde die binnen de gestelde kaders de gronden verder ontwikkelt tot bedrijfskavels en deze verkoopt. De gemeente neemt dan op enig nader te bepalen moment de openbare ruimte/infrastructuur over van de ontwikkelaar.
In de notitie Grondbeleid in begroting en jaarstukken uit 2019 van de commissie BBV (hierna: de notitie) worden dergelijke gronden beschouwd als 'grondbanken met transformatie, bestemd voor derden'. Dat zijn gronden die gemeenten aankopen en na enige transformatie vervolgens verkopen. Een ontwikkelaar voert vervolgens de resterende werkzaamheden uit om de grond bouw- en woonrijp te maken om uiteindelijk de bouwkavels op de markt te zetten. Hoewel niet volledig wordt voldaan aan de definitie van BIE (bouwgrond in exploitatie), doordat het niet de gemeente is maar een derde die de grond op de markt als bouwgrond gaat verkopen, wordt in een dergelijk geval de gemeentelijke grondbankactiviteit wel als BIE aangemerkt en ook als zodanig verantwoord en gewaardeerd. De grondexploitatie voor deze nieuwe uitbreiding wordt dan beëindigd op het moment dat de gronden aan de private ontwikkelaar worden overgedragen.

Mede op aangeven van de raad zal worden bekeken of de nieuwe uitbreiding van De Vlaschaard alsnog volledig kan plaatsvinden in de vorm van actief grondbeleid.

Materiële vaste activa

De gemeente heeft verschillende gronden in eigendom die in het verleden om strategische redenen zijn aangekocht maar niet in exploitatie zijn genomen. Voor veel van deze gronden zijn er geen concrete plannen. Deze gronden maken met ingang van 1 januari 2016 deel uit van de materiële vaste activa.

De in maart 2017 en mei 2019 bij raadsbesluit uit exploitatie genomen bedrijfsgronden op de bedrijventerreinen Deltahoek Uitbreiding en Technopark 2e fase zijn eveneens aan de materiële vaste activa toegevoegd. In totaal betreft het thans ca. 8,4 ha bruto bedrijventerrein dat uit exploitatie is genomen maar waar nog steeds de bedrijvenbestemming op rust. Van deze terreinen wordt ca. 4,14 ha ingevuld met zonneparken (1,9986 ha in Breskens en 2,1391 ha in Schoondijke). Realisatie vindt plaats eind 2021-begin 2022.
Deze zonneparken zullen gedurende een periode van 30 jaar door een derde worden geëxploiteerd. Na het verstrijken van die termijn worden de gronden geheel ontruimd en komt de grond opnieuw beschikbaar voor de gemeente.

Voor een aantal andere locaties geldt dat de gemeentegronden in eigendom worden overdragen aan een derde partij die vervolgens deze gronden zal ontwikkelen (passief/faciliterend grondbeleid).
Het betreft de gronden van de voormalige Euregiotuinen en het daaraan aansluitende perceel (totaaloppervlakte ca. 13 ha) in Oostburg en de locaties die vrijgekomen zijn na realisatie van het multifunctioneel centrum De Korre in Breskens.

Voor de voormalige Euregiotuinen is in 2020 is de planologische procedure opgestart ten behoeve van de realisatie van dag- en verblijfsrecreatie. Na het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan (voorzien in 2022) worden de gronden in eigendom overgedragen.

De gronden die vrijgekomen zijn na de realisatie van het multifunctioneel centrum De Korre in Breskens liggen op meerdere locaties. Het gaat om de locaties van de voormalige openbare basisschool OBS (J.H. van Dalestraat), voormalige christelijke basisschool CBS (Europastraat), de peuterspeelzaal (J.F. de Millianostraat) en het voormalige dorpshuis De Uitkomst (Langeweg). De locatie De Uitkomst is in 2019 verkocht ten behoeve van de realisatie van een woning. De locatie De Millianostraat is heringericht als openbare ruimte en wordt niet opnieuw bebouwd. Voor de locaties Europastraat en Van Dalestraat liggen er nog geen concrete afspraken over de herinvulling.

Grondexploitaties door derden

Dit betreft met name woningbouwplannen. De woningbouwlocaties die beschikbaar zijn/ontwikkeld zullen worden, zijn in handen van particuliere ontwikkelaars. Het betreft dus faciliterend (passief) grondbeleid met een volledige private ontwikkeling. De gemeente verhaalt haar kosten op de ontwikkelende partij. Dit wordt vastgelegd in een anterieure overeenkomst.

3. Een actuele prognose van de te verwachten resultaten

De prognose in de paragraaf Grondbeleid heeft als doel informatie te geven over welke invloed het grondbeleid heeft op de financiële positie van de gemeente, zowel voor het begrotingsjaar als voor de komende jaren. Het gaat in het geval van de gemeente Sluis om de prognose van de uitkomsten van de *actieve* grondexploitaties. Er is geen sprake van gebiedsontwikkeling

die via samenwerkingsverbanden wordt uitgevoerd. De actieve grondexploitaties zijn onderverdeeld naar winstgevende en verliesgevende complexen. Deze complexen betreffen de vier voornoemde bedrijventerreinen die nu reeds in exploitatie zijn. Voor de gewenste uitbreiding van De Vlaschaard met 2,5 ha geldt dat nog geen prognose kan worden opgesteld. Deze maakt deel uit van de door de raad vast te stellen exploitatieopzet.

Op 27 mei 2021 zijn de herziene exploitatieopzetten van de bedrijventerreinen met ingang van 1 januari 2021 vastgesteld. De financiële consequenties hiervan zijn verwerkt in de jaarstukken 2020. De volgende herziening van de exploitatieopzetten vindt plaats in mei 2022.

Grondexploitatie Bedrijventerreinen

Naam van het plan	**Nog te verkopen voorraad grond in m² per 31-12-2022**	**Bruto boekwaarde per 31-12-2022 (afgerond)**	**Reeds getroffen voorzieningen**	**Netto boekwaarde per 31-12-2022 (afgerond)**
Stampershoek 5e fase, Oostburg	17.105	2.249.000	1.156.000	1.093.000
Deltahoek (uitbreiding), Breskens	14.560	552.000	0	552.000
Totalen:	**31.665**	**2.801.000**	**1.156.000**	**1.645.000**

Bij de laatste herziening van de exploitatieopzetten is de prognose gemaakt dat de resterende bedrijfsgronden op de bedrijventerreinen De Vlaschaard III (einde looptijd 31-12-2023) en Technopark (einde looptijd 31-12-2024) vóór het einde van de looptijd van de exploitaties verkocht zullen zijn.
Tevens is bij de laatste herziening van de exploitatieopzetten er voor gekozen om de exploitatietermijn te verlengen voor zowel de bedrijventerreinen Stampershoek (looptijd tot 31-12-2024 verlengd tot en met 31-12-2030) en Deltahoek (looptijd tot 31-12-2026 verlengd tot en met 31-12-2030). Uitgifte van de resterende gronden binnen 10 jaar achten wij zeker reëel.

Ten tijde van de herziening van de exploitatieopzetten, maar ook tijdens het opstellen van de begroting 2022, is nog niet aan te geven wat voor onze gemeente de economische gevolgen van de Covid-19 crisis zullen zijn voor de uitgifte van bedrijventerrein tot einde looptijd van de grondexploitaties. Bij de herziening van de exploitatieopzetten in mei 2022 zal dit duidelijker zijn en wordt dit meegenomen in de prognose van de te verwachten resultaten tot einde looptijd.

4. Onderbouwing en uitgangspunten bij (tussentijdse) winstneming

De in 2021 herziene exploitatieopzetten laten twee winstgevende exploitaties zien, namelijk Vlaschaard III en Deltahoek Uitbreiding.
Op de grondexploitatie De Vlaschaard III is reeds tweemaal tussentijdse winst genomen. Dit is verwerkt in de jaarrekeningen 2018 en 2019; de winstneming is toegevoegd aan de reserve grondexploitatie als onderdeel van de resultaatbestemming. Op basis van de rekenregels vanuit het BBV was voor 2020 geen winstneming aan de orde. De verwachte restantwinst zal worden verantwoord bij het afsluiten van de exploitatie.
Hoewel ook de exploitatieopzet voor Deltahoek Uitbreiding een positief resultaat laat zien, is nog geen winst genomen op deze exploitatie, gezien de hoeveelheid aan nog uit te geven gronden.

5. Beleidsuitgangspunten omtrent de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico’s

Aan het uitvoeren van grondbeleid zijn risico’s verbonden. Deze risico’s worden beheerst door middel van risicomanagement. Onderdeel hiervan is naast het voorkomen en beperken van risico’s ook het vormen van reserves (weerstandscapaciteit) om de nadelen van het eventueel voordoen van risico’s te kunnen opvangen. De gemeente Sluis beschikt over een reserve grondexploitatie die in het verleden is gevormd op basis van winsten die zijn gerealiseerd ten behoeve van het opvangen van risico's in de toekomst. In de bepaling van het weerstandsvermogen wordt rekening gehouden met risico's in de grondexploitatie. Voor de bepaling van de weerstandscapaciteit wordt met de reserve grondexploitatie rekening gehouden. De reserve grondexploitatie heeft per 1 januari 2021 een omvang van € 983.000.
Inzake de beheersing van de risico’s handelt de gemeente conform de aanbevelingen en de uitspraken van het BBV.

Bijlagen

Bijlage 1: Investeringsplan

Activanr	Omschrijving investering	2022	2023	2024	2025	AT	2022	2023	2024	2025
Programma 1										
9600066	Vervanging bedrijfsvoertuigen GW 2022	215.000	-	-	-	10	21.500	23.965	23.691	23.417
9600067	Vervanging bedrijfsvoertuigen GW 2023	-	270.000	-	-	10	-	27.000	30.096	29.752
9600068	Vervanging bedrijfsvoertuigen GW 2024	-	-	62.000	-	10	-	-	6.200	6.911
9600069	Vervanging bedrijfsvoertuigen GW 2025	-	-	-	143.000	10	-	-	-	14.300
2100123	Omvormen halfverharding 2022	85.689	-	-	-	25	3.428	4.476	4.432	4.389
2100129	Omvormen halfverharding 2023	-	87.983	-	-	25	-	3.519	4.595	4.550
2100130	Omvormen halfverharding 2024	-	-	90.283	-	25	-	-	3.611	4.715
2100137	Omvormen halfverharding 2025	-	-	-	92.579	25	-	-	-	3.703
2100121	Vervanging openbare verlichting 2022 (armaturen)	108.335	-	-	-	20	5.417	6.728	6.659	6.590
2100122	Vervanging openbare verlichting 2022 (masten)	126.200	-	-	-	40	3.155	4.723	4.682	4.642
2100125	Vervanging openbare verlichting 2023 (masten)	-	126.200	-	-	40	-	3.155	4.723	4.682
2100127	Vervanging openbare verlichting 2023 (armaturen)	-	108.335	-	-	20	-	5.417	6.728	6.659
2100126	Vervanging openbare verlichting 2024 (masten)	-	-	126.200	-	40	-	-	3.155	4.723
2100128	Vervanging openbare verlichting 2024 (armaturen)	-	-	108.335	-	20	-	-	5.417	6.728
2100138	Vervanging openbare verlichting 2025 (masten)	-	-	-	126.200	40	-	-	-	3.155
2100139	Vervanging openbare verlichting 2025 (armaturen)	-	-	-	108.335	20	-	-	-	5.417
5600068	Duurzaam onderhoud bruggen 2022	60.000	-	-	-	20	3.000	3.726	3.688	3.650
5600069	Duurzaam onderhoud bruggen 2023	-	75.000	-	-	20	-	3.750	4.658	4.610
5600070	Duurzaam onderhoud bruggen 2024	-	-	42.000	-	20	-	-	2.100	2.608
5600071	Duurzaam onderhoud bruggen 2025	-	-	-	58.000	20	-	-	-	2.900
5800013	Speelterreinen 2022	28.000	-	-	-	10	2.800	3.121	3.085	3.050

Activanr	Omschrijving investering					AT				
		2022	2023	2024	2025		2022	2023	2024	2025
5800014	Speelterreinen 2023	-	23.000	-	-	10	-	2.300	2.271	2.241
5800015	Speelterreinen 2024	-	-	162.000	-	10	-	-	16.200	15.994
5800016	Speelterreinen 2025	-	-	-	117.000	10	-	-	-	11.700
GRP										
7220302	Vrijvervalriool vervanging/renovatie 2022	1.374.412	-	-	-	80	17.180	34.471	34.252	34.033
7220303	Vrijvervalriool vervanging/renovatie 2023	-	1.675.964	-	-	80	-	20.950	42.035	41.768
7220304	Vrijvervalriool vervanging/renovatie 2024	-	-	1.727.323	-	80	-	-	21.592	43.323
7220338	Vrijvervalriool vervanging/renovatie 2025	-	-	-	1.727.323	80	-	-	-	21.592
7220307	Vrijvervalriool afkoppelen/verbetering 2022	875.950	-	-	-	80	10.949	21.969	21.830	21.690
7220308	Vrijvervalriool afkoppelen/verbetering 2023	-	107.000	-	-	80	-	1.338	2.684	2.667
7220309	Vrijvervalriool afkoppelen/verbetering 2024	-	-	52.600	-	80	-	-	658	1.320
7220339	Vrijvervalriool afkoppelen/verbetering 2025	-	-	-	52.600	80	-	-	-	658
7220337	Renovatie IBA's 2022	31.820	-	-	-	15	2.121	2.499	2.472	2.445
7220312	Gemalen/pompunits bouwkundig 2022	30.468	-	-	-	60	508	890	883	877
7220313	Gemalen/pompunits bouwkundig 2023	-	31.229	-	-	60	-	520	911	905
7220314	Gemalen/pompunits bouwkundig 2024	-	-	32.010	-	60	-	-	534	935
7220340	Gemalen/pompunits bouwkundig 2025	-	-	-	32.762	60	-	-	-	546
7220317	Gemalen/pompunits mechanisch 2022	30.468	-	-	-	20	1.523	1.892	1.872	1.853
7220318	Gemalen/pompunits mechanisch 2023	-	31.229	-	-	20	-	1.561	1.939	1.919
7220319	Gemalen/pompunits mechanisch 2024	-	-	32.010	-	20	-	-	1.600	1.987
7220341	Gemalen/pompunits mechanisch 2025	-	-	-	32.778	20	-	-	-	1.639
7220322	Gemalen elektrisch (MacTek/Aquaview++) 2022	76.695	-	-	-	12	6.391	7.287	7.205	7.124
7220323	Gemalen elektrisch (MacTek/Aquaview++) 2023	-	78.613	-	-	12	-	6.551	7.469	7.386
7220324	Gemalen elektrisch (MacTek/Aquaview++) 2024	-	-	80.578	-	12	-	-	6.715	7.656
7220342	Gemalen elektrisch (MacTek/Aquaview++) 2025	-	-	-	82.472	12	-	-	-	6.873

Activanr	Omschrijving investering	2022	2023	2024	2025	AT	2022	2023	2024	2025
7220327	Pompunits elektrisch 2022	180.112	-	-	-	15	12.007	14.149	13.996	13.843
7220328	Pompunits elektrisch 2023	-	153.002	-	-	15	-	10.200	12.019	11.889
7220329	Pompunits elektrisch 2024	-	-	24.000	-	15	-	-	1.600	1.885
7220343	Pompunits elektrisch 2025	-	-	-	24.000	15	-	-	-	1.600
7220332	Rioolpersleiding vervanging 2022	150.570	-	-	-	80	1.882	3.776	3.752	3.728
7220333	Rioolpersleiding vervanging 2023	-	154.335	-	-	80	-	1.929	3.871	3.846
7220334	Rioolpersleiding vervanging 2024	-	-	158.193	-	80	-	-	1.977	3.967
7220344	Rioolpersleiding vervanging 2025	-	-	-	161.989	80	-	-	-	2.025
Dekking kapitaallasten uit GRP							***-52.561***	***-129.982***	***-191.867***	***-251.980***
	Totaal programma 1	**3.373.719**	**2.921.890**	**2.697.532**	**2.759.038**		**39.300**	**91.880**	**135.992**	**181.087**
Programma 3										
6700008	MFC IJzendijke - bouw	7.000.000	-	-	-	40	175.000	261.951	259.721	257.492
	Totaal programma 3	**7.000.000**	**-**	**-**	**-**		**175.000**	**261.951**	**259.721**	**257.492**
Programma 5										
9600011	Fietsproject	15.000	-	-	-	5	3.000	3.153	3.115	3.076
9600011	Fietsproject	-	15.000	-	-	5	-	3.000	3.153	3.115
9600011	Fietsproject	-	-	15.000	-	5	-	-	3.000	3.153
9600011	Fietsproject	-	-	-	15.000	5	-	-	-	3.000
	Totaal programma 5	**15.000**	**15.000**	**15.000**	**15.000**		**3.000**	**6.153**	**9.268**	**12.344**
Totaal investeringsplan 2022-2025		**10.388.719**	**2.936.890**	**2.712.532**	**2.774.038**		**217.300**	**359.984**	**404.981**	**450.923**

Bijlage 2: Begrippenlijst

Begrip	Omschrijving
Balans:	Onderdeel van de jaarrekening. De balans geeft een overzicht van de bezittingen, vreemd en eigen vermogen (activa en passiva) van de gemeente.
Baten en lasten (stelsel van):	Een begrotingssysteem van baten en lasten houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven worden toegerekend aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben.
Begroting:	Een begroting geeft aan welke beleidsvoornemens de gemeente heeft, hoeveel middelen daarmee zijn gemoeid en uit welke bronnen die middelen afkomstig zijn. Het Besluit begroting en verantwoording onderscheidt een beleidsbegroting en de financiële begroting.
Bestuurlijk belang:	Een bestuurlijk belang heeft een gemeente wanneer ze een zetel heeft in het bestuur van een derde rechtspersoon of als ze stemrecht heeft.
Categoriale indeling:	Een categoriale indeling is een indeling van baten en lasten naar soorten zoals salarissen, rente en belastingen. Het concept Besluit begroting en verantwoording 2004 (nieuwe comptabiliteits- voorschriften) stelt verplicht dat gemeenten de begroting converteren naar categorieën in een apart document. Dit document wordt naar de toezichthouder en CBS gezonden. De voorgeschreven categorieën worden niet meer bij de comptabiliteitsvoorschriften zelf bepaald, maar bij ministeriële regeling.
Comptabiliteits voorschriften:	De comptabiliteitsvoorschriften zijn bij Koninklijk Besluit uitgevaardigde voorschriften voor de inrichting van begroting en de jaarrekening en het jaarverslag van de gemeente. Op dit moment geldt het Besluit begroting en verantwoording van 2004.
Dualisme:	Een dualistisch stelsel kenmerkt zich doordat de posities en bevoegdheden ontvlecht zijn. De raad richt zich primair op de kaderstellende en controlerende functie, het college op de uitvoerende functie. De wethouders zijn geen lid van de raad.
Financieel belang:	Een financieel belang heeft een gemeente indien de middelen die zij ter beschikking stelt verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij (een derde rechtspersoon) en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.
Financiële positie:	Onderdeel van de financiële begroting, tevens de tegenhanger van de balans. De financiële positie van een gemeente geeft de grootte en samenstelling van het vermogen aan in relatie tot de baten en lasten.
Jaarrekening:	De jaarrekening is de tegenhanger van de financiële begroting; de jaarrekening gaat in op de realisaties van het afgelopen begrotingsjaar. De jaarrekening is een onderdeel van de jaarstukken en bestaat uit: 1. het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening en de toelichting, 2. de balans en toelichting.
Jaarstukken:	De jaarstukken zijn onderverdeeld in het jaarverslag en de jaarrekening en is de tegenhanger van de begroting.

Jaarverslag:	Het jaarverslag is de tegenhanger van de beleidsbegroting en gaat met name in op de uitkomsten van de programma's over het afgelopen begrotingsjaar. Het jaarverslag is een onderdeel van de jaarstukken en bestaat uit: 1. de programmaverantwoording, 2. de paragrafen.
Overhead:	Voor de definitie van overhead is aansluiting gezocht bij de definitie in het kader van Vensters voor Bedrijfsvoering. Overhead is het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.
Overzicht van baten en lasten:	Onderdeel van de financiële begroting/jaarrekening dat een overzicht geeft van alle baten en lasten die in de programma's zijn opgenomen.
Paragrafen:	Een paragraaf geeft volgens het Besluit begroting en verantwoording een dwarsdoorsnede van de begroting op financiële aspecten. Het gaat dan om de beleidslijnen van beheersmatige aspecten die belangrijk zijn, financieel, politiek of anderszins. De paragrafen zijn onderdeel van zowel de beleidsbegroting als het jaarverslag.
Programma:	Een samenhangende verzameling van producten, activiteiten en geldmiddelen gericht op het bereiken van vooraf bepaalde maatschappelijke effecten, waaraan idealiter indicatoren gekoppeld kunnen worden.
Programmabegroting:	Een programmabegroting is een typering voor de begroting doordat de programma's in de begroting centraal staan. In het Besluit begroting en verantwoording wordt het woord programmabegroting niet gebruikt. Het kenmerk van de begroting volgens de voorschriften is dat de begroting is onderverdeeld in programma's, daarom wordt er ook wel naar verwezen als programmabegroting. De gemeente is vrij in de keuze van de programma's en in het aantal.
Programmaplan:	Een programmaplan behandelt per programma expliciet de maatschappelijke effecten en de wijze waarop er naar gestreefd zal worden die effecten te verwezenlijken. Dit wordt gedaan aan de hand van de volgende drie vragen: Wat willen we? Wat gaan we ervoor doen? Wat gaat het kosten?
Programmaverantwoording:	Onderdeel van het jaarverslag. In de programmaverantwoording wordt per programma expliciet ingegaan op de beoogde maatschappelijke effecten en de wijze waarop getracht is deze effecten te verwezenlijken. De vragen: Wat wilden we? Wat hebben we ervoor gedaan? En Wat heeft het gekost? Zijn de centrale vragen die in dit deel beantwoord worden.
Risicomanagement:	Risicomanagement is het proces van identificeren en analyseren van risico's en vervolgens het ontwerpen en implementeren van maatregelen om de kans van optreden van de risico's te verminderen, oftewel om de schade, veroorzaakt door de risico's, te minimaliseren. Risicomanagement is een in hoge mate gestandaardiseerd proces dat in alle gevallen de stappen inventariseren, analyseren, maatregelen nemen, bewaken kent.
Taakvelden:	Eenheden waarin de programma's of de eenheden in overzichten en bedragen in het programmaplan zijn onderverdeeld.
Taakveldenraming:	De taakveldenraming wordt volgens het Besluit begroting en verantwoording opgebouwd vanuit de programmabegroting en geeft alle gemeentelijke activiteiten weer in termen van taakvelden. De taakveldenraming is het begrotingsdocument van het college en heeft met name een beheersfunctie voor de uitvoering van de begroting.

Taakveldenrealisatie:	Een taakveldenrealisatie is de tegenhanger van de taakveldenraming en wordt na afloop van het begrotingsjaar opgesteld.
Verbonden partij:	Een verbonden partij is een derde rechtspersoon waarbij de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft.
Weerstandscapaciteit:	De weerstandscapaciteit is het geheel van geldmiddelen (zoals de algemene reserve) waaruit tegenvallers eventueel bekostigd kunnen worden, zonder dat de begroting en het beleid (direct) aangepast behoeven te worden.
Incidentele weerstandscapaciteit:	Het vermogen om calamiteiten en andere eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat dit invloed heeft op de hoogte van de voorzieningenniveaus van de programma's.
Structurele weerstandscapaciteit:	Hiermee worden de middelen bedoeld die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers in de lopende exploitatie op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de programma 's.
Weerstandsvermogen:	Het vermogen van de gemeente om niet structurele financiële risico’s op te kunnen vangen teneinde de taken te kunnen voortzetten.

Bijlage 3: Overzicht IV3-taakvelden

Taak veld	Omschrijving (bedragen x € 1.000	Lasten	Baten	Saldo
010-5	Mutaties reserves	166	-397	-231
011-5	Resultaat van rekeningen van baten en lasten	2.660		2.660
01-4	Bestuur	1.162		1.162
02-1	Burgerzaken	47	-3	44
02-4	Burgerzaken	1.232	-532	701
03-1	Beheer overige gebouwen en gronden	318	-78	240
04-5	Overhead	9.487	-27	9.460
05-5	Treasury	-442	-27	-469
061-5	OZB woningen		-4.165	-4.165
062-5	OZB niet-woningen		-2.473	-2.473
063-1	Parkeerbelasting		-2.225	-2.225
064-5	Belastingen overige	611	-553	58
07-5	Algemene uitkering en overige uitkering gemeentefonds		-40.088	-40.088
08-3	Overige baten en lasten	-1.702		-1.702
08-5	Overige baten en lasten	546		546
09-5	Vennootschapsbelasting (VpB)			
11-1	Crisisbeheersing en brandweer	2.621	-7	2.614
12-1	Openbare orde en veiligheid	338		338
12-4	Openbare orde en veiligheid	274	-42	232
21-1	Verkeer en vervoer	7.534	-296	7.238
22-1	Parkeren	676		676
24-1	Economische havens en waterwegen	334		334
32-2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	896	-857	39
33-2	Economische promotie	146	-30	116
34-2	Economische promotie	779	-56	724
34-5	Economische promotie		-7.585	-7.585
42-1	Onderwijshuisvesting	596	-97	500

43-3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.541	-528	2.013
51-3	Sportbeleid en activering	75		75
52-1	Sportaccommodaties	1.680	-230	1.450
53-1	Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	483	-27	456
54-1	Musea	541	-30	511
55-1	Cultureel erfgoed	417	-3	414
56-3	Media	586		586
57-1	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	4.993	-449	4.545
57-2	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	570	-8	563
61-1	Samenkracht en burgerparticipatie	2.113	-733	1.380
61-3	Samenkracht en burgerparticipatie	1.569		1.569
62-3	Wijkteams	403		403
63-3	Inkomensregelingen	6.213	-4.854	1.359
64-3	Begeleide participatie	5.420		5.420
65-3	Arbeidsparticipatie	642	-8	634
66-3	Woonvoorzieningen	1.010	-7	1.003
671-3	Maatwerkdienstverlening 18+	2.259		2.259
672-3	Maatwerkdienstverlening 18-	4.567		4.567
681-3	Geescaleerde zorg 18+	165	-190	-25
682-3	Geescaleerde zorg 18-	1.336		1.336
71-3	Volksgezondheid	892		892
72-1	Riolering	3.276	-4.822	-1.546
73-1	Afval	3.136	-3.883	-747
74-1	Milieubeheer	1.285	-10	1.275
75-1	Begraafplaatsen en crematoria	567	-432	134
81-1	Ruimtelijke ordening	1.165	-269	897
83-1	Wonen en bouwen	1.419	-1.585	-166
	Totaal	**77.602**	**-77.606**	**1**

Bijlage 4: Indicatoren

Pr	Indicator	Eenheid	Bron	Beschrijving	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
1	Vestigingen	per 1.000 inw 15-64jr	LISA	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.	218,6	212	218
1	Functiemenging	%	LISA	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.	44	44	44
2	Fijn huishoudelijk restafval	kg per inwoner	CBS - Statistiek Huishoudelijk afval	De hoeveelheid restafval per bewoner per jaar (kg)	nnb	190	291
2	Hernieuwbare elektriciteit	%	Rijkswaterstaat Klimaatmonitor	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.	nnb	25	25,9
3	Woonlasten éénpersoonshuishouden	euro	COELO, Groningen	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.	700	710	719
3	Woonlasten meerpersoonshuishouden	euro	COELO, Groningen	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuisouden betaalt aan woonlasten.	773	787	796
3	WOZ-waarde woningen	dzd euro	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken	De gemiddelde WOZ waarde van woningen.	220	228	208
3	Nieuwbouw woningen	aantal per 1.000 woningen	ABF - Systeem Woningvoorraad	Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen.	7	4	8
3	Demografische druk	%	CBS - Bevolkingsstatistiek	De som van het aantal personen van 0 tot 19 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 19 tot 65 jaar.	85,1	85,7	85,9

4	Jongeren met delict voor rechter	%	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.	nnb	nnb	1
4	Niet-sporters	%	CBS / RIVM - Gezondheidsenquete	Het percentage inwoners dat niet sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners.	60,4	60,9	60,9
4	Banen	per 1.000 inw 15-64jr	LISA	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.	814,5	787	814,5
4	Netto arbeidsparticipatie	%	CBS - Arbeidsdeelname	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.	64,1	63	64,1
4	Bijstandsuitkeringen	per 1.000 inw 18jr eo	CBS - Participatie Wet	Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 1.000 inwoners.	25,9	19,6	25,9
4	Lopende re-integratievoorzieningen	per 1.000 inw 15-65jr	CBS - Participatie Wet	Het aantal reïntegratievoorzieningen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	10,2	22,8	10,2
4	Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	per 1.000 inw	CBS - Monitor Sociaal Domein WMO	Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 180 deelnemende gemeenten.	81	80	88
4	werkloze jongeren	%	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	Het percentage werkeloze jongeren (16-22 jaar).	nnb	1,5	1
4	Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	%	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.	nnb	2	2,1
4	Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 leerlingen.	nnb	5,5	6,5
4	Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen.	nnb	11	12

4	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.	nnb	10,5	10
4	Jongeren met jeugdreclassering	%	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).	nb	0,5	0,4
4	Jongeren met jeugdbescherming	%	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.	nnb	1,1	1,5

Bijlage 5: Meerjarenperspectief

(bedragen x € 1.000)		Begroting 2022			Begroting 2023			Begroting 2024			Begroting 2025		
Baten en lasten per programma		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
1	Ruimte en beheer	33.539	15.178	-18.361	33.898	14.368	-19.530	34.128	14.408	-19.721	34.562	14.654	-19.908
2	Economie	2.392	950	-1.442	1.933	479	-1.453	2.080	631	-1.449	1.844	402	-1.443
3	Sociaal domein	25.977	5.589	-20.388	25.920	5.479	-20.441	25.865	5.479	-20.386	25.596	5.480	-20.116
4	Bestuur en veiligheid	2.668	573	-2.095	2.708	584	-2.125	2.746	593	-2.154	2.785	602	-2.183
5	Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien	169	54.891	54.722	-25	55.557	55.582	-101	56.361	56.462	-280	57.188	57.468
	Overhead	9.487	27	-9.460	9.629	28	-9.601	9.766	28	-9.739	9.888	28	-9.860
	Overige baten en lasten	546		-546	755		-755	659		-659	660		-660
	Vennootschapsbelasting (VpB)												
	Totaal saldo baten en lasten	**74.778**	**77.207**	**2.430**	**74.817**	**76.494**	**1.677**	**75.145**	**77.500**	**2.355**	**75.055**	**78.353**	**-3.298**
	Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves per programma												
	Mutaties reserve	166	397	231	15	522	507	15	418	403	15	359	344
	Totaal na bestemming	**74.944**	**77.604**	**2.660**	**74.832**	**77.016**	**2.184**	**75.160**	**77.918**	**2.758**	**75.070**	**78.712**	**3.490**
	Resultaat			**2.660**			**2.184**			**2.758**			**3.642**